

PIGERS IDRÆTSDDELTAGELSE

Bjarne Ibsen, Maja Pilgaard, Jens Høyer-Kruse og Jan
Toftegaard Støckel

2015:1

MOVEMENTS

Pigers idrætsdeltagelse

Hvorfor er der så mange piger, der ikke går til idræt?

Bjarne Ibsen

Maja Pilgaard

Jens Høyer-Kruse

Jan Toftegaard Støckel

Pigers idrætsdeltagelse: Hvorfor er der så mange piger, der ikke går til idræt?

Udarbejdet af Bjarne Ibsen, Maja Pilgaard, Jens Høyer-Kruse og Jan Toftegaard Støckel

Bjarne Ibsen, Jens Høyer-Kruse og Jan Toftegaard Støckel
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Maja Pilgaard
Idrættens Analyseinstitut

Udgivet 2015
ISBN 978-87-93192-29-4

Serie: Movements, 2015:1
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Getty Images
Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

Undersøgelsen er støttet af Lokale og Anlægsfonden.

Indhold

1. Indledning.....	5
2. Pigers og kvinders idrætsdeltagelse.....	8
Teenagepigeliv – uforeneligt med sport og motion?.....	8
Pigerne holder 'bare' pause?.....	9
Voksenorientering afløser traditionerne i teenagepigernes aktivitetsvalg og organisering.....	10
Teenagepigens idrætsdeltagelse over tid.....	12
Sammenfatning.....	13
3. Pigers idrætsdeltagelse i udsatte boligområder.....	14
Hvor mange piger dyrker idræt og motion i udsatte boligområder?.....	15
Hvilke idrætsgrene dyrker børnene i de udsatte boligområder.....	16
Deltagelse i selvorganiserede aktiviteter.....	17
Idrætsdeltagelse under forskellige organiseringsformer.....	19
Sammenfatning.....	20
4. Den familiemæssige, uddannelsesmæssige og kulturelle baggrunds betydning for idrætsdeltagelsen.....	22
Familiens betydning.....	22
Uddannelsens indflydelse på sport og motion.....	23
Den etniske og kulturelle baggrunds betydning.....	25
Den socioøkonomiske baggrunds betydning.....	30
Hvad har størst betydning? Etnisk baggrund, socioøkonomisk baggrund eller konteksten?.....	34
Sammenfatning.....	37
5. De organisatoriske og fysiske rammers betydning for pigers idrætsdeltagelse.....	41
Konkurrerende fritidsaktiviteter.....	42
Faciliteternes og de fysiske omgivers betydning for pigers idrætsdeltagelse.....	43
Sammenfatning.....	55
6. Betydningen af trivsel og gode oplevelser og erfaringer med idrætten.....	57
Skolens og skoleidrættens betydning for børns idrætsdeltagelse.....	57
Børnene og de unges oplevelse af træning, konkurrence mv.	58
Pigers trivsel i idræt.....	59
Kropsimage, fysisk udvikling og modning samt sociale relationer.....	61
Sammenfatning.....	62
7. Pigers egen vurdering af, hvorfor de ikke dyrker idræt.....	64
Idrætsvaneundersøgelsen.....	64
Kulturvaneundersøgelsen.....	66
Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder.....	66
Sammenfatning.....	67

8. Sammenfatning og opmærksomhedspunkter	68
Litteratur	78
Bilag.....	83

1. Indledning

I 2011 gennemførte Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund i samarbejde med firmaet Metopos By og Landskab en undersøgelse af idræt og idrætsfaciliteter i udsatte boligområder. Undersøgelsen var bestilt af Kulturministeriet og Social- og Integrationsministeriet og finansieret af de nævnte ministerier samt Lokale og Anlægsfonden, Bikubenfonden og Landsbyggefonden.

Et af undersøgelsens markante resultater var, at idrætsdeltagelsen blandt piger af anden etnisk herkomst end dansk er meget lavere end idrætsdeltagelsen hos piger med en dansk baggrund. Derfor ønskede Lokale og Anlægsfonden en uddybende analyse af pigers idrætsdeltagelse med særlig fokus på piger af anden etnisk herkomst end dansk. Undersøgelsen er finansieret af Lokale og Anlægsfonden fra bevillingen til undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder.

De seneste undersøgelser af børn og unges idrætsvaner viser, at langt de fleste børn dyrker idræt. Idrætsvaneundersøgelsen fra 2011 konkluderede, at 86 pct. af børnene mellem 7 og 15 år 'normalt dyrker sport eller motion' (Laub 2012: 18), og Kulturvaneundersøgelsen fra 2012 viste, at 92 pct. af de danske børn mellem 7 og 14 år i året forud for undersøgelsen havde dyrket en eller anden form for sport eller motion fast (Bak et al., 2012: 240).

Men der er forskelle på dette billede mellem pigerne og drengene. For det første er de idrætsaktive drenge noget mere aktive, end de idrætsaktive piger er (Laub, 2012; Bak et al., 2012). For det andet er frafaldet fra idrætten, især den idræt der foregår i foreninger, større blandt pigerne end drengene, når de kommer i teenageårene. For det tredje er piger af anden etnisk herkomst end dansk meget mindre idrætsaktive, end piger af dansk herkomst er, mens det samme i mindre grad gør sig gældende hos drengene (Ibsen et al., 2012: 290).

Teenageres idrætsdeltagelse har i flere årtier haft særlig bevågenhed, fordi mange ophører med at dyrke idræt i netop denne periode. Det anses for uheldigt ud fra sundhedsmæssige, sociale, kulturelle og dannelsesmæssige værdier, som idrætten tillægges. Selvom idrættens betydning for nogle af de nævnte værdier ofte overdrives eller kan diskuteres, tager analysen udgangspunkt i en overbevisning om, at idrætsdeltagelse har en positiv betydning for børn og unge, og derfor er det et problem, når nogle grupper er mindre aktive eller falder fra idrætten.

Formålet med denne rapport er derfor at belyse – så langt som muligt – hvad der kan forklare, hvorfor pigerne i højere grad end drengene falder fra idrætten, og hvorfor nogle grupper af piger er forholdsvis idræts-inaktive, samt at give et bud på, hvad man kan gøre for at ændre dette. Analysen er afgrænset til piger mellem 7 og 19 år.

Deltagelse i idræt og fysisk aktivitet kan forklares som et resultat af såvel 'præferencer' som 'muligheder' (Schelin 1985; Ulseth 2008). På den ene side skyldes det individets interesse for og ønske om at dyrke idræt og være fysisk aktiv, der hænger sammen med især den socioøkonomiske og kulturelle baggrund. En række studier har vist, at det især er forældrenes uddannelsesbaggrund og idrætsinteresse, der har betydning for, hvor idrætsaktive børnene er (se bl.a. Nielsen og Ibsen 2008). På den anden side afhænger idrætsdeltagelsen også af mulighederne for at dyrke idræt i form af bl.a. tilgængeligheden til idrætsfaciliteter og steder for fysisk aktivitet samt organiserede tilbud om idræt. Denne undersøgelse skal forsøge at belyse betydningen af såvel 'præferencer' som 'muligheder'.

Analysen af de nævnte problemstillinger bygger dels på foreliggende danske og internationale studier, der på forskellig vis har undersøgt pigers idrætsdeltagelse, dels på nye

analyser af foreliggende data fra danske undersøgelser af børn og unges idrætsdeltagelse og fysiske aktivitet.

For det første er der foretaget en opsamling af resultaterne af de væsentligste danske og udenlandske undersøgelser af pigers idrætsdeltagelse. Der blev først gennemført en litteratursøgning i de vigtigste internationale tidsskrifter, som bl.a. publicerer resultater af forskning i børn og unges idrætsdeltagelse og fysiske aktivitet. Dernæst blev artiklerne gennemgået med sigte på at udvælge de bedste og mest relevante artikler, der beskæftiger sig med de problemstillinger, denne rapport har fokus på.

For det andet er der gennemført særskilte analyser af pigernes idrætsdeltagelse af data fra følgende spørgeskemaundersøgelser i Danmark fra de seneste år, hvor børn og unge har svaret på en række spørgsmål om deres idrætsdeltagelse:

1. *Danskernes motions- og sportsvaner, som blev gennemført i 2011* (Laub 2012). Analysen er gennemført på baggrund af eksisterende data med særligt fokus på at belyse pigernes idrætsdeltagelsesmønstre og mulige sammenhænge, der kan være med til at forklare, hvorfor piger i nogle aldersgrupper er mindre idrætsaktive end drengene.

2. *Danskernes kulturvaner 2012* (Bak et al. 2012). Analyserne derfra er et supplement eller korrektiv til analyserne fra idrætsvaneundersøgelsen.

3. *Idræt i udsatte boligområder fra 2011* (Ibsen et al. 2012). Dette datasæt giver særligt gode muligheder for at belyse idrætsdeltagelsen hos vanskeligt stillede børn af anden etnisk herkomst end dansk. Endvidere kan data derfra belyse, hvilken betydning adgangen til faciliteter har for idrætsdeltagelsen.

4. *Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter* (Høyer-Kruse 2013). Dette datasæt omfatter data fra undersøgelser af skoleelevers idrætsdeltagelse i fire kommuner, som bl.a. giver mulighed for at belyse, hvilken betydning afstanden til idrætsfaciliteterne har for pigernes idrætsdeltagelse.

5. *Trivsel og idrætsdeltagelse / fysisk aktivitet*. Endelig inddrages også data fra flere studier af børn og unges trivsel i idræt.

I bilag 1 findes en mere præcis og detaljeret beskrivelse af, hvordan de nævnte undersøgelser er gennemført, datamaterialets omfang, svarprocent mv.

Undersøgelsen tager især sigte på at belyse pigers idrætsdeltagelse til forskel fra det noget bredere begreb fysisk aktivitet. Det er dog svært at adskille entydigt, og da der er mange flere studier, som beskæftiger sig med fysisk aktivitet end med den del deraf, som kan betegnes som idræt, inddrages nogle af disse studier også i analysen. Der er forskellige 'mål' for børn og unges fysiske aktivitet og idrætsdeltagelse:

- Objektive målinger af *fysisk aktivitet* (fx ved hjælp af accelerometer) eller selvrapportering i spørgeskema vedr. daglig fysisk aktivitet, som udover idrætsaktivitet også vil omfatte gang, cykling og anden dagligdags fysisk aktivitet.

- Selvrapporterede mål for *deltagelse i idræt* – såvel generelt (fx 'Går du til idræt') som specifikt i forskellige idrætsaktiviteter (fodbold, løb, gymnastik mv.).
- Selvrapporterede mål for *deltagelse i organiseret idræt* under forskellige former (forening, kommercielt, fritidsklub ol.).
- Selvrapporterede mål for *deltagelse i selvorganiseret idræt* (fx cykling, fysisk leg og fodbold i haven).

Analyserne i dette notat har især fokus på pigers 'deltagelse i idræt', 'deltagelse i organiseret idræt' og 'deltagelse i selvorganiseret idræt', mens undersøgelser af fysisk aktivitet i generel forstand overvejende er udeladt af analysen.

Analysen refererer i lille grad til teori. Først og fremmest fordi rapporten har til hensigt at fremlægge resultater af undersøgelser. Dernæst fordi mange undersøgelser ikke bygger særligt præcist på et bestemt teoretisk grundlag. Endelig er det meget forskelligt, hvilke teorier som nogle af studierne knytter an til. Et omfattende review af kvalitative studier af børn og voksnes deltagelse i sport og fysisk aktivitet, som i perioden fra 1990 til 2004 identificerede 1200 publikationer, viser, at to ud af tre af publikationerne ikke havde en eksplicit teoretisk ramme for undersøgelsen.

Efter denne indledning gennemgås i kapitel 2 pigers idrætsdeltagelse i sammenligning med drenge og ældre aldersgrupper samt udviklingen deri (skrevet af Maja Pilgaard). Kapitel 3 indeholder resultaterne af en stor undersøgelse af idrætsdeltagelsen i udsatte boligområder med særlig fokus på pigerne, hvis idrætsdeltagelse er markant lavere i disse boligområder end i landet som helhed (skrevet af Bjarne Ibsen). I kapitel 4 belyses betydningen af den familiemæssige, socioøkonomiske og etniske baggrund for pigernes idrætsdeltagelse (skrevet af Bjarne Ibsen og Maja Pilgaard). Kapitel 5 sætter fokus på, hvilken betydning mulighederne for at dyrke idræt har med særlig vægt på de fysiske rammer derfor (skrevet af Jens Høyer-Kruse (primært) og Maja Pilgaard). I kapitel 6 redegøres for den sparsomme forskning i, hvilken betydning pigernes erfaringer med idræt i skolen og i foreninger har for deres idrætsdeltagelse, samt den betydning kropsimage og den kropslige udvikling har derfor (skrevet af Maja Pilgaard, Bjarne Ibsen og Jan Toftegaard Støckel). I kapitel 7 ser vi på de ikke-idrætsaktive pigers egne svar på, hvorfor de ikke dyrker idræt (skrevet af Maja Pilgaard). Endelig samles der i kapitel 8 op på alle delanalyserne og på baggrund deraf diskuteres det, hvordan der kan sættes ind for at fremme pigers idrætsdeltagelse (som alle forfatterne har bidraget til). Rapporten er redigeret af Bjarne Ibsen.

2. Pigers og kvinders idrætsdeltagelse

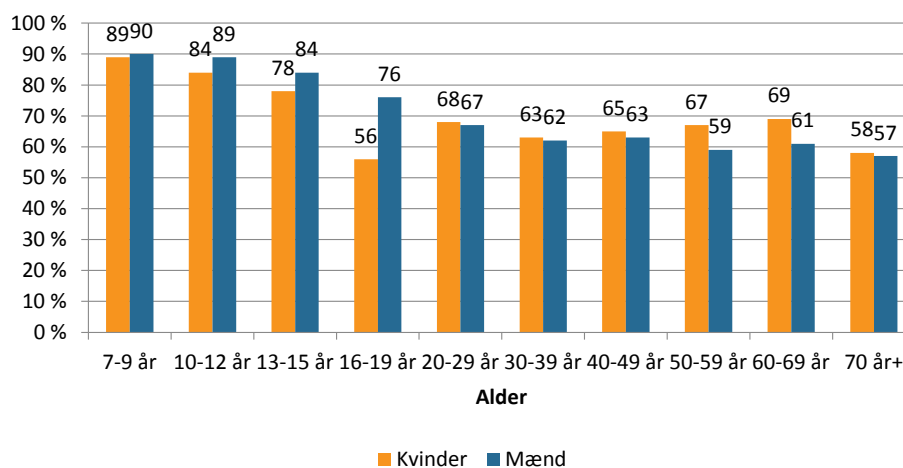
I det følgende er der fokus på at beskrive, hvad der sker med pigernes idrætsdeltagelse i ungdomsårene. Analyserne sigter på at kvalificere en forståelse af, at især teenagepiger går mod strømmen i en tid, hvor fokus på krop, sundhed og velvære i almindelighed, og idræt i særdeleshed, kan betegnes som et af de mest populære sundhedsmæssige opmærksomhedspunkter.

Analyserne bygger på tværsnitsdata fra undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011' (Laub 2013). Undersøgelsen er opdelt i en børnedel (7-15 år) og en voksendel (16 år+) med svar fra henholdsvis 2.035 børn og 3.957 voksne. I denne analyse indgår udelukkende gruppen af 16-19-årige (n=252) fra voksenskemaet, og det er ikke muligt at foretage samlede analyser af hele gruppen af 7-19-årige, da tallene er baseret på svar fra to forskellige undersøgelser, som i nogle tilfælde indeholder forskellige spørgsmål. Tværsnitsdata udtrykker ikke en individuel udvikling over tid, men angiver forskelle mellem aldersgrupper på undersøgelsestidspunktet. Dette forbehold gælder alle analyser i det følgende, hvor man ikke kan udelukke, at nuværende 7-9-årige vil have andre deltagelsesmønstre om ti år end nuværende 17-19-årige. Forskellene mellem aldersgrupper kan dog som regel også tolkes som udtryk for ændringer, der sker i perioden fra barnet er 7 år til det er 19 år.

Teenagepigeliv – uforeneligt med sport og motion?

Den danske befolkning repræsenterer i høj grad en aktiv idrætskultur. Stadig flere angiver, at de dyrker sport eller motion regelmæssigt, men væksten over de seneste årtier har primært fundet sted blandt voksne og ældre befolkningsgrupper (Laub 2013). Særligt kvinderne har taget motionskulturen til sig og udgør i dag en lige så stor andel af de idrætsaktive, som mænd gør. I voksenalderen ser man endda, at kvinder mellem 50 og 69 år er mere tilbøjelige til at dyrke sport eller motion end mænd, mens det omvendte er tilfældet i teenageårene (figur 1). Allerede i 10-12-års alderen angiver færre piger end drenge, at de regelmæssigt dyrker sport eller motion. Det er dog hovedsageligt unge piger i de sene teenageår mellem 16 og 19 år, der deltager i markant mindre omfang end drengene med blot 56 pct., som angiver at være regelmæssigt idrætsaktive.

Figur 1: Andelen som dyrker sport / motion regelmæssigt opdelt på alder og køn (2011) (pct.) (n=3.957)

Tendenserne til en relativ lav idrætsdeltagelse i teenageårene i en dansk kontekst er ikke enestående og bekræftes i mange andre både danske og internationale studier (Casper et al. 2011; Jakobsson, Lundvall, Redelius, & Engström 2012; Seippel 2005; Engel & Nagel 2011). Mange studier finder også et lavere deltagelsesniveau blandt piger end blandt drenge (Nielsen et al. 2011; Lau et al. 2007). Et studie, som sammenligner drenge og pigers idrætsdeltagelse i Kina og USA, finder, at piger på tværs af vidt forskellige kulturer er mindre involveret i aktiv sportsdeltagelse, end drenge er (Lau et al. 2007).

Kulturvaneundersøgelsen fra 2012 benytter et andet mål for idrætsdeltagelse ved at spørge barnet, *hvor ofte* det dyrker sport eller motion frem for blot at spørge, *om* det dyrker sport eller motion. Ud fra dette mål finder man en meget høj idrætsdeltagelse med hele 88 pct. af drengene og 91 pct. af pigerne, som i 2012 havde dyrket sport eller motion mindst én gang om ugen (7-14 år). Undersøgelsen viser endvidere, at andelen, som dyrker sport eller motion mindst en gang om ugen, er næsten uændret fra 7-9 år til 13-14 år, men andelen, som dyrker sport eller motion fem dage eller mere om ugen, er næsten fire gange så stor i den ældste aldersgruppe. Benytter man samme mål for deltagelse i undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner 2011, finder man en tilsvarende høj andel blandt både drenge og piger og også uden forskelle i aldersgrupperne mellem 7 og 15 år. Blandt de ældre teenagere mellem 16 og 19 år falder andelen dog, som dyrker sport eller motion mindst én gang om ugen, til 84 pct. Inden for gruppen af aktive - mindst én gang om ugen - finder kulturvaneundersøgelsen 2012 yderligere, at der både blandt drenge og piger er en stigning i andelen, som dyrker idræt flere gange om ugen med alderen. Men mens andelen, som aldrig dyrker idræt, vokser med alderen hos pigerne, sker det modsatte hos drengene ¹.

Pigerne holder 'bare' pause?

Svarmulighederne til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?' fra de danske idrætsvaneundersøgelser, er 'Ja', 'Ja, men ikke for tiden' eller 'Nej'. Et nærmere blik på svarfordelingerne viser, at hele 31 pct. af de unge piger mellem 16 og 19 år angiver 'ja, men ikke for tiden', hvilket er markant flere end i de andre aldersgrupper. Den relativt lave andel på 56 pct., som svarer 'Ja', betyder altså ikke udelukkende, at pigerne svarer 'Nej'. I stedet kan man tale om, at de 'holder pause' fra idrætten i en periode. Noget tyder i hvert fald på, at det er sådan, de ønsker at fremstille deres situation. Samtidig tyder undersøgelserne på, at der de seneste to årtier er sket en væsentlig stigning i andelen af pigerne, som angiver dette svar. I 1998 svarede 12 pct. af de 16-19-årige piger 'Ja, men ikke for tiden' (Fridberg 2000), hvilket også dengang var en større andel end i andre aldersgrupper, men på niveau med drengene. I 2007 var andelen på 15 pct. blandt pigerne og 13 pct. blandt 16-19-årige drenge, men i 2011 angiver hele 31 pct. af de 16-19-årige piger dette svar, mens kun 12 pct. af drengene svarer 'ja, men ikke for tiden', hvilket er forholdsvis stabilt i sammenligning med tidligere. Selvom relativt mange teenagepiger ikke dyrker sport eller motion, betyder det ikke nødvendigvis, at

¹ Det Nationale Forskningscenter for Velfærd gennemførte i 2013 en omfattende undersøgelse af børn og unges trivsel og velfærd. Undersøgelsen, der også blev gennemført i 2009, omfattede børn og unge fra 3 til 19 år (Ottesen et al. 2014). Undersøgelsen indeholdt også spørgsmål om børnenes deltagelse i forskellige fritidsaktiviteter. Undersøgelser bekræfter den høje andel af børn og unge, som går til en eller anden form for sport i fritiden, men tallene er lidt lavere end i såvel Sports- og motionsvaneundersøgelsen fra 2011 og Kulturvaneundersøgelsen fra samme år, hvilket kan tilskrives den måde, der er spurgt på. Resultaterne viste, at 84 pct. af de 7 til 11 årige gik til sport, 79 pct. af de 15 årige og 68 pct. af de 19 årige. Men til forskel fra Sports- og motionsvaneundersøgelsen fra 2011 kunne den undersøgelse ikke påvise forskelle mellem drengene og pigerne på andelen, som deltager i en eller anden form for sport.

pigerne helt har mistet interessen derfor og afskrevet tanken om på sigt at tage del i forskellige aktiviteter igen.

Disse analyser rejser en række interessante spørgsmål. Først og fremmest er det interessant at overveje, hvad der kan forklare, at det netop er de unge piger, som i mindre omfang dyrker idræt, eller, som den danske idrætsvaneundersøgelse finder, 'holder pause' fra en idrætsaktiv tilværelse. Samtidig giver 'pause-tesen' anledning til at overveje, om det overhovedet er et problem, at så forholdsvis mange teenagepiger ikke dyrker idræt, hvis de 'blot' holder pause i nogle få år for derpå at starte på idræt igen?

De følgende afsnit vil belyse teenagepigeproblematikkerne fra forskellige vinkler. Først følger et blik på drenge og pigers deltagelsesmønstre i forskellige aldersgrupper.

Voksenorientering afløser traditionerne i teenagepigernes aktivitetsvalg og organisering

Yngre børns idrætsvanemønstre adskiller sig markant fra teenageres, og i overgangen fra barn til ung ser man næsten de samme forandringstendenser blandt drenge og piger. Hårdst går det ud over de mest populære aktiviteter i børneårene, som mister tilslutning i teenageårene. Tabel 1 viser de største aktiviteter blandt børn og unge baseret på danskernes motions- og sportsvaner 2011.

Tabel 1: Andel af børn og unge af, der har dyrket forskellige aktiviteter regelmæssigt inden for det seneste år, fordelt på køn og alder (pct.).

	DRENGE				PIGER			
	7-9 år	10-12 år	13-15 år	16-19 år	7-9 år	10-12 år	13-15 år	16-19 år
Fodbold	73	61	56	41	27	30	31	15
Svømning	61	39	16	11	56	40	18	18
Gymnastik	27	14	12	12	50	37	24	20
Jogging/motionsløb	17	19	24	37	13	13	31	43
Håndbold	20	20	17	16	20	22	20	13
Rulleskøjter/skateboard	20	22	10	5	23	15	11	8
Badminton	14	20	23	11	11	13	15	2
Dans (alle former)	3	2	2	2	25	24	22	17
Ridning	2	2	1	1	18	19	18	7
Styrketræning	1	8	25	48	1	4	15	39
Aerobic/zumba/step/pump eller lignende træning på hold	1	1	1	2	4	4	11	26

Andel, der har dyrket forskellige aktiviteter regelmæssigt inden for det seneste år, fordelt på køn og alder.

Mens tilslutningen til traditionelle aktiviteter som fodbold, svømning, gymnastik, håndbold, badminton og ridning svinder ind, stiger deltagelsen i motionsformer som motionsløb og fitnessrelaterede aktiviteter som styrketræning og aerobic. Dvs. at de unges deltagelsesmønstre på mange måder minder mere om de voksnes end om børnenes.

Kulturvaneundersøgelsen fra 2012 viser lignende tendenser. Her er de største idrætsgrene for drengene (7-15 år) fodbold, svømning, cykling, gymnastik, håndbold, løb og badminton. Pigerne tilslutter sig i størst omfang svømning, gymnastik, fodbold, håndbold, ridning, cyk-

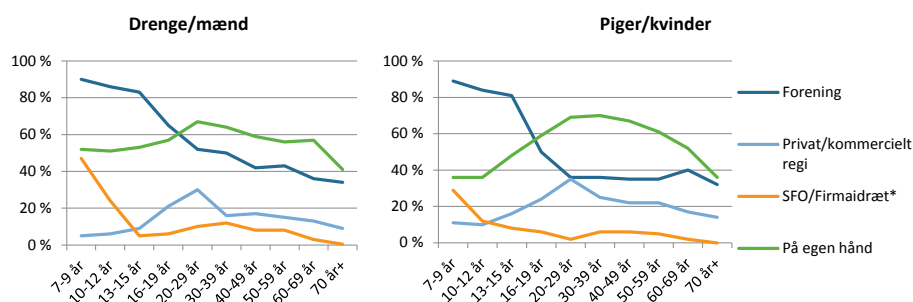
ling, løb og badminton.

De største forskelle mellem drenge og pigers deltagelse i de største idrætsgrene er i henhold til begge undersøgelser fodbold (fleste drenge), gymnastik (fleste piger), ridning (fleste piger), dans (fleste piger), badminton (fleste drenge) samt parkour og skating mv. (fleste drenge).

Køns- og aldersforskellene i idrætsdeltagelsen kommer også til syne i, hvilke organiserede sammenhænge børnene og de unge dyrker idræt. Mens yngre børn primært går til idræt i en idrætsforening, falder andelen til fordel for kommercielt organiserede og selvorganiserede aktiviteter med alderen (se figur 2).

Generelt ser overgangen fra barn over teenager til voksenliv ud til at have større konsekvenser for den måde piger/kvinder dyrker idræt end for den måde drenge/mænd gør det (med forbehold for tværsnitsdata, der viser aldersforskelle i 2011 og ikke en udvikling i samme aldersgruppe over tid). Pigernes frafald fra foreningsorganiseret idræt er tilsyneladende større end drengenes, og omvendt sker der en mere markant udvikling blandt pigerne i deltagelsen i aktiviteter, der foregår på egen hånd. Pigerne deltager kun lidt mere end drengene i aktiviteter i privat kommercielt regi. Kønsforskellene på aktivitetsvalg og organiseringsformer betyder også, at færre piger end drenge deltager i konkurrencer, som typisk er tæt knyttet til måderne at gå til idræt på i foreningsregi.

Figur 2: Andel der dyrker sport eller motion under forskellige organiseringsformer opdelt på køn og alder (pct.).

Andre undersøgelser kommer til samme resultat, at teenageres (særligt pigernes) deltagelsesmønster afviger fra yngre børns deltagelsesmønster, og at deltagelse i organiseret sport og konkurrenceidræt afløses af mere selvorganiserede, ikke-konkurrenceprægede aktiviteter, som i højere grad omfatter forskellige former for fysisk træning (Eime et al. 2013; Seippel 2005). Et dansk studie, som ser mere bredt på børns daglige fysiske aktivitetsniveau, peger på, at årsagerne til, at danske piger er mindre fysisk aktive end drenge, primært skal findes i 'selvorganiserede' aktiviteter i SFO og frikvarterer, som foregår uden for den organiserede foreningsidræt (eksempelvis selvorganiseret fodboldspil), som drenge deltager oftere i end piger (Nielsen et al. 2011).

De ovenstående analyser af danskernes motions- og sportsvaner 2011 viser også, at pigerne indtil 15-års-alderen er mindre aktive end drengene i selvorganiserede aktiviteter, men disse forskelle udlignes fra 16-års-alderen. Drenge er også mere tilbøjelige end piger til at

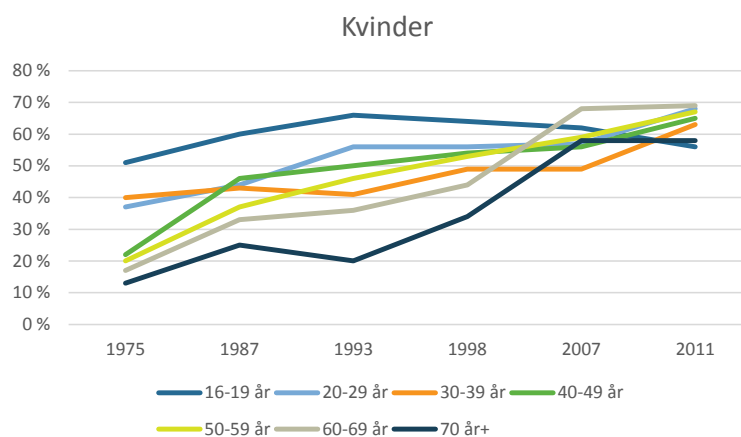
dyrke aktiviteter i SFO. Omvendt er kønsforskellene små i deltagelse i foreningsorganiseret idræt indtil i 16-års-alderen, hvorefter pigernes / kvindernes deltagelse er signifikant lavere end drengenes / mændenes helt op til 60-års-alderen, hvor man atter finder lige mange mænd og kvinder, som dyrker idræt i foreningsregi.

Det er værd at overveje, hvorvidt de traditionelle organisatoriske rammer for drenge og pigers idrætsdeltagelse tager højde for disse ændrede ønsker og behov i teenagealderen, og om eksisterende strukturer i de tilgængelige idrætsudbud passer bedre til drengenes end pigernes behov i livsfasen som teenager.

Teenagepigers idrætsdeltagelse over tid

I løbet af de seneste årtier har piger og kvinder især taget øget del i et idrætsaktivt fritidsliv. Den første kulturvaneundersøgelse fra 1964 viste, at kun halvt så mange kvinder som mænd dyrkede 'sport'. Siden har både den idrætslige praksis, og de begrebslige forståelser udviklet sig markant. Motion er blevet en del af undersøgelserne på lige fod med 'sport', og et bredere fokus på forskellige ikke-konkurrenceprægede motionsaktiviteter og sundhed har blandt andet ført til flere idrætsaktive kvinder (Larsen 2003; Pilgaard, 2010). Siden 1998 har teenagepigerne dog tabt status som de mest idrætsaktive i forhold til ældre kvinder med en faldende andel, som er idrætsaktive, mens man finder en stigning blandt alle øvrige aldersgrupper over tid (se figur 3).

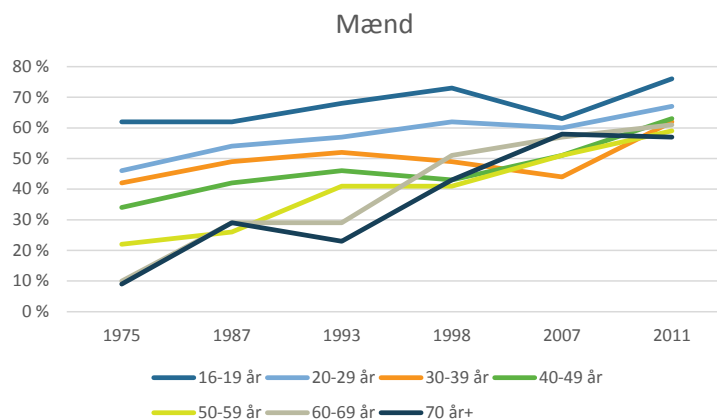
Figur 3: Andel af kvinder, der dyrker sport eller motion, mellem 1975 og 2011. Opdelt på aldersgrupper (pct.).

Teenagedrengene har omvendt været mere aktive end ældre mænd i hele perioden mellem 1975 og 2011, om end der ser ud til at være enkelte udsving imellem de enkelte undersøgelsesår (se figur 4).

Dette udviklingsbillede er altså med til at understrege udfordringerne med de unge piger, som tilsyneladende er blevet mere presserende i de senere år.

Figur 4: Andel af mænd, der dyrker sport eller motion mellem 1975 og 2011. Opdelt på aldersgrupper (pct.).

Sammenfatning

De indledende analyser af teenagepigers overordnede deltagelse i sport og motion viser, at pigerne allerede i 10-12-års alderen halter efter drengene i regelmæssig deltagelse i sport eller motion. Det er dog først i de sene teenageår mellem 16 og 19 år, at andelen af piger, der er idrætsaktive, er markant lavere end hos både drenge og kvinder i andre aldersgrupper. Et nærmere blik på svarfordelingerne viser, at mange af de unge piger i stedet svarer 'ja, men ikke for tiden', altså at de 'holder pause' fra idrætten i en periode. Noget tyder i hvert fald på, at det er sådan, de ønsker at fremstille deres situation.

Tendenserne til en relativ lav idrætsdeltagelse i teenageårene bekræftes i mange andre både danske og internationale studier, og et blik på udviklingen over tid viser med udgangspunkt i de danske data, at aldersgruppen 16-19 år angiver lavere idrætsdeltagelsesniveau end tidligere, hvilket man ikke ser tilsvarende i nogen andre aldersgrupper eller blandt drenge og mænd.

Generelt ser overgangen fra barn over teenager til voksenliv ud til at have større konsekvenser for den måde, piger/kvinder dyrker idræt, end for den måde drenge/mænd gør det. Pigerne's frafald fra foreningsorganiseret idræt er større end drengenes, og omvendt sker der en mere markant udvikling blandt pigerne i deltagelsen i aktiviteter, der foregår på egen hånd.

3. Pigers idrætsdeltagelse i udsatte boligområder

Der har i adskillige år været stor opmærksomhed mod de udsatte boligområder, også benævnt som ghettoer, hvor mange af de såkaldt socialt udsatte bor, og det har bl.a. resulteret i en række boligsociale tiltag, gennemførelse af mange idrætsprojekter og anlæggelse af mange faciliteter til idræt.

I 2010 gennemførtes en større undersøgelse af idrætsdeltagelsen i seks udsatte boligområder i Danmark, og derunder hvilken betydning faciliteterne har for idrætsdeltagelsen. Undersøgelsens resultater og analyser er offentliggjort i rapporten 'Idræt i udsatte boligområder' (Ibsen, Fehsenfeld, Nielsen, Boye og Malling 2012). Analyserne i dette afsnit, der bygger på data fra en spørgeskemaundersøgelse af skoleelevers idrætsdeltagelse i de undersøgte boligområder, har fokus på pigers deltagelse i idræt i udsatte boligområder.

Baggrunden for undersøgelsen var en erkendelse af, at selvom idrætsdeltagelsen gennem flere årtier har været voksende i befolkningen, er der stadig grupper, som er mindre idrætsaktive end børn og voksne i almindelighed er. Tidligere undersøgelser har bl.a. vist, at børns idrætsdeltagelse især er bestemt af forældrenes socioøkonomiske baggrund samt idrætsinteresse, hvilket betyder, at børn af forældre, der ikke er i beskæftigelse og ikke dyrker idræt, dyrker mindre idræt end børn af voksne, der er i beskæftigelse og dyrker idræt. Der har dog været en tendens til ikke at skelne tilstrækkeligt tydeligt mellem piger og drenge i disse analyser.

Undersøgelsen omfatter svar fra skoleelever på 4. og 9. klassetrin fra de skoler, som børn i seks udsatte boligområder fortrinsvis går i skole i. Spørgeskemaet blev besvaret af 1.882 elever ud af 2.658 mulige besvarelser, hvilket giver en besvarelsesprocent på 71 pct. 60 pct. af eleverne, der har besvaret spørgeskemaet, bor i et af de seks boligområder, mens 40 pct. bor udenfor et af disse boligområder (de fleste givetvis tæt på boligområdet). I det følgende koncentrerer analysen sig om den første gruppe, dvs. børn og unge som bor i et af undersøgte udsatte boligområder. 30 pct. af eleverne, der besvarede spørgeskemaet, taler kun dansk i hjemmet, 33 pct. taler dansk og mindst ét fremmedsprog, mens resten kun taler ét fremmedsprog i hjemmet. Cirka halvdelen af elevernes mødre og fædre er født i et andet land uden for Europa, mens knap en tredjedel er født i Danmark, og 14 pct. er født i et andet land i Europa. Se uddybning af metoden for undersøgelsen i bilag 1.

Analysen i det følgende er opdelt i fire delanalyser med sigte på at besvare følgende spørgsmål:

- Hvor mange piger fra de udsatte boligområder dyrker idræt eller motion?
- Hvilke former for organiseret idræt går pigerne til?
- Hvilke former for selvorganiseret idræt og fysisk aktivitet deltager pigerne i?
- Under hvilke organiseringsformer dyrker pigerne idræt og motion?

Hvor mange piger dyrker idræt og motion i udsatte boligområder?

Børnenes idrætsdeltagelse kan opgøres på forskellige måder. I denne undersøgelse blev to metoder benyttet. Den første metode består af et spørgsmål, som er anvendt i mange undersøgelser til at belyse, hvor fysisk aktiv børnene og de unge er. Her bliver eleven bedt om at forholde sig til, hvilke af fem udsagn vedr. deltagelse i idræt og fysisk aktivitet, der svarer bedst til det enkelte barns adfærd i løbet af en uge.

En tredjedel af børnene og de unge svarer, at de *'går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen'*, og hvert femte elev svarer, at de gør det *'én gang om ugen og derudover bevæger sig på anden vis hver dag'*. Ud fra denne opgørelse er det altså ca. halvdelen af eleverne, der er egentlig idrætsaktive. Dertil kommer knap en tredjedel, der svarer, at de er fysisk aktive på anden vis, men ikke går til noget i en idrætsforening eller et motionscenter. Knap en femtedel af eleverne kan ud fra disse svar betegnes som forholdsvis fysisk inaktive.

Der er meget store forskelle mellem drengene og pigerne på, hvor fysisk aktive de er ud fra denne opgørelsesmetode. Mere end tre gange så stor en andel af drengene som pigerne svarer, at de går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor de træner hårdt. Forskellen er dog betydeligt større blandt børnene, der bor i et udsat boligområde, end blandt børnene fra de samme skoler, der bor udenfor et af de undersøgte udsatte boligområder (tabel 2).

Ser vi på det fysiske aktivitetsniveau i forhold til alder, er der umiddelbart ingen signifikante forskelle mellem børn på 4. og 5. klassetrin og børn på ældre klassetrin, men ser vi på pigerne og drengene særskilt kommer en interessant forskel til syne. Mens der er en svag – men ikke signifikant – tendens til, at drengene på de ældste klassetrin er mere fysisk aktive end drengene på 4. og 5. klassetrin, finder vi det modsatte hos pigerne. Fra 4. og 5. klassetrin til ældste klassetrin vokser andelen af pigerne, som svarer, at de ikke bevæger sig ret meget, og andelen, som ikke går til idræt, stiger.

Tabel 2: Grad af fysisk aktivitet hos drenge og piger bosiddende i udsatte boligområder (pct.)

	Piger	Drenge	Alle
Jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor jeg træner hårdt	15	53	34
Jeg går til idræt, sport eller motion i min fritid, ca. 1 gang om ugen, og derudover bevæger jeg mig hver dag, hvor jeg cykler, går eller leger	20	16	18
Jeg er aktiv (løber, går, cykler, spiller bold eller andet), men jeg går ikke fast til noget i idrætsforening/klub	40	21	31
Jeg deltager i mange aktiviteter, men ikke idræt, sport eller motion	8	3	6
Jeg bevæger mig ikke ret meget, men ser tit TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende akt.	18	8	13
Total – N =	536	465	1.001

P < .001

Kilde: Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder gennemført i 2011 (Ibsen et al. 2012)

Den anden metode til en opgørelse af idrætsdeltagelsen går ud på, at børnene og de unge svarer på, om de går til en række idræts- og motionsaktiviteter. Hvis barnet har svaret ja til mindst én aktivitet, vil det tælle med som 'idrætsaktiv'. Med idrætsaktiv menes deltagelse i en organiseret idrætsaktivitet – i enten en forening, en SFO eller fritidsklub, et motionscenter eller en anden organiseret aktivitet. Opgjort på denne måde går 66 pct. af eleverne til idræt (tabel 3). En sammenligning med svarene fra en undersøgelse af skoleelevers idrætsdeltagelse i fire kommuner (gennemført fra 2005 til 2007 og med anvendelse af samme fremgangsmåde) viser små forskelle mellem idrætsdeltagelsen i de udsatte boligområder og idrætsdeltagelsen i gennemsnit i de fire kommuner. På 5. klassetrin er tallene henholdsvis 74 pct. og 78 pct. På 9. klassetrin 66 pct. og 64 pct. Det er dog betydeligt lavere end det, som to landsdækkende undersøgelser er kommet frem til (se ovenfor kapitel 2). Det kan dog delvis skyldes, at måden, der er blevet spurgt på i de landsdækkende undersøgelser, afviger lidt fra den måde, der er blevet spurgt på i undersøgelsen i de udsatte boligområder og i kommuneundersøgelserne.

Denne opgørelsesmetode viser også store forskelle på drengenes og pigernes idrætsdeltagelse i de udsatte boligområder. Mens 81 pct. af drengene svarede, at de dyrker idræt, var det kun 53 pct. af pigerne, der svarede det samme (tabel 3). Opdeler vi børnene og de unge efter klassetrin særskilt for drenge og piger, finder vi det samme mønster, som vi fandt i svarene på det første spørgsmål vedr. fysisk aktivitetsniveau. Der er ingen signifikante forskelle mellem yngre og ældre drenges idrætsdeltagelse, mens der er et markant fald hos pigerne.

Tabel 3: Andelen af piger og drenge, bosiddende i et udsat boligområde, som dyrker idræt, opdelt på klassetrin (pct.)

	Drenge	Piger	Alle
4. og 5. klasse	79	60	69
6. og 7. klasse	83	53	67
8. klasse og ældre	82	45	60
Alle	81	53	66
n =	489	564	1053

P < .001

Kilde: Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder, gennemført i 2011 (Ibsen et al. 2012)

Hvilke idrætsgrene dyrker børnene i de udsatte boligområder

Den suverænt mest dyrkede idrætsgren blandt børnene og de unge i de udsatte boligområder er fodbold, som mere end halvdelen af de idrætsaktive skoleelever går til. Næstmest dyrkede idrætsgren er svømning (19 pct.), dernæst dans (13 pct.), styrketræning (9 pct.), gymnastik (7 pct.), kampsport (6 pct.) og ridning (5 pct.). Dette afviger betydeligt fra gennemsnittet for skolebørn i Danmark. Den seneste landsdækkende undersøgelse af børns idrætsdeltagelse fra 2011 viser også, at fodbold og svømning er de mest populære idrætsgrene blandt børnene, men derefter kommer gymnastik, løb, håndbold, rulleskøjteløb / skating og badminton (Laub 2013: 32).

Der er som forventet store forskelle på andelen af piger og drenge, som dyrker de forskellige idrætsgrene. Tre gange så mange drenge som piger bosiddende i udsatte boligområder går til fodbold, og der er også flere drenge end piger, der går til styrketræning og kampidræt. Trods denne store forskel er fodbold alligevel den mest dyrkede idrætsgren blandt pigerne. Der er signifikant flere piger end drenge, der går til svømning, dans (meget stor forskel), gymnastik, aerobic, ridning og håndbold.

Ser vi på deltagelsen opdelt på alder (klassetrin), finder vi små signifikante forskelle. I dans vokser deltagelsen hos pigerne fra 4. og 5. klassetrin til 6. og 7. klassetrin, men derefter falder den igen. I gymnastik falder tilslutningen med alderen hos pigerne, mens det ikke sker hos drengene. Hos både pigerne og drengene vokser deltagelsen i styrketræning stærkt i takt med, at de bliver ældre, men stigningen er meget stærkere hos drengene end hos pigerne. Hos pigerne falder tilslutningen til ridning stærkt i takt med, at de bliver ældre.

Deltagelse i selvorganiserede aktiviteter

Langt de fleste børn og unge deltager også i forskellige former for idræt, fysisk leg eller bevægelse, som de selv står for uden en formel organisering i skole, forening eller kommunal institution. I undersøgelsen i udsatte boligområder har skoleeleverne svaret på, om de har deltaget i en række idrætsaktiviteter, fysiske lege eller fysiske aktiviteter i den seneste uge, den seneste måned, sjældnere eller aldrig. På tværs af alle disse aktiviteter har ni ud af ti af eleverne deltaget i mindst én af de i 20 aktiviteter, der er spurgt om, i løbet af en uge, og det gælder både for drenge og piger (tabel 4).

Også her er fodbold den suveræne topscorer, hvad angår skoleelevernes tilslutning. Godt halvdelen af alle børnene har inden for den seneste uge, før spørgeskemaet blev besvaret, spillet selvorganiseret fodbold. Hver tredje har danset til musik, dernæst kommer fem aktiviteter, som omkring hver fjerde skoleelev har deltaget i inden for den seneste uge: Aktiviteter i naturen, været på legeplads, gået tur med familien, cyklet en tur og været i svømmehallen.

Der er betydelige forskelle på, hvor meget pigerne og drengene deltager i flere af de selvorganiserede aktiviteter. Fodbold har deltagelse af omkring dobbelt så stor en andel af drengene som af pigerne. Drengene spiller også mere bordtennis og basketball, er mere i svømmehallen og cykler mere BMX, end pigerne gør. Men pigerne er til gengæld mere aktive end drengene på andre aktiviteter. Det gælder især dans til musik, som mere end tre gange så mange piger som drenge har været aktive med inden for den seneste uge, men pigerne er også mere ude i naturen, på legeplads, deltager mere i diverse lege og løber mere på rulleskøjter eller skateboard.

Tabel 4: Andel af skoleelever bosiddende i udsatte boligområder, som inden for den seneste uge (før spørgeskemaet blevet besvaret) har deltaget i forskellige selvorganiserede fysiske aktiviteter, opdelt på køn (pct.)

	Dreng	Piger	Alle
Fodbold	70	35	52
Danser til musik	14	47	31
Er ude i naturen	23	34	29
Været på legeplads	21	34	28
Går tur med familien	19	34	27
Cyklet en tur	27	22	24
Været i svømmehal	27	19	23
Rundbold mv.	19	20	19
Fangelege, sjippet mv.	13	24	19
Løbet på løbehjul	17	17	17
Bordtennis	24	9	16
Cykler på BMX	25	8	16
Rulleskøjter / skateboard	10	13	12
Basketball	13	9	11
Tennis eller badminton	9	10	10
Cyklet med familien	6	13	10
Have-trampolin	7	7	7
Løbet på isskøjter	5	5	5
Deltaget i rollespil	4	4	4
n =	482	550	1032

Kilde: Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder, gennemført i 2011 (Ibsen et al. 2012)

I takt med at pigerne fra de udsatte boligområder bliver ældre – fra 4. og 5. klassetrin til 8. og 9. klassetrin – deltager de i større grad i de fleste selvorganiserede idrætsaktiviteter: fodbold, bordtennis, badminton og tennis, BMX cykling, løb på skøjter, basketball og ophold i svømmehal. Forskellene er dog forholdsvis små – typisk mellem to og fire procentpoint – men noget større i fodbold og dans til musik og modsat hvad angår benyttelse af svømmehal, hvor der fra 4. og 5. klassetrin til 8. og 9. klassetrin sker en halvering i benyttelsen. I sammenligning dermed sker der for de fleste af de selvorganiserede idrætsaktiviteter et svagt fald hos drengene (badminton og tennis, BMS cykling, benyttelse af svømmehal (men meget mindre fald end hos pigerne) samt løb på isskøjter. Deltagelse i selvorganiseret fodbold har en meget høj tilslutning hos drengene – tre ud af fire drenge – og andelen er næsten uændret over alder. Til gengæld stiger deltagelsen i bordtennis og basketball tydeligt.

Til forskel fra den forholdsvis stabile deltagelse i selvorganiserede idrætsaktiviteter over alder hos både pigerne og drengene – men varierende fra idrætsaktivitet til idrætsaktivitet – sker der et meget tydeligt fald i deltagelsen i de mere legelignende aktiviteter: Leg i havetrampolin, løb på rulleskøjter, løb på løbehjul, diverse fysiske lege (fangelege, hop i hinkerude, hop i elastik ol.), rundbold og lignende boldspil. Og det gælder både for drengene og pigerne. Dog vokser pigernes deltagelse med alderen i dans til musik. Hos drengene er deltagelsesniveauet nogenlunde stabilt med en tendens til et lavere niveau på højere klassetrin – og gene-

relt med en meget lavere deltagelse inden for dans til musik.

Hvad angår gå- og cykelture og aktiviteter i naturen, ser vi en tydelig stigning fra 4. og 5. klassetrin til 8. og 9. klassetrin hos pigerne bortset fra cykling med familien, hvor der sker et markant fald. Hos drengene finder vi kun en stigning i deltagelsen i aktiviteter i naturen

Idrætsdeltagelse under forskellige organiseringsformer

Den fjerde dimension ved idrætsdeltagelsen, som belyses i denne analyse af børn og unges deltagelse i idræt i udsatte boligområder, drejer sig om, under hvilke organiseringsformer de idrætsaktive dyrker idræt. Af flere grunde er dette væsentligt at belyse. For det første er foreningen den dominerende organiseringsform inden for børn og unges idrætsdeltagelse, som får en særlig bevågenhed i form af direkte og indirekte offentlig støtte. For det andet tillægges det fra såvel idrætten (=idrætsorganisationerne) som politisk side en særlig betydning, at børn og unge dyrker idræt i foreninger, og foreningsidrætten anses for at have et særligt potentiale i forhold til (social) integration. For det tredje har mange idrætsprojekter for udsatte grupper og i udsatte boligområder taget sigte på foreningsidræt. I det følgende skelnes der mellem følgende organisationsformer: Forening, kommunal institution, kommercielt tilbud og 'anden organisering'.

Andelen af børn og unge fra de udsatte boligområder, som dyrker idræt i en forening, er meget lavere end blandt børn og unge i landet som helhed. 37 pct. af alle børnene, der bor i et udsat boligområde, og 43 pct. af de børn, der bor udenfor de undersøgte områder, har svaret, at de inden for den seneste uge før skemaet blev besvaret, har dyrket idræt i en forening; henholdsvis 10 pct. og 6 pct. har gjort det i en kommunal institution; 5 pct. og 7 pct. i et kommercielt center ol.; og 19 pct. og 15 pct. af de to grupper har angivet en anden organisering.

Der er store forskelle mellem drengene og pigerne på, hvor mange der dyrker idræt i en forening. Hele 59 pct. af drengene dyrker idræt i en forening eller idrætsklub mod kun 18 pct. af pigerne. Modsat er pigerne lidt mere aktive i 'anden organisering', end drengene er (henholdsvis 22 pct. og 16 pct.). På de øvrige organiseringsformer er der kun små og ikke signifikante forskelle.

Deltagelsesmønsteret afviger betydeligt mellem børn og unge, der bor i et af de undersøgte udsatte boligområder, og børn og unge der bor udenfor (men går på en af de skoler, som indgik i undersøgelsen), men det afviger mellem drengene og pigerne. Der er således ikke forskel på andelen af drengene, som går til idræt i en idrætsforening, mellem elever der bor i et udsat boligområde, og elever der bor udenfor. Det er der til gengæld hos pigerne, hvor 32 pct. af pigerne, der bor udenfor et af de undersøgte boligområder, går til idræt i en forening, mens det samme kun gælder for 18 pct. af pigerne, der bor i et af de undersøgte områder. Hos både pigerne og drengene er andelen af skoleeleverne, der går til idræt i en kommunal institution, højere blandt elever, der bor i et udsat boligområde, end blandt elever der bor udenfor. Det samme gælder for andelen, som går til idræt under anden form for organisering (tabel 5).

Tabel 5: Andel af skoleelever fra udsatte boligområder, som 'inden for den sidste uge' har dyrket idræt under forskellige organiseringsformer, opdelt på piger og drenge (pct.)

	Piger	Drenge	Alle
Forening eller idrætsklub	18	59	37
Kommunal institution	10	9	10
Kommercielt tilbud	6	5	5
Anden organisering	22	16	19
På egen hånd /selvorganiseret	10	9	9
Total – N =	536	465	1.001

Kilde: Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder, gennemført i 2011 (Ibsen et al. 2012)

Der er væsentlig forskel mellem drenge og piger på, hvilken betydning alder har for deltagelsen i idræt under forskellige organiseringsformer. Mens der ikke er signifikante forskelle på andelen af yngre og ældre drenge, der dyrker idræt i en idrætsforening, er der et markant fald hos pigerne på 10 procentpoint fra 4. og 5. klassetrin til 8. og 9. klassetrin. Det samme finder vi på deltagelsen i idræt i kommunale institutioner. Et tydeligt fald i takt med alderen hos pigerne, mens der ikke er ændringer hos drengene. Omvendt finder vi ingen ændringer i pigernes benyttelse af kommercielle idrætstilbud i takt med, at de bliver ældre, mens der sker en meget markant stigning hos drengene, hvor næsten ingen går til idræt under kommercielle organiseringsformer på 4. og 5. klassetrin, mens hele 13 pct. gør det på 8. og 9. klassetrin. Hvad angår selvorganiseret idræt, finder vi ingen forskelle på benyttelsen deraf hos drengene mellem yngre og ældre børn, mens der sker en stærk stigning med alderen hos pigerne.

Sammenfatning

Analysen af idrætsdeltagelsen blandt børn og unge bosiddende i udsatte boligområder viser:

- Knap en femtedel af skoleeleverne fra 4. til 9. klassetrin fra skoler beliggende i eller tæt på udsatte boligområder kan betegnes som forholdsvis fysisk inaktive, og hver tredje elev dyrker ikke idræt i organiseret sammenhæng. Det er betydeligt højere end gennemsnittet for børn og unge i hele landet.
- Mere end dobbelt så mange piger som drenge er forholdsvis fysisk inaktive; fire ud af fem af drengene dyrker idræt mod halvdelen af pigerne; og mere end tre gange så stor en andel af drengene som pigerne svarer, at de går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor de træner hårdt. Disse forskelle mellem piger og drenge er meget større end i landet som helhed.
- Fra 4. og 5. klassetrin til ældste klassetrin vokser andelen af pigerne, som svarer, at de ikke bevæger sig ret meget, og andelen som ikke går til idræt stiger. Blandt drengene er det næsten uændret. Dette mønster ligner ændringerne i idrætsdeltagelsen med alderen for alle piger og drenge i Danmark.
- Godt en tredjedel af børn og unge fra de udsatte boligområder dyrker idræt i en forening, og det er meget lavere end blandt børn og unge i landet som helhed, men forskellen kan først og fremmest tilskrives pigerne. Mens 59 pct. af drengene dyrker idræt i en forening eller idrætsklub, gælder det samme kun for 18 pct. af pigerne.

- Mens der ikke er signifikante forskelle på andelen af yngre og ældre drenge, der dyrker idræt i en idrætsforening, er der et markant fald hos pigerne på 10 procentpoint fra 4. og 5. klassetrin til 8. og 9. klassetrin. Dette mønster ligner også det generelle mønster i Danmark.
- Tre gange så mange drenge som piger bosiddende i udsatte boligområder går til fodbold, og der er også flere drenge end piger, der går til styrketræning og kampidræt. Trods denne store forskel er fodbold alligevel den mest dyrkede idrætsgren blandt pigerne. Der er signifikant flere piger end drenge, der går til svømning, dans, gymnastik, aerobic, ridning og håndbold.
- Ni ud af ti skoleelever har deltaget i en selvorganiseret fysisk aktivitet inden for den seneste uge, og der er kun små forskelle på dette mellem pigerne og drengene. Men der er betydelige forskelle på, hvor meget pigerne og drengene deltager i flere af de selvorganiserede aktiviteter.
- Til forskel fra den forholdsvis stabile deltagelse i selvorganiserede idrætsaktiviteter over alder hos både pigerne og drengene sker der et meget tydeligt fald i deltagelsen i de mere legelignende aktiviteter. Og det gælder både for drengene og pigerne.

4. Den familiemæssige, uddannelsesmæssige og kulturelle baggrunds betydning for idrætsdeltagelsen

I rapportens indledning i kapitel 1 antages det, at deltagelse i idræt kan forklares som et resultat af både individuelle 'præferencer' og omgivelsernes 'muligheder' for deltagelse. Præferencer handler kort fortalt om den enkeltes interesse, som ofte er påvist at hænge sammen med den familiemæssige, uddannelsesmæssige, socioøkonomiske og kulturelle baggrund. Disse forholds betydning for pigers idrætsdeltagelse belyses i dette kapitel. Muligheder for at dyrke idræt er knyttet til de fysiske omgivelser, lokalområdets faciliteter og organiserede tilbud om sport og motion. Betydningen deraf for pigernes idrætsdeltagelse belyses i kapitel 5.

Familiens betydning

De tilgængelige data fra befolkningens motions- og sportsvaner 2011 giver mulighed for at undersøge sammenhænge mellem på den ene side barnet og den unges deltagelse i sport og motion og på den anden side forældrenes og søskendes interesse for og deltagelse i idræt. Mange tidligere studier har påvist en sådan sammenhæng, men kan man også tale om en socialiserende effekt som afgørende for teenagepigernes deltagelse – eller mangel på samme?

Analyserne af data fra undersøgelsen af de 7-15-åriges idrætsdeltagelse fra 2011 viser en meget klar sammenhæng mellem barnets og familiens deltagelse i sport og motion både for drenge og piger og på tværs af alder (tabel 6). Men ser man udelukkende på teenagepiger i alderen 13-15 år (med forbehold for relativt få respondenter i hver aldersgruppe), tyder analyserne dog på en anelse svagere socialiserende effekt i sammenligning med de yngre aldersgrupper. Selvom pigernes præferencer for sport og motion er påvirket af familiens socialisering ind i en idrætskultur, giver analyserne styrke til en tese om, at andre forhold i hverdagslivet påvirker teenagepigernes deltagelse i sport og motion mere, end det gør for yngre piger og drenge.

Tabel 6: Andel af børn og unge, der dyrker sport eller motion, afhængig af familiens deltagelse opdelt på køn og alder (pct.)*

	Andel, der dyrker sport eller motion						
	Total	DRENGE			PIGER		
		7-9 år	10-12 år	13-15 år	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Hverken mor, far eller søskende dyrker sport/motion	59	50	52	63	59	64	63
Kun søskende dyrker sport/motion	76	91	80	74	80	69	68
Far <i>eller</i> mor dyrker sport/motion	87	92	94	80	89	89	77
Far <i>og</i> mor dyrker sport/motion	80	77	87	93	83	73	63
Far, mor <i>og</i> søskende dyrker sport/motion	94	95	94	93	98	93	89
n =	2018	332	341	338	339	338	330
p-værdi	0,000	0,006	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000
Gamma	0,464	0,394	0,468	0,472	0,602	0,426	0,365

*Familiens deltagelse er baseret på børnenes svar på spørgsmålet: Dyrker andre i din nærmeste familie motion/sport?

En analyse af børns idrætsdeltagelse i udsatte boligområder (4. til 9. klassetrin) viser tilsvarende, at forældrenes idrætsdeltagelse har væsentlig indflydelse på børnenes og de unges idrætsdeltagelse. Henholdsvis 76 pct. og 69 pct. af børnene dyrker idræt, hvis begge forældre eller kun en af deres forældre dyrker idræt, mens det samme kun gælder for 59 pct. af børnene, hvis ingen af deres forældre dyrker idræt (Ibsen et al. 2012).

Undersøgelsen viser yderligere et stærkt sammenfald mellem forældrenes og børnenes idrætsdeltagelse under forskellige organiseringsformer. Hvis begge forældre dyrker idræt (ifølge børnenes opfattelse), øges sandsynligheden for, at barnet dyrker idræt i en forening, i forhold til hvis det kun er én af forældrene, som dyrker idræt. Deltagelsesprocenten falder yderligere, hvis ingen af forældrene dyrker idræt. Denne sammenhæng er dog meget større hos pigerne end hos drengene. Forældrenes påvirkning gælder tilsvarende for deltagelse i kommunalt organiseret idræt (især SFO), kommercielt organiseret idræt og idræt under anden organisering, og her gælder sammenhængen udelukkende for piger og ikke for drenge.

Den internationale litteratur af sammenhænge mellem børn og forældres idrætsdeltagelse påviser også stærke socialiserende bånd (Engström 1999; Atkins et al. 2013; Hallmann et al. 2014; Fredricks & Eccles 2005; Eime et al. 2013; Scheerder, Taks, & Lagae 2007; Taks & Scheerder 2006). Ingen af disse undersøgelser ser dog på, hvorvidt den socialiserende effekt mindskes i teenagealderen til fordel for andre hverdagsforhold, som analyserne af de danske idrætsvanedata tyder på gælder for pigerne.

Et studie fra 2014 (Downward et al. 2014) tyder på, at det i højere grad er forældrenes attitude og støtte end forældrenes egen deltagelse, som har betydning for børnenes vedvarende deltagelse i idræt i ungdomsårene. Samme studie viser også, at pigernes idrætsdeltagelse kun er marginalt influeret af forældrenes deltagelse i sport og motion i deres opvækst, mens især drengenes idrætsdeltagelse i høj grad er påvirket af fædrenes idrætsdeltagelse. Dette fund er med til at støtte den ovenstående analyse af de danske data, som antyder, at den socialiserende effekt er mindre blandt teenagepigerne end blandt teenagedrengene. Nævnte studie kommer desværre ikke med bud på, hvorvidt den lavere socialiseringseffekt blandt piger skyldes pigernes større orientering mod andre forhold i hverdagslivet som eksempelvis venner/veninder, skoleforhold, pubertet og kropslige forandringer mv.

Uddannelsens indflydelse på sport og motion

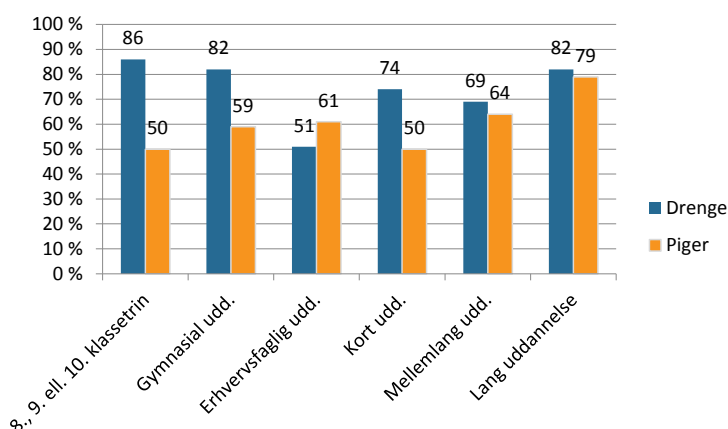
Undersøgelsen af de voksne danskeres idrætsdeltagelse fra 2011 giver mulighed for at belyse sammenhænge mellem egen uddannelsesmæssig baggrund og deltagelse i sport og motion. Mange studier har påvist, at der er forholdsvis flere idrætsaktive i befolkningsgrupper med lange videregående uddannelser end i befolkningsgrupper uden videregående uddannelse eller med en faglært uddannelse (Pilgaard 2009). Men er de unges præferencer for deltagelse i sport og motion også afhængig af, hvilken form for uddannelse, de aktuelt er i gang med? Og påvirker det pigerne anderledes end drengene? Denne analyse ser på alle voksne under uddannelse (næsten kun unge), da det ikke giver mening udelukkende at se på gruppen af 16-19-årige, fordi meget få i denne aldersgruppe er i gang med en videregående uddannelse.

Analysen viser, at de ældre teenagere/ynge voksnes deltagelse i sport og motion også afhænger af deres aktuelle uddannelsesmæssige situation (figur 5). Unge, der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse, dyrker langt mindre sport eller motion end unge, som stadig går i folkeskole eller tager en gymnasial uddannelse. Unge, som er påbegyndt en videregående

uddannelse, er også mere idrætsaktive end unge, der har et faglært arbejde. Disse resultater bekræfter andre analyser, som viser, at faglærte arbejdere generelt dyrker mindre sport og motion, end befolkningsgrupper med lange videregående uddannelser gør – også efter endt uddannelsesforløb (Pilgaard 2009). Resultaterne bekræftes også af den seneste undersøgelse af børn og unges trivsel, som Det Nationale Forskningscenter for Velfærd gennemførte i 2013 (Ottesen et al. 2014: 155).

Pigerne adskiller sig meget fra drengene i deres deltagelse i sport og motion under uddannelsesforløbet. Generelt gælder det, at drengenes deltagelse ligger relativt højt med undtagelse af drenge, som uddanner sig inden for et faglært erhverv. Omvendt ligger pigernes deltagelse relativt lavt med undtagelse af piger, som er i gang med en lang videregående uddannelse. Den største kønsforskel finder man blandt unge, som stadig går i folkeskole. Dette er interessant, da man måske kunne forestille sig, at pigerne lod sig påvirke af hverdagsforhold i opbrud i forbindelse med overgang til videregående uddannelsesforløb.

Figur 5: Andel af unge, der dyrker sport eller motion, opdelt på uddannelsestype og særskilt for drenge og piger (pct.) (n=538)

Måske skyldes det, at piger/kvinder, som er i gang med en videregående uddannelse, generelt er lidt ældre, og dermed er kommet over en tilsyneladende kritisk livsfase, hvor mange piger 'holder pause' med sport og motion. Sammenhængen gælder dog, selvom man kontrollerer for alder i analysen, men der eksisterer en høj grad af samvarierende effekt af alder og uddannelse i denne analyse, som gør det vanskeligt at konkludere noget entydigt. Allerede fra 20-års-alderen er de unge kvinder godt med i forhold til regelmæssig deltagelse i idræt, som tidligere vist i figur 1.

Analysen tyder således på, at drenges idrætsdeltagelse er påvirket af den uddannelsesmæssige kontekst, mens det for piger måske mere handler om andre forhold i denne livsfase. Også blandt voksne mænd og kvinder finder man sådanne kønsforskelle, hvor der især er langt mellem idrætsaktive mænd i faglærte og ufaglærte stillinger, mens kvinders idrætsdeltagelse generelt ligger lidt højere uanset beskæftigelsestype (Pilgaard 2009). Det er interessant, at drenge og mænd generelt ser ud til at være mere primær-socialiseringsmæssigt

påvirket, mens piger og kvinders idrætsdeltagelse i højere grad synes at være påvirket af andre socialiserende forhold (eksempelvis pubertet, venner, blufærdighed, forestillinger om feminine vs. maskuline adfærdsmønstre mv.). Men også her skal man være forsigtig med at generalisere, fordi det omvendte synes at gælde for piger af anden etnisk herkomst end dansk, hvor familien synes at have en større indflydelse på pigernes idrætsdeltagelse end på drengenes idrætsdeltagelse.

I kapitel 7 ser vi på pigernes oplevede barrierer for sport og motion, om de i højere grad end drengene er orienteret mod et tidspres fra skole/arbejde, familie og venner, og om de oplever kropslige barrierer, blufærdighed, pubertet mv. i forhold til at sætte kroppen på spil i en usikker og kropsligt eksponeret livsfase.

Den etniske og kulturelle baggrunds betydning

I takt med voksende indvandring af borgere fra samfund med en væsentlig forskellig kulturel og religiøs baggrund end majoritetsbefolkningen samt ønsket om at integrere disse grupper i det pågældende samfund, er der kommet fokus på idrætsdeltagelsen, fordi idræt anses for at være et godt middel til at skabe integration. I dette afsnit belyses det, hvilken betydning etnisk baggrund har for børn og unges – og især pigers – deltagelse i idræt.

Undersøgelsen af idrætsdeltagelsen i udsatte boligområder (beskrevet i kapitel 3) viser, at drenge fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark, er lidt mere idrætsaktive end drenge fra familier, hvor én eller begge forældre er født i Danmark. Men ser vi på pigerne, finder vi lige modsat, at piger med en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk er meget mindre idrætsaktive, end piger med en dansk baggrund er.

Mens 68 pct. af pigerne fra familier, hvor begge forældre er født i Danmark, svarer, at de dyrker én eller flere idrætsgrene, gælder det samme kun for 50 pct. af pigerne fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land bosiddende i eller tæt på et udsat boligområde (tabel 7).

Vi finder ligeledes, at børn af forældre, der er født i Danmark, er mere aktive i selvorganiserede aktiviteter end børn af forældre, der er født i et andet land. Disse resultater svarer til, hvad andre undersøgelser af børn og unges idrætsdeltagelse i Danmark har vist (Nielsen og Ibsen 2009). Der er ikke signifikante forskelle på idrætsdeltagelsen mellem børn, hvis forældre er født i et andet land i Europa, og børn hvis forældre er født i et land udenfor Europa.

Tabel 7: Andel af børn og unge fra udsatte boligområder, der dyrker idræt, opdelt efter forældres etniske herkomst og særskilt for drenge og piger (pct.)

		Begge forældre er født i Danmark	En af forældrene er født i Danmark	Begge forældre er født andet sted	I alt
DRENG	Ja	77	70	82	80
	Nej	23	30	18	20
	N=100%	176	67	504	747
PIGE	Ja	68	61	50	56
	Nej	32	39	50	45
	Total	100 (n=226)	100 (n=82)	100 (n=614)	100 (n=922)
TOTAL	Ja	72	65	65	66
	Nej	28	35	35	34
	Total	100 (n=402)	100 (n=149)	100 (n=1.118)	100 (n=1.669)

I kategorien "begge forældre fra Danmark" er også medtaget de børn, der kun har én forælder, hvis denne kommer fra Danmark. For både drenge og piger er forskellen signifikant ($p < 0,05$ og $p < 0,01$).

Mange studier har vist, at forældrenes etniske og kulturelle baggrund spiller en rolle for, hvilke idrætsgrene børnene går til. Det bekræftes i denne undersøgelse. Holdboldspil er den helt store idrætsgren hos børn og unge af forældre, der begge er født i et andet land end Danmark. Hele 64 pct. af drengene, hvis forældre er født i et andet land end Danmark, går til fodbold, mod 48 pct. af drengene af danskfødte forældre. Der er også flere drenge af forældre, der er født i udlandet, som går til svømning, end drenge af forældre, der er født i Danmark. På de øvrige idrætsgrene, som har størst tilslutning blandt skoleeleverne, er der ingen signifikante forskelle i tilslutningen mellem de to grupper.

Hos pigerne er der ingen signifikante forskelle på andelen, som går til fodbold, mellem piger af forældre, der er født i et andet land, og piger af forældre der er født i Danmark. I lyset af at piger af forældre, der er født i et andet land end Danmark, dyrker meget mindre idræt, end piger af forældre med en dansk baggrund gør, er det bemærkelsesværdigt, at der ikke er forskel på andelen, der går til fodbold. Men der er lidt flere piger af forældre, der er født i Danmark, som går til svømning, dans, gymnastik og kampsport, end piger af forældre, der er født i et andet land, som gør det samme (tabel 8).

Tabel 8: Andel af skoleelever, der går til forskellige typer af idrætsgrene, opdelt efter hvor forældrene er født særskilt for drenge og piger (pct.)

	DRENGE			PIGER		
	Begge forældre er født i Danmark	En af forældrene er født i Danmark	Begge forældre er født et andet sted	Begge forældre er født i Danmark	En af forældrene er født i Danmark	Begge forældre er født et andet sted
Fodbold	48	38	64	17	19	19
Svømning	8	8	13	19	13	15
Dans	3	0	2	19	13	15
Gymnastik	1	0	3	8	3	5
Styrketræning	6	5	7	1	7	2
Kampsport	6	8	5	6	5	2
N =	128	60	496	149	67	589

Ovenfor blev det beskrevet, at der er små forskelle på idrætsdeltagelsen mellem drenge af forældre født i Danmark og drenge af forældre, der er født i et andet land. Dette dækker dog over en del væsentlige forskelle mellem de to grupper på, hvor mange der går til de forskellige idrætsgrene og dyrker forskellige typer af selvorganiseret idræt. Piger af forældre, der er født i Danmark, er mere aktive end piger af forældre, der er født i et andet land, i følgende selvorganiserede aktiviteter: Fodbold og basketball (gælder også for drengene) samt gåtur med familien, rundbold og lignende lege (samme forskel finder vi ikke hos drengene). Omvendt er piger af forældre, der er født i Danmark, mere aktive end piger af forældre, der begge er født i et andet land, i følgende selvorganiserede aktiviteter: Aktiviteter i naturen, cykling, fangelege mv., leg på havetrampolin (gælder også for drengene) samt løb på løbehjul, rulleskøjter og skateboard (forskelle er mindre hos drengene).

Hvad angår organiseringsform har tidligere studier vist, at etnisk og kulturel baggrund har betydning for medlemskab af foreninger og frivillige organisationer (Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration 2011). Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser imidlertid, at der er forskel på dette mellem drenge og piger fra udsatte boligområder. Mens drenge af forældre, der begge er født i et andet land end Danmark, i lidt højere grad dyrker idræt i en forening, end drenge af forældre, der er født i Danmark, gør, gælder det modsatte for pigerne, hvor vi finder en meget stor forskel mellem piger af forældre, der er født i Danmark (42 pct. dyrker idræt i en forening), og piger af forældre, der er født i et andet land (17 pct. dyrker idræt i en forening).

Hvad angår idræt i en kommunal institution ser vi det samme billede. Piger af forældre med en udenlandsk baggrund er også meget mindre aktive i kommercielt organiseret idræt, end piger af forældre med en dansk baggrund er, mens der ikke er signifikante forskelle derpå blandt drengene. Dette tyder på, at den lave deltagelse i foreningsaktivitet blandt piger af forældre med en udenlandsk baggrund ikke så meget skyldes foreningen som sådan. Den eneste organiseringsform, hvor piger af forældre med en udenlandsk baggrund udgør en relativ majoritet, er idræt under 'anden organisering', som givetvis er aktiviteter i boligområdet

organiseret af fx den lokalt beliggende facilitet eller en organisation (fx GAME).

Konklusionen fra ovenstående analyse af idrætsdeltagelsen blandt børn med en anden etnisk eller kulturel baggrund end dansk bekræftes af et andet dansk studie, hvor børnenes fysiske aktivitet blev målt objektivt ved hjælp af accelerometer, og hvor børnene også besvarede en række spørgsmål vedr. deres deltagelse i organiseret idræt. Undersøgelsen opnåede svar fra 594 børn, hvoraf 67 havde en anden etnisk baggrund end dansk. Undersøgelsen viste, som undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder, at børn med en anden etnisk baggrund end dansk havde en signifikant lavere deltagelse i idrætsforeninger, men den samlede mængde fysisk aktivitet – målt objektivt – var ikke lavere, end den var hos børnene med en dansk baggrund (Nielsen et al. 2013).

Omfattende PISA-undersøgelse går i dybden med etniske forskelle

Resultaterne fra de to refererede danske undersøgelser vedr. børn og unges deltagelse i idrætsforeninger bekræftes af en stor tysk analyse af data fra en PISA-undersøgelse fra 2000 med svar fra 33.598 15-årige unge, hvoraf godt 6.000 havde en indvandrerbaggrund (Mutz 2009). Undersøgelsens størrelse gav imidlertid mulighed for mere nuancerede analyser med resultater, der sandsynligt også er gældende i Danmark. Analysen af de mange data viste forholdsvis små forskelle på andelen af unge med en tysk baggrund og andelen af unge med en indvandrerbaggrund, der var aktive i en idrætsforening (henholdsvis 47 pct. og 43 pct.). Undersøgelsen viste imidlertid også, at dette dækkede over store kønsforskelle. Mens hele 57 pct. af de 15-årige drenge med en indvandrerbaggrund dyrkede idræt i en forening, hvilket var tre procentpoint højere end blandt de unge med en tysk baggrund, var det kun 28 pct. af de 15-årige piger med en indvandrerbaggrund, der var aktive i en idrætsforening til forskel fra piger med en tysk baggrund, hvoraf 42 pct. var idrætsaktive i en forening. Tidligere tyske undersøgelser finder det samme mønster. Drenge med en indvandrerbaggrund dyrker meget mere idræt end piger med en indvandrerbaggrund, og drenge med indvandrerbaggrund er mere sportsaktive end drenge med en tysk baggrund (Fussan & Nobis 2007).

Datamaterialet i denne undersøgelse var så stort, at det var muligt at undersøge, om der var forskelle på idrætsdeltagelsen i foreninger mellem unge med en indvandrerbaggrund fra forskellige lande. Analysen viste også forskelle, men mindre end forventet. Der var således ingen væsentlige forskelle på andelen af de 15-årige, som dyrkede idræt i en forening, med en indvandrerbaggrund fra Jugoslavien, Tyrkiet og Italien, mens andelen var lidt lavere blandt unge med en baggrund fra Grækenland og Polen og betydeligt lavere blandt unge med en baggrund fra Rusland og Kazakhstan.

I alle grupper af unge med indvandrerbaggrund var der en stor forskel på andelen af pigerne og andelen af drengene, som var aktive i en idrætsforening, men der var store variationer i, hvor stor forskellen var. Den største forskel var der mellem drengenes og pigernes deltagelse i idrætsforeninger blandt unge med en tyrkisk baggrund og en jugoslavisk baggrund. Disse resultater rejser spørgsmålet, om den i adskillige undersøgelser fundne lave idrætsdeltagelse hos børn og unge med en tyrkisk baggrund eller en arabisk baggrund for ensidigt er blevet udlagt som en følge af familiernes muslimske baggrund, når idrætsdeltagelsen er lige så lav hos unge, hvis forældre ikke har en muslimsk baggrund.

I undersøgelsen havde de unge også svaret på, om hverdags sproget i hjemmet overvejende var tysk eller et andet sprog. Analysen viste, at hvis hverdags sproget overvejende var tysk,

var der små forskelle i idrætsmønsteret mellem de 15-årige med en indvandrerbaggrund og unge med en tysk baggrund, men talte man overvejende et andet sprog i hjemmet, var de 15-årige drenge mere aktive i en idrætsforening, mens de 15-årige piger var meget mindre aktive end deres jævnaldrende drenge henholdsvis piger med en tysk baggrund. Hvis sproget, der overvejende tales i hjemmet, tages som udtryk for graden af kulturel integration, kan resultaterne tolkes på den måde, at graden af kulturel integration har mindre betydning for idrætsdeltagelsen hos drenge med en indvandrerbaggrund, mens det har stor betydning for pigerne. De tyske forfattere udlægger dette på den måde, at kulturen fra nogle af de lande, hvor indvandrerne kommer fra på den ene side forstærker drengenes deltagelse i sport (pga. en maskulin kultur som sport ofte forbindes med), mens det modsat svækker pigernes idrætsdeltagelse (Mutz 2009). Andre tyske undersøgelser viser, at varigheden af tilknytningen til Tyskland har væsentlig betydning for, hvor meget de unge tager del i idræt i en forening. Unge migranter af første generation dyrker således klart mindre idræt, end unge migranter af anden generation, som kun dyrker lidt mindre idræt i foreninger, end unge med en tysk baggrund gør (Gaiser & de Rijke 2006).

Nogle af de fundne forskelle i idrætsdeltagelsen mellem 15-årige med en baggrund fra forskellige lande og kulturer kan imidlertid hænge sammen med andre forskelle mellem de unge og især deres forældres baggrund. Det tager den tyske analyse imidlertid også højde for. Analysen viser, at jo større økonomisk / materiel og kulturel kapital (primært forældrenes uddannelsesniveau), desto højere er deltagelsen i idrætsforeninger, og det gælder både unge med en tysk baggrund og unge med en indvandrerbaggrund. Og samtidig falder forskellen mellem andelen af drengene og andelen af pigerne, som er idrætsaktive i en forening. Det gælder også for begge grupper af unge, men hvor der i gruppen af forældre med stor økonomisk og kulturel kapital næsten ikke er en kønsforskel på idrætsdeltagelsen blandt de unge med en tysk baggrund, er der fortsat en betydelig forskel i gruppen af unge med en indvandrerbaggrund. Men det er også først og fremmest pigernes idrætsdeltagelse, der påvirkes deraf, mens det i lille grad har betydning for drengenes deltagelse i foreninger. Når der tages højde for forældrenes socioøkonomiske baggrund er idrætsdeltagelsen hos pigerne med en indvandrerbaggrund signifikant lavere end hos pigerne med en tysk baggrund, mens det er lige omvendt hos drengene (om end forskellen er mindre). Dette er også en bekræftelse af resultater fra tidligere tyske undersøgelser, at når der tages højde for andre socioøkonomiske og kulturelle variables indflydelse på idrætsdeltagelsen, er piger med en indvandrerbaggrund signifikant mindre idrætsaktive end piger med en tysk baggrund er.

Andre undersøgelser fra Tyskland og andre lande bidrager også til forståelsen af de kønsforskelle, som ovennævnte undersøgelser har påvist i idrætsdeltagelsen blandt unge med en indvandrerbaggrund.

For det første viser en tysk undersøgelse, at mange piger med indvandrerbaggrund gerne vil dyrke mere idræt (Boos-Nünning & Kaakasoglu 2005). En belgisk undersøgelse fra midten af 1990'erne viste, at unge muslimske indvandrere generelt var mindre involveret i organiseret idræt i sammenligning med unge med en belgisk baggrund, og at det i særlig grad gjorde sig gældende for pigerne. Men undersøgelsen viste også, at det ikke skyldtes mindre interesse for at dyrke idræt, men snarere måtte tilskrives de muslimske leveregler, som disse piger måtte følge (De Knop et al. 1995).

For det andet peger flere studier på, at pigernes lave deltagelse i idræt hænger sammen

med de mere patriarkalske familiestrukturer og traditionelle kønsrolleforventninger til især pigerne, som i højere grad findes i nogle af de samfund, hvor indvandrerne kommer fra (Boos-Nünning & Kaakasoglu 2005; Halm 2007; Reinders 2003; Wensierski 2007; Mannitz 2006). Mange forældre med en indvandrerbaggrund frygter, at deltagelse i organiseret idræt eller anden aktivitet i fritiden kan bringe pigerne 'på afveje' med værdier og normer fra indvandrerlandets kultur på bekostning af værdier fra den kultur, de kommer fra. Undersøgelserne viser dog også, at dette i høj grad afhænger af forældrenes socioøkonomiske og uddannelsesmæssige baggrund, og der er mange forældre med en indvandrerbaggrund, der distancerer sig fra de traditionelle kønsroller (Gille 2006).

For det tredje peger adskillige undersøgelser på, at muslimske værdier, traditioner og leve-regler spiller en rolle for pigernes deltagelse i idræt og fysisk aktivitet. Et norsk studie, som omfattede interviews med 21 kvinder - mellem 16 og 25 år, bosiddende i Norge og med en muslimsk indvandrerbaggrund - om deres forhold til idræt, viste to mønstre, der forbinder de unge muslimske kvinders identitet med deres involvering i sport og motion. På den ene side afstår nogle af kvinderne fra at dyrke sport, fordi det ikke anses for respektabelt for en kvinde inden for deres etniske identitet. De kvinder, som udfordrer dette kvindeideal ved at dyrke sport, har oplevet at blive sanktioneret eller generet, når de deltog i sport. På den anden side er der også en gruppe af kvinder, for hvem religion spiller en større rolle for deres identitet end etnicitet gør, og inden for denne identitetsramme anses det at være fysisk aktiv for vigtigt med henvisning til muslimske sundhedsforskrifter (Walseth 2006).

Andre studier peger på det samme: Religiøse krav eller forventninger, kulturelle normer og familiens manglende accept forhindrer ofte piger og kvinder med en muslimsk baggrund i at engagere sig i sport, både når det gælder i skolen og i fritiden, især fordi deres muslimske identitet gør det udfordrende at deltage inden for sportens regler og normer. Endvidere hæmmer deres beklædning og reglerne om interaktion med det andet køn ofte deltagelsen (Alamri 2013). Et engelsk studie omfattende interviews med syv kvinder med en muslimsk baggrund i alderen 13 til 18 år viste, at forældrene og deres religion havde stor indflydelse på kvindernes liv. I det daglige navigerer kvinderne mellem deres identitet som muslimsk familie og de vestlige normer, som de møder udenfor hjemmet. Forfatterne konkluderede, at for disse unge kvinder er familien den helt afgørende faktor til en forståelse af deres forhold til idræt (Kay 2006)

Flere af studierne påpeger imidlertid også, som i det norske studie, at det ikke er det at være fysisk aktiv som sådan, der er en modstand imod, men måden det praktiseres på i meget idræt og sport. En australsk rapport anbefaler derfor, at man i højere grad end hidtil lader organisationer og personer med en indsigt i og forståelse for de muslimske normer og leveregler involveres i udformningen af programmer, projekter og aktiviteter, der tager sigte på især piger med en muslimsk baggrund (Knez et al. 2012)

Den socioøkonomiske baggrunds betydning

Mange studier har vist, at den socioøkonomiske baggrund har stor betydning for voksnes deltagelse i idræt og fysisk aktivitet. I dette afsnit belyses det, hvilken betydning det har for børnene og de unges idrætsdeltagelse, og om det har forskellig betydning for drengene og pigernes idrætsdeltagelse. Socioøkonomisk baggrund er et samlet udtryk for forældrenes uddannelse, erhvervsarbejde, økonomi og samfundsmæssige status. Selvom man ved, at det er

forhold, som har stor indvirkning på børn og unges muligheder og valg på mange områder, er der forholdsvis få gode undersøgelser af, hvilken betydning dette har for børn og unges idrætsvaner, og de studier som findes, bruger som regel et enkelt – og ofte ikke et særligt præcist - mål for forældrenes socioøkonomiske baggrund. Det skyldes primært, at de fleste undersøgelser baseres på børn og unges besvarelse af et spørgeskema, hvor man på forhånd har skønnet, at børnene ikke kan svare præcist på, hvilken uddannelse og hvilket arbejde forældrene har, og hvad deres indtægt er. I de danske undersøgelser, som refereres i det følgende, er forældrenes socioøkonomiske baggrund forsøgt indkredset ved at spørge børnene og de unge om forældrenes arbejdssituation, dvs. om moderen og faderen er i beskæftigelse. Det er selvsagt ikke et særligt præcist mål for de mange forhold, som indgår i begrebet socioøkonomisk position.

Dette spørgsmål indgik også i undersøgelsen af idrætsdeltagelsen hos børn i udsatte boligområder (Ibsen et al. 2012). Undersøgelsen viser, at der er et statistisk signifikant sammenfald mellem forældrenes arbejdssituation og børnenes idrætsdeltagelse. 71 pct. af de børn, hvis forældre begge har et arbejde, dyrker idræt, mens det kun gælder for 61 pct. af de børn, hvor ingen af forældrene har et arbejde. Denne forskel skyldes imidlertid udelukkende pigerne, mens der ikke er en statistisk signifikant forskel på drenges idrætsdeltagelse mellem drenge af forældre, der har et arbejde, og drenge af forældre, der ikke har et arbejde (tabel 9).

Tabel 9: Andel af børn og unge fra udsatte boligområder, der dyrker idræt, opdelt efter forældres arbejdssituation og særskilt for drenge og piger (pct.)

		Begge forældre har et arbejde	En af forældrene har et arbejde	Ingen af forældrene har et arbejde	I alt
DRENG	Ja	79	83	79	81
	Nej	21	17	21	19
	Alle	100	100	100	100
	N=	280	285	142	707
PIGE	Ja	63	52	49	55
	Nej	37	48	51	45
	Alle	100	100	100	100
	N=	293	360	199	852
TOTAL	Ja	71	66	61	67
	Nej	29	34	39	33
	Alle	100	100	100	100
	N=	573	645	341	1.559

P < .5 for drenge, <.01 for piger og <.01 for alle

Undersøgelsen viser endvidere, at der er et sammenfald mellem forældrenes sociale baggrund og deres børns valg af idrætsgren. Drengene af forældre, som ikke har et arbejde, går i højere grad til svømning, og dyrker i højere grad styrketræning, end drenge af forældre, hvoraf begge har et arbejde. Tendensen er imidlertid den modsatte hos pigerne, idet andelen som går til fodbold, svømning og dans – de tre største idrætsgrene hos pigerne – er større hos piger af forældre, der begge har et arbejde, end hos piger, hvis forældre ikke har et arbejde.

Der er også et betydeligt sammenfald mellem forældrenes sociale baggrund og andelen af børnene, som deltager i de forskellige selvorganiserede fysiske aktiviteter. Piger af forældre, hvoraf begge har et arbejde, er mere aktive i de fleste selvorganiserede aktiviteter end piger af forældre, der ikke har et arbejde. På ingen af de selvorganiserede aktiviteter er piger af forældre, der ikke har et arbejde, signifikant mere aktive end piger af forældre, der har et arbejde. På de fleste af de selvorganiserede aktiviteter finder vi også en signifikant forskel mellem drenge, hvis forældre har et arbejde, og drenge hvis forældre ikke har et arbejde, men den sociale baggrund slår stærkere igennem hos pigerne end hos drengene, og i aktiviteter i svømmehal og fodbold er drenge af forældre, der ikke har et arbejde, de mest aktive.

Den socioøkonomiske baggrund har også stor betydning for, under hvilke organiseringsformer, pigerne dyrker idræt. Hvis begge forældre har et arbejde, går 34 pct. af pigerne til idræt i en forening; hvis det kun er én af forældrene, som har et arbejde, er det 20 pct. af pigerne, der dyrker idræt i en forening; men hvis begge forældre er udenfor arbejdsmarkedet, er det kun 13 pct. Den samme forskel slår igennem på deltagelsen i både kommunale og kommercielle idrætstilbud, mens det omvendte gælder for deltagelse i idræt under 'anden organisering'. Dette mønster afviger en del fra drengenes deltagelse i idræt under forskellige organiseringsformer. Hos drengene finder vi også, at andelen, som dyrker idræt i en forening, er større hos drenge af forældre, hvoraf begge har et arbejde, end hos drenge af forældre uden et arbejde, men forskellen er meget mindre end hos pigerne. På de andre organiseringsformer er der ikke signifikante forskelle på andelen af drengene, som deltager i idræt, mellem drenge af forældre med et arbejde og drenge af forældre uden et arbejde.

Inspireret af Bourdieus teori og begreber har et andet dansk studie belyst, hvordan forældrenes kulturelle og økonomiske kapital har betydning for børnenes idrætsdeltagelse og fysiske aktivitet. Undersøgelsen omfattede 500 danske skolebørn bosiddende i forstæder til København. Analysen viste, i overensstemmelse med resultaterne fra den ovenfor refererede undersøgelse, at familiens socioøkonomiske position er positivt forbundet med børns deltagelse i organiseret idræt. Undersøgelsen kunne derimod ikke påvise en sammenhæng med den totale fysiske aktivitet, som i undersøgelsen blev målt objektivt ved hjælp af accelerometer. Når uligheden i deltagelsen i organiseret sport ikke slår igennem i forhold til den samlede fysiske aktivitet, skyldes det bl.a., at sport bidrager med en forholdsvis lille del af den samlede fysiske aktivitet (Nielsen et al. 2012). Det skal her bemærkes, at andre studier, som udelukkende bygger på selvrapporteret fysisk aktivitet, finder, at unge, der dyrker idræt i forening, angiver et højere fysisk aktivitetsniveau, end unge der ikke dyrker idræt i forening (Jakobsson et al. 2012). Det danske studie tyder altså på, at selvrapporteret fysisk aktivitet er behæftet med en betydelig usikkerhed, men som vi skal se i det følgende, har de unges vurdering af, hvor fysisk aktive de er, indvirkning på, om de fortsætter med at dyrke idræt i en forening.

En række studier fra andre lande er kommet til det samme resultat, at børn og unges idrætsdeltagelse bl.a. afhænger af forældrenes sociale klasse / socioøkonomiske baggrund (se bl.a. Blomdahl and Elofsson 2006; Engström 2004, 2008, 2010; Laakso et al. 2008; Larsson 2008; Wagnsson 2009; Wright et al. 2003; Eime et al. 2013; Vella et al. 2014). Blandt disse kan nævnes en stor australsk undersøgelse, som undersøgte, hvad der kan forklare, at nogle børn fortsætter med at gå til idræt i en forening, mens andre stopper (Vella et al. 2014). Undersøgelsen omfattede 4.042 børn fordelt over hele Australien. Til forskel fra de fleste undersøgelser havde denne undersøgelse fokus på forhold, der kan forklare, at yngre børn på otte år fortsat dyrker idræt i en forening, når de er 10 år. Undersøgelsen påviste for det første, at deltagelse i organiseret idræt i 10 års alderen hænger sammen med barnets køn (drengene i højere grad end piger), forældrenes indkomst og uddannelsesniveau, forældrenes etniske baggrund (om de talte engelsk i hjemmet), og om forældrene tager børnene med til 'sporting events'. Undersøgelsen kunne derimod ikke påvise, at børnenes (ved otte års alderen) fysiske og mentale tilstand (bedømt af professionelle) og forældrenes fysiske aktivitetsniveau havde nogen signifikant betydning for børnenes deltagelse i organiseret idræt. Det kunne heller ikke påvises, at nærhed og let adgang til idrætsfaciliteter og grønne områder øger sandsynligheden for, at barnet går til organiseret idræt som 10 årig (se mere om faciliteters betydning for idrætsdeltagelsen i kapitel 5).

For det andet påviste undersøgelsen, at frafaldet fra organiseret idræt især kunne forklares ved fire forhold: Lav husstandsindkomst, lav uddannelse hos forældrene, at man i hjemmet taler et andet sprog end engelsk, og at forældrene ikke tager børnene med til 'sporting events'. Undersøgelsen kunne imidlertid ikke påvise, at børnenes køn, fysiske aktivitetsniveau (da de var otte år) og andre mål på mental og fysisk tilstand havde nogen signifikant betydning for, at børnene fortsætter med at gå til idræt i en forening, og det samme gælder en række lokalsamfundskarakteristika, der i blandt nærhed til idrætsfaciliteter. Undersøgelsens forfattere konkluderer, at de væsentligste forklaringer på børns deltagelse i organiseret idræt og deres fortsættelse dermed er en kombination af socioøkonomiske og kulturelle indikatorer samt forældrenes interesse for idræt og støtte til deltagelse i idræt. Det er imidlertid forhold, som ikke er uafhængige af hinanden. Tidligere studier i Australien har vist, at børn af forældre med lav socioøkonomisk status i højere grad oplever, at deres forældre ikke er i stand til at støtte deres deltagelse i idræt på såvel det instrumentelle som affektive plan, end børn af forældre fra højere socioøkonomiske samfundslag oplever det, og at dette især gælder for pigerne. Forfatterne konkluderer derfor, at '*In particular, girls from lower socioeconomic areas who receive little parental support are most at risk of nonparticipation*' (Vella et al. 2014).

Der findes imidlertid også studier, som ikke kan finde en sammenhæng mellem forældrenes socioøkonomiske position eller status og deres børns deltagelse i organiseret idræt (Mota and Silva, 1999; Scheerder et al. 2005; Jakobsson et al. 2012). Det gælder bl.a. et svensk studie, som viste, at unge, som fortsatte med at dyrke idræt i en forening (som 16 årig), adskilte sig fra de unge, der var stoppet dermed, ved i 13 års alderen at angive et højere selvrapporteret fysisk aktivitetsniveau, i højere grad at dyrke idræt og være fysisk aktiv sammen med forældrene og ved at klare sig bedre i skolen (karakterer) (i gennemsnit) (Jakobsson et al. 2012). Denne svenske undersøgelse tyder altså på, at brede erfaringer med idræt og fysisk aktivitet og et deraf afledt større bevægelsesrepertoire kombineret med forældrenes støtte og interesse for idræt har afgørende betydning for, at børn og unge fortsætter med at dyrke idræt

i en forening, mens den socioøkonomiske position ikke har væsentlig betydning derfor, når der i analyserne er taget højde for de andre forholds indvirkning ².

'The findings show that it is not only enough to participate in sport at the age of 13 in order to continue as a 16 year old. Instead, you must preferably like sport; do a lot of it, both with your parents and under the auspices of the sports movement; and, in addition, be academically successful in order to thereby increase considerably your chances of participating in club sports at both the ages of 13 and 16. It is thus the interplay of a number of different factors. The conclusion is that the group of young people who are active members seem to possess specific dispositions (and certain assets) in terms of a habitus with a taste for sport and a specific cultural capital. Club-sport participation is, in other words, not simply dependent on an individual's physical capacity and interests. To be able to participate, young people must conform to the culture of the sports club. Organized sport is not tailored to the different requirements of young people' (Jakobsson et al. 2012).

Hvad har størst betydning? Etnisk baggrund, socioøkonomisk baggrund eller konteksten?

Ovenfor har vi gennemgået resultaterne af såvel danske som udenlandske undersøgelser af, hvilken betydning barnets køn og alder samt forældrenes socioøkonomiske baggrund, idrætsinteresse og deres støtte til barnet har for børnenes og de unges deltagelse i idræt. De fleste undersøgelser viser, at alle de nævnte forhold har en betydning isoleret set, dvs. at fx børn af forældre, der ikke har et arbejde, er mindre idrætsaktive end børn af forældre, der har et arbejde; og børn af forældre der er født i et andet land end det land, de aktuelt bor i, er mindre idrætsaktive end børn af forældre, der født og opvokset i det pågældende land. Men da der som regel er et betydeligt sammenfald mellem de forhold, hvis indvirkning på børnenes idrætsdeltagelse, der er undersøgt, kan en lav idrætsdeltagelse blandt børn af forældre med anden etnisk herkomst end dansk hænge sammen med, at en større andel af denne gruppe af forældre ikke har et arbejde, har en lavere uddannelse og har en lavere indtægt, end gruppen af forældre med en dansk baggrund i gennemsnit har. Derfor bestræber undersøgelserne, som giver mulighed derfor (dvs. hvor man har data for de relevante variable, og hvor antallet er besvarelser er stort nok til at gennemføre de statistiske analyser), at undersøge de forskellige variables betydning, når der tages højde for variablenes indbyrdes sammenhæng. Det bliver typisk gjort ved regressionsanalyser.

Med anvendelse af data fra undersøgelsen af idrætsdeltagelsen i udsatte boligområder skal vi i det følgende se på, hvilken betydning pigernes køn og alder, forældrenes etniske baggrund (dansk eller ikke-dansk), forældrenes socioøkonomiske position (om de har et arbejde eller ej) og det boligområde, børnene bor i, har for pigernes idrætsdeltagelse, når der i den statiske analyse er taget højde for variablenes indbyrdes sammenhæng.

---

² Det skal dog bemærkes, at den svenske undersøgelse bygger på et forholdsvist lille antal unge og et forholdsvist stort frafald i andelen af de unge, som besvarede spørgeskemaet alle tre gange i det longitudinelle studie: Da børnene var 9 år, 13 år og 16 år. Der blev indhentet svar fra i alt 289 børn alle tre gange, hvilket var 50 pct. af den oprindelige gruppe, som undersøgelsen oprindeligt omfattede, da børnene var ni år.

Deltagelse i idræt og fysisk aktivitet

Vi skal først se på deltagelsen i idræt og fysisk aktivitet generelt (bilag 3). Analysen er gennemført på tre mål for idrætsdeltagelsen.

- Det første mål er andelen af pigerne, som går til mindst en idrætsgren (i forening eller under anden organiseringsform).
- Det andet mål er andelen, som har svaret ja til, at *'jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen'* eller *'jeg går til idræt, sport eller motion i min fritid, ca. 1 gang om ugen, og derudover bevæger jeg mig hver dag, hvor jeg cykler, går eller leger'* som et udtryk for, at de går til idræt.
- I det tredje mål er andelen, som har svaret ja til, at *'jeg er aktiv (løber, går, cykler, spiller bold eller andet), men jeg går ikke fast til noget i idrætsforening / klub'*, også inkluderet sammen med de to første udsagn som et udtryk for, at de er fysisk aktive.

På tværs af de tre mål viser den multivariate regressionsanalyse for det første, at pigernes alder har stor indvirkning på, hvor stor en andel der går til idræt og er fysisk aktive. Sandsynligheden for, at pigerne ikke er idrætsaktive og ikke er fysisk aktive er signifikant større hos piger på 6. og 7. klassetrin, end hos piger på 4. og 5. klassetrin, og yderligere er sandsynligheden for fysisk inaktivitet større hos piger på 8. og 9. klassetrin end hos yngre piger.

For det andet viser analysen, at etnisk og kulturel baggrund (om forældrene er født i Danmark eller i et andet land) også spiller en vis rolle. Sandsynligheden for at pigerne er idrætsaktive eller fysisk aktive er nemlig større blandt piger af forældre, der begge er født i Danmark, end hos piger af forældre, der er født i et andet land. Den etniske baggrund har dog ingen statistisk signifikant betydning for, om pigerne er fysisk aktive (som det er målt i denne undersøgelse), når der er taget højde for sammenhængen med andre uafhængige variable.

For det tredje er der også en – men svag – tendens til, at børn af forældre, der har et arbejde, er mere idrætsaktive, end børn af forældre, hvoraf begge ikke har et arbejde. Det gælder dog især målet for fysisk aktivitetsniveau, mens der ikke er forskel på sandsynligheden for deltagelse i organiseret idræt.

For det fjerde har det stor betydning for pigernes idrætsdeltagelse og fysiske aktivitet, at forældrene er idrætsaktive. Piger af forældre, der ikke er idrætsaktive, er meget mindre idrætsaktive, end piger af forældre, der er idrætsaktive. Denne sammenhæng finder vi på alle tre mål for idrætsdeltagelse og fysisk aktivitet.

Endelig viser analysen, at når der er taget højde for de individuelle karakteristika hos pigerne (alder og forældrenes baggrund), så er der signifikante forskelle mellem boligområderne på sandsynligheden for, at pigerne går til idræt. Mindst sandsynligt er det, at piger fra Stengårdsvej (beliggende i Esbjerg) går til idræt, mens det er mest sandsynligt, at piger fra Vollsmose (i Odense) og Tingbjerg (i København) gør det. Det er sandsynligvis de forskellige muligheder for at gå til idræt – organiserede tilbud og adgang til idrætsfaciliteter og steder, hvor børnene kan dyrke idræt – som er forklaringen derpå.

Deltagelse i de mest dyrkede idrætsgrene

Det er imidlertid tænkeligt, at det billede analysen af idrætsdeltagelsen generelt, som analysen ovenfor viser, ikke gælder for deltagelsen i forskellige idrætsaktiviteter. Det er dog i høj grad de samme forhold, som øger sandsynligheden for, at piger går til en af de største idrætsgrene (bilag 3):

For det første har det signifikant positiv indvirkning på pigernes deltagelse i de forskellige idrætsgrene, at pigernes forældre er idrætsaktive, dvs. hvis en eller begge forældre er idrætsaktive, er der en øget sandsynlighed for, at pigerne går til fodbold, svømning, dans, kampsport, gymnastik og basketball: Det er kun deltagelsen i styrketræning og ridning, som ikke er (statistisk signifikant) påvirket af forældrenes idrætsdeltagelse. For det andet afhænger idrætsdeltagelsen i fodbold, svømning, dans og gymnastik af, hvilket boligområde, børnene og de unge bor i.

Derimod spiller alder, etnisk og kulturel baggrund samt forældrenes socioøkonomiske situation (om de har et arbejde) en forholdsvis lille rolle, når vi ser på deltagelsen i de mest dyrkede idrætsgrene. Pigernes alder har kun signifikant indvirkning på deltagelsen i styrketræning og basketball, som forholdsvis få piger deltager i. Jo ældre pigerne er, jo større er sandsynligheden for, at de er aktive i disse to idrætsgrene. Om forældrene er født i Danmark eller i et andet land har kun indvirkning på deltagelsen i ridning, hvor sandsynligheden for deltagelse deri er størst, hvis begge forældre er født i Danmark.

Deltagelse i selvorganiserede aktiviteter

Den logistiske regressionsanalyse viser, at deltagelsen i de mest almindelige selvorganiserede aktiviteter især er påvirket af pigernes alder (bilag 3). Alderen har indvirkning på deltagelsen i selvorganiseret fodbold (øger når pigerne bliver ældre), aktiviteter i svømmehal (lavere sandsynlighed på højere klassetrin), dans til musik (øger i takt med alderen), forskellige fysiske lege, rundbold mv. (falder i takt med alderen) og cykling på veje mv. (øger med alderen).

Mindre betydning for deltagelsen i de selvorganiserede aktiviteter har pigernes etniske baggrund, dvs. om forældrene er født i Danmark eller i et andet land, og om forældrene er idrætsaktive. Etnisk baggrund har kun signifikant indvirkning på sandsynligheden for at deltage i aktiviteter i naturen samt cykling i området, hvor sandsynligheden for at deltage er mindre hos piger med anden etnisk baggrund end dansk, end blandt piger med en dansk baggrund.

Om forældrene er idrætsaktive har også betydning for pigernes selvorganiserede fysiske aktivitet, men ikke helt så meget som det har for deres deltagelse i idræt og forskellige idrætsgrene. I denne analyse er det kun aktiviteter i svømmehal, cykelaktiviteter, aktiviteter i naturen og dans til musik, som hænger sammen med forældrenes idrætsaktivitet, dvs. piger af forældre, der ikke er idrætsaktive, cykler mindre, kommer mindre i svømmehal, danser mindre til musik og færdes mindre i naturen, end piger af forældre, der er idrætsaktive, gør.

Forældrenes socioøkonomiske situation (om de har et arbejde) har kun indvirkning på deltagelsen i selvorganiseret fodbold, idet deltagelsen er lavere hos piger af forældre, der ikke har et arbejde, end hos piger af forældre, der har et arbejde.

Boligområdet, pigerne bor i, har lille indvirkning på pigernes deltagelse i de forskellige selvorganiserede idrætsaktiviteter, lege og motionsaktiviteter.

Deltagelse i idræt under forskellige organiseringsformer

Til sidst skal vi se på, hvilken betydning de forskellige variable har for deltagelsen i idrætsforeninger og andre organiseringsformer, når der tages højde for de uafhængige variables indbyrdes sammenhæng (bilag 3). Den logistiske regressionsanalyse viser, at deltagelse i idræt i forening især hænger sammen med pigernes etniske baggrund, forældrenes socioøkonomiske position og om forældrene er idrætsaktive. Hvis én af forældrene er født i et andet land end Danmark, falder sandsynligheden for, at pigen dyrker idræt i en forening, og den falder yderligere, hvis begge forældre er født i et andet land (det sidste er stærk signifikant).

Tilsvarende med forældrenes socioøkonomiske position. Hvis en af forældre ikke har et arbejde, falder sandsynligheden for, at pigen dyrker idræt i en forening, og den falder yderligere, hvis begge forældre ikke har et arbejde. Hvis begge forældre ikke dyrker idræt, er sandsynligheden for, at pigen dyrker idræt i en forening meget mindre, end hvis begge forældre dyrker idræt. Alder og boligområde har forholdsvis lille indvirkning på pigernes idrætsdeltagelse i en forening.

Pigernes deltagelse i kommunale tilbud er først og fremmest bestemt af deres alder, og om forældrene er idrætsaktive. Jo ældre pigerne er, jo mindre sandsynligt er det, at de deltager i et kommunalt idrætstilbud, og piger af forældre, der er idrætsaktive, deltager i højere grad i kommunale idrætstilbud, end piger af forældre, der ikke er idrætsaktive. Endelig er det meget mere sandsynligt, at piger i de store boligområder – Vollsmose, Tingbjerg og Gellerup – deltager i et kommunalt idrætstilbud, end piger fra et af de to små boligområder (beliggende i Esbjerg og Horsens), der indgik i undersøgelsen, gør. Til forskel fra deltagelse i foreningsorganiserede tilbud spiller forældrenes etniske baggrund og deres socioøkonomiske position ingen signifikant rolle for deltagelsen i kommunale idrætstilbud.

Hvad angår deltagelse i kommercielle idrætstilbud er det især påvirket af forældrenes socioøkonomiske position, hvilket givetvis skyldes, at det koster en del mere at gå til et kommercielt idrætstilbud end at gå til et foreningstilbud eller det kommunalt tilbud. Endvidere er det meget mere sandsynligt, at en pige fra Sundparken (i Horsens) går til et kommercielt idrætstilbud, end en pige fra de øvrige boligområder gør, og det hænger givetvis sammen med, at der i Sundparken findes et særligt kommercielt fitnessstilbud, som kun er for kvinder og piger.

Deltagelse i idræt under andre organiseringsformer er især påvirket af pigernes alder, og om forældrene er idrætsaktive.

Sammenfatning

Analyserne i dette kapitel viser, at der er en klar sammenhæng mellem barnets og familiens deltagelse i sport og motion både for drenge og piger og på tværs af alder, men sammenhængen er mindre stærk hos pigerne i 13-15 års alderen, som tyder på, at andre forhold i hverdagslivet påvirker teenagepigernes deltagelse i sport og motion mere, end det gør for yngre piger og drenge. Internationale studier tyder også på, at familiens socialiserende betydning for idrætsdeltagelsen er mindre blandt teenagepigerne end blandt teenagedrengene. Men også her skal man være forsigtig med at generalisere, fordi det danske studie af idræt i udsatte boligområder tyder på, at det omvendte er gældende for piger af anden etnisk herkomst end dansk, hvor familien synes at have en større indflydelse på pigernes idrætsdeltagelse end på drengenes idrætsdeltagelse.

Familiens idrætsinteresse synes dog at have størst betydning på pigerne, når det gælder idræt i forening. Hvis begge forældre dyrker idræt, øges sandsynligheden for, at barnet dyrker idræt i en forening, i forhold til hvis det kun er én af forældrene, som dyrker idræt, og endnu mere i forhold til hvis ingen af forældrene dyrker idræt, og denne sammenhæng er meget stærkere hos pigerne end hos drengene.

De ældre teenager/ynge voksnes deltagelse i sport og motion hænger også sammen med deres aktuelle uddannelsesmæssige situation. Unge, der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse, dyrker langt mindre sport eller motion end unge, som stadig går i folkeskole eller tager en gymnasial uddannelse eller er påbegyndt en videregående uddannelse. Pigerne adskiller sig dog meget fra drengene hvad angår sammenhængen mellem idrætsdeltagelse og aktuel uddannelse. Inden for alle uddannelseskategorier er pigernes idrætsdeltagelse lavere end drengenes med undtagelse af lang videregående uddannelse. Den største kønsforskel finder man blandt unge, som stadig går i folkeskole.

Mens drenge fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark, er lidt mere idrætsaktive end drenge fra familier, hvor én eller begge forældre er født i Danmark, gælder det stik modsatte blandt pigerne, idet piger med en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk er meget mindre idrætsaktive, end piger med en dansk baggrund er. Børn af forældre, der er født i Danmark, er også mere aktive i selvorganiserede aktiviteter end børn af forældre, der er født i et andet land. Der er ikke signifikante forskelle på idrætsdeltagelsen mellem børn, hvis forældre er født i et andet land i Europa, og børn hvis forældre er født i et land udenfor Europa

Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser, at mens drenge af forældre, der begge er født i et andet land end Danmark, i lidt højere grad dyrker idræt i en forening, end drenge af forældre, der er født i Danmark, gør, gælder det modsatte for pigerne, hvor der er meget stor forskel mellem piger af forældre, der er født i Danmark, og piger af forældre, der er født i et andet land. Hvad angår idræt i en kommunal institution ser vi det samme billede. Piger af forældre med en udenlandsk baggrund er også meget mindre aktive i kommercielt organiseret idræt, end piger af forældre med en dansk baggrund er, mens der ikke er signifikante forskelle derpå blandt drengene. Dette tyder på, at den lave deltagelse i foreningsaktivitet blandt piger af forældre med en udenlandsk baggrund ikke så meget skyldes foreningen som sådan. Men undersøgelser af børns fysiske aktivitetsniveau kan ikke påvise en signifikant forskel på fysisk aktivitetsniveau mellem børn med en anden etnisk baggrund end dansk og børn af forældre med en dansk baggrund, selvom der mellem de to grupper er en stor forskel på andelen, som dyrker idræt i en forening.

Resultaterne af de danske undersøgelser bekræftes af tyske undersøgelser, som samtidig tyder på, at graden af kulturel integration har mindre betydning for idrætsdeltagelsen hos drenge med en indvandrerbaggrund end det har for pigernes idrætsdeltagelse. Den tyske undersøgelse finder, at kulturen fra nogle af de lande, hvor indvandrerne kommer fra, på den ene side forstærker drengenes deltagelse i sport (pga. en maskulin kultur som sport ofte forbindes med), mens den modsat svækker pigernes idrætsdeltagelse. Den tyske undersøgelse viser også, at jo større økonomisk / materiel og kulturel kapital (primært forældrenes uddannelsesniveau), jo højere er deltagelsen i idrætsforeninger, og det gælder både unge med en tysk baggrund og unge med en indvandrerbaggrund. Og samtidig falder forskellen mellem andelen af drengene og andelen af pigerne, som er idrætsaktive i en forening. Når der tages

højde for forældrenes socioøkonomiske baggrund er idrætsdeltagelsen hos pigerne med en indvandrerbaggrund signifikant lavere end hos pigerne med en tysk baggrund, mens det er lige omvendt hos drengene.

Flere udenlandske undersøgelser viser, der lavere idrætsdeltagelse blandt piger med en indvandrerbaggrund ikke skyldes manglende lyst til at dyrke idræt. Andre studier peger på, at pigernes lave deltagelse i idræt hænger sammen med de mere patriarkalske familiestrukturer og traditionelle kønsrolleforventninger til især pigerne, som i højere grad findes i nogle af de samfund, hvor indvandrerne kommer fra, men at dette i høj grad afhænger af forældrenes socioøkonomiske og uddannelsesmæssige baggrund. Der er også studier, som finder, at muslimske værdier, traditioner og leveregler spiller en rolle for pigernes deltagelse i idræt og fysisk aktivitet. På den ene side afstår nogle af kvinderne fra at dyrke sport, fordi det ikke anses for respektabelt for en kvinde inden for deres etniske identitet. Religiøse krav eller forventninger, kulturelle normer og familiens manglende accept forhindrer ofte piger og kvinder med en muslimsk baggrund i at engagere sig i sport både når det gælder i skolen og i fritiden, især fordi deres muslimske identitet gør det udfordrende at deltage inden for sportens regler og normer. På den anden side er der også en gruppe af kvinder, for hvem religion spiller en større rolle for deres identitet end etnicitet gør, og inden for denne identitetsramme anses det at være fysisk aktiv for vigtig med henvisning til muslimske sundhedsforskrifter.

Der er et statistisk signifikant sammenfald mellem forældrenes arbejdssituation og børnenes idrætsdeltagelse. Børn af forældre, der begge har et arbejde, dyrker mere idræt, end børn af forældre, der ikke har et arbejde. Denne forskel skyldes imidlertid udelukkende pigerne, mens der ikke er en statistisk signifikant forskel på drengenes idrætsdeltagelse mellem drenge af forældre, der har et arbejde, og drenge af forældre, der ikke har et arbejde. Der er også et betydeligt sammenfald mellem forældrenes sociale baggrund og andelen af børnene, som deltager i de forskellige selvorganiserede fysiske aktiviteter. Piger af forældre, hvoraf begge har et arbejde, er mere aktive i de fleste selvorganiserede aktiviteter end piger af forældre, der ikke har et arbejde. Den socioøkonomiske baggrund har også stor betydning for, under hvilke organiseringsformer, pigerne dyrker idræt. Den samme forskel slår igennem på deltagelsen i både kommunale og kommercielle idrætstilbud, mens det omvendte gælder for deltagelse i idræt under 'anden organisering'. Dette mønster afviger en del fra drengenes deltagelse i idræt under forskellige organiseringsformer. Hos drengene finder vi også, at andelen, som dyrker idræt i en forening, er større hos drenge af forældre, hvoraf begge har et arbejde, end hos drenge af forældre uden et arbejde, men forskellen er meget mindre end hos pigerne. En række studier fra både Danmark og andre lande er kommet til det samme resultat. Et dansk studie viser imidlertid, at på trods af disse forskelle er der ikke en sammenhæng mellem socioøkonomisk position (forældrenes) og børnenes samlede fysiske aktivitet.

En svensk undersøgelse finder endvidere, at det snarere er brede erfaringer med idræt og fysisk aktivitet og et deraf afledt større bevægelsesrepertoire kombineret med forældrenes støtte og interesse for idræt, som har afgørende betydning for, at børn og unge fortsætter med at dyrke idræt i en forening, mens den socioøkonomiske position ikke har væsentlig betydning derfor, når der i analyserne er taget højde for de andre forholds indvirkning.

De multivariate analyser af idrætsdeltagelsen blandt børn og unge i udsatte boligområder viser:

- Pigernes alder har stor indvirkning på, hvor stor en andel der går til idræt og er fysisk aktive: Sandsynligheden for, at pigerne ikke er idrætsaktive og ikke er fysisk aktive er signifikant større hos piger på 8. og 9. klassetrin, end hos piger på 4. og 5. klassetrin.
- Sandsynligheden for at pigerne er idrætsaktiv eller fysisk aktiv er større blandt piger af forældre, der begge er født i Danmark, end hos piger af forældre, der er født i et andet land. Den etniske baggrund har dog ingen statistisk signifikant betydning for, om pigerne er fysisk aktive.
- Der er svag tendens til, at børn af forældre, der har et arbejde, er mere idrætsaktive, end børn af forældre, hvoraf begge ikke har et arbejde. Det gælder dog især målet for fysisk aktivitetsniveau, mens der ikke er forskel på sandsynligheden for deltagelse i organiseret idræt.
- Piger af forældre, der ikke er idrætsaktive, er meget mindre idrætsaktive, end piger af forældre, der er idrætsaktive. Denne sammenhæng finder vi på alle tre mål for idrætsdeltagelse og fysisk aktivitet.
- Der signifikante forskelle mellem boligområderne på sandsynligheden for, at pigerne går til idræt. Det er sandsynligvis de forskellige muligheder for at gå til idræt – organiserede tilbud og adgang til idrætsfaciliteter og steder, hvor børnene kan dyrke idræt – som er forklaringen derpå.
- Deltagelsen i de mest almindelige selvorganiserede aktiviteter er især påvirket af pigernes alder og om forældrene er idrætsaktive, men ikke helt så meget som det har for deres deltagelse i idræt og forskellige idrætsgrene. Forældrenes etniske og socioøkonomiske baggrund og det boligområde, de bor i, har lille betydning for deltagelsen i selvorganiserede aktiviteter.
- Deltagelse i idræt i forening hænger især sammen med pigernes etniske baggrund, forældrenes socioøkonomiske position og om forældrene er idrætsaktive. Pigernes deltagelse i kommunale tilbud er først og fremmest bestemt af deres alder, og om forældrene er idrætsaktive. Hvad angår deltagelse i kommercielle idrætstilbud er det især påvirket af forældrenes socioøkonomiske position, hvilket givetvis skyldes, at det koster en del mere at gå til et kommercielt idrætstilbud end at gå til et foreningstilbud eller det kommunalt tilbud.

5. De organisatoriske og fysiske rammers betydning for pigers idrætsdeltagelse

I kapitel 4 belyste vi, hvordan køn, alder, uddannelse og familiemæssig baggrund har betydning for, hvor meget og hvordan pigerne dyrker idræt. I dette kapitel vil vi belyse, hvad forskningen kan fortælle os om, hvordan 'mulighederne' for at dyrke idræt har indvirkning på pigernes idrætsdeltagelse.

Flere undersøgelser, hvor børn og unges idrætsdeltagelse i enten kommuner eller boligområder er sammenlignet, har vist, at når der tages højde for forskelle i beboersammensætningen, dvs. børnene og de unges familiemæssige baggrund (socioøkonomisk, etnisk / kulturelt og om forældrene dyrker idræt), er der en signifikant forskel på idrætsdeltagelsen mellem de undersøgte kommuner eller boligområder, som sandsynligvis skyldes, at mulighederne for at dyrke idræt er forskellige. En komparativ undersøgelse af skoleelevers idrætsdeltagelse i Københavns Kommune, Rudersdal Kommune, Albertslund Kommune og Fredericia Kommune konkluderer således, at *'tager vi højde for forskellene i befolknings sammensætningen, viser analysen, at kommunen har en selvstændig betydning for deltagelsen i alle de undersøgte idrætsgrene med undtagelse af kampsport. Analysen kan imidlertid ikke fortælle, hvilke forhold ved kommunen der kan være forklaringen derpå'* (Nielsen og Ibsen 2008: 38).

Tilsvarende viste undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder, at der på tværs af boligområderne var store forskelle på børn og unges idrætsdeltagelse. Når der blev taget højde for variationer i beboersammensætningen mellem områderne, var der stadig en statistisk signifikant forskel på idrætsdeltagelsen mellem de seks boligområder. Dvs. at der var forhold ved boligområdet, som var udslagsgivende for, hvor mange der dyrker idræt og motion. Undersøgelsen viste da også, at der mellem de seks boligområder var store forskelle på mulighederne for at dyrke idræt. Det gjaldt såvel organiserede tilbud som mulighederne for at dyrke selvorganiseret idræt samt antallet af faciliteter inden for boligområdet og en radius på fem minutter på cykel derfra. I de store boligområder, hvor idrætsdeltagelsen var størst, var der typisk både mange foreninger og steder, hvor man selvorganiseret kunne dyrke idræt inden for området, mens der i de små boligområder var færre faciliteter eller organiserede tilbud inden for området (Ibsen et al. 2012).

Fire rammefaktorer kan – noget forenklet – tænkes at have betydning for idrætsdeltagelsen. For det første den kommunale politik på området i form af bl.a. kommunal støtte til aktiviteter for børn og unge i idrætsforeninger. For det andet udbuddet af idrætsaktiviteter i foreninger (især) og i kommunalt og kommercielt regi. For det tredje om konkurrerende fritids- og kulturaktiviteter tiltrækker børnene og de unge, så de af den grund er mindre idrætsaktive. Og for det fjerde om tilgængeligheden til idrætsfaciliteter har indvirkning på deltagelsen i idræt.

Desværre foreligger der ikke forskningsbaserede analyser af de to førstnævnte rammefaktorer, og derfor koncentrerer fremstillingen i dette kapitel sig om, hvilken betydning deltagelse i andre fritidsaktiviteter og hvilken betydningen tilgængeligheden til idrætsfaciliteter har for børn og unges og i særlig grad pigernes idrætsdeltagelse.

Konkurrerende fritidsaktiviteter

Ofte får børn og unges brug af tid på computerspil, internet og TV skylden for, at de ikke går til idræt. Den seneste undersøgelse af børn og unges trivsel, gennemført af Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, viser, at andelen af børnene og de unge, som bruger mere end fire timer om dagen på computer, er vokset stærkt fra 2009 til 2013, hvor hver femte unge mellem 15 og 19 år brugte mere end fire time om dagen på denne aktivitet. De yngre drenge bruger mere tid på computer, end de yngre piger gør, mens der ikke er aldersforskelle på tidsforbruget på computer blandt de ældre børn og de unge. Der er heller ikke systematiske forskelle på tidsforbruget mellem børn med en dansk baggrund og børn af anden etnisk herkomst end dansk, og forældrenes socioøkonomiske position gør heller ingen forskel på tidsforbruget (Ottesen et al. 2014: 152).

Denne udvikling i børn og unges tidsforbrug på computer efterlader spørgsmålet, om det har en indvirkning på deres deltagelse i idræt? En særskilt analyse af data fra Kulturvaneundersøgelsen fra 2012, hvor børn og unge har svaret på, hvor meget tid de bruger på computer, internet samt en række fritids- og kulturaktiviteter, kan kaste lys på spørgsmålet, om tidsforbruget på andre fritidsaktiviteter betyder noget for, om de går til idræt (tabel 10).

Tabel 10. Andel af børn og unge – 7 – 15 år – særskilt for drenge og piger, som regelmæssigt har gået til idræt det seneste år, i forhold til hvor ofte de a) normalt spiller computer ol. b) normalt ser TV og c) bruger internettet i fritiden (pct.)

		Computerspil eller andet digitalt spil	Ser TV	Bruger internettet i fritiden
DRENGE	Mere end 3 timer hver dag	86	85	86
	Mere end 1 time hver dag	93	92	93
	Hver dag eller næsten hver dag	91	92	91
	3-4 dage om ugen	89	93	92
	1-2 dage om ugen	95	76	91
	1-3 dage om måneden	91	100	82
	Sjældnere	60		90
	Aldrig	70	100	67
	Alle	90	91	90
	P <	*		
PIGER	Mere end 3 timer hver dag	65	91	88
	Mere end 1 time hver dag	96	96	91
	Hver dag eller næsten hver dag	95	92	96
	3-4 dage om ugen	95	97	93
	1-2 dage om ugen	96	75	94
	1-3 dage om måneden	90	50	91
	Sjældnere	90	100	100
	Aldrig	78	100	100
	Alle	93	93	93
	P < ***	***	***	

* = p < .05, ** = p < .01, p < .001

Analysen viser, at der er en svag tendens til, at børn og unge i højere grad dyrker meget idræt og motion, hvis de også selv komponerer musik, samler musik ol., selv laver film, video mv. (gælder kun drengene), og selv arbejder med teater, ol. (gælder kun for pigerne), end hvis de ikke er aktive i disse fritids- og kulturaktiviteter.

Men for de fleste fritids- og kulturaktiviteter gælder det, at der enten er et svagt eller intet sammenfald mellem tidsforbrug på disse fritidsaktiviteter og deltagelse i idræt. Analysen viser en svag tendens til, at piger, der bruger forholdsvis lidt tid på computerspil eller andet digitalt spil også er mindre idrætsaktive. Den samme tendens gør sig gældende i forhold til tidsforbrug på TV, mens der ikke er et statistisk sammenfald mellem idrætsdeltagelse og brug af tid på internettet (tabel 10). Det samme gælder for børns tidsforbrug på en række andre fritids- og kulturaktiviteter: Høre radio, høre musik, se film der hjemme, se TV serier, gå i biografen, gå på folkebiblioteket, selv at synge, selv at spille, læse bøger samt skrive digte, prosa mv. i fritiden. Samlet kan analysen altså ikke bekræfte den udbredte forestilling, at børns tidsforbrug på computer, TV og andre fritids- og kulturaktiviteter har væsentlig betydning for, om de dyrker idræt.

Faciliteternes og de fysiske omgivers betydning for pigers idrætsdeltagelse

Idrætsfaciliteterne antages at være et af de rammeforhold, som har størst betydning for både for antallet, der dyrker idræt og motion, og for kvaliteten i den idræt, der dyrkes. Også selvom det i dag er meget mere almindeligt end tidligere at motionere og dyrke idræt uden for de organiserede rammer (Pilgaard 2008). Den kommunale støtte til idrætten går primært til etablering og drift af idrætsfaciliteter, og ca. 90 % af de samlede kommunale udgifter til idræt er udgifter til idrætsfaciliteter (Ibsen og Eichberg 2006). Til trods for dette har planlægningen og udbygningen af idrætsfaciliteter ofte foregået uden forudgående analyser af, hvilke faciliteter der er behov for, og hvilken placering der er velegnet for bedst at fremme udviklingen af idræt for forskellige brugergrupper (Riiskjær et al. 1986).

Tidligere var foreninger og idrætsplanlæggere af den opfattelse, at det er aktiviteterne og interessen for disse, der skaber behovet for idrætsfaciliteterne. I dag er man i stigende grad optaget af, at det måske snarere er rammerne, faciliteterne og det nære miljø, som skaber interesse for aktiviteter og deltagelse deri (Wøllekær 2007).

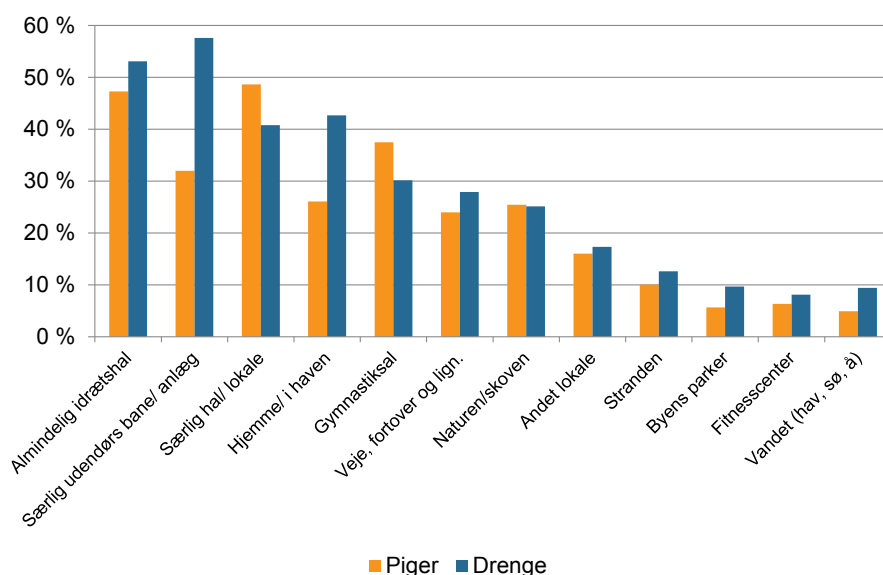
De seneste 15 års landsdækkende spørgeskemaundersøgelser af befolkningens motions- og sportsvaner har i vekslende grad indeholdt spørgsmål om holdninger til idrætsfaciliteter i nærområdet, transporttid til forskellige aktiviteter samt benyttelse af facilitets- og anlægstyper til idræt og motion. Undersøgelsen af Danskernes motions- og sportsvaner 2007 konkluderede bl.a., at tilgængeligheden til idrætsfaciliteter i nærområdet har stor betydning for valget af idrætsaktivitet. Analysen antydede, at det er muligt at påvirke idrætsdeltagelsen ved hjælp af en alsidig facilitetspolitik i lokalområderne. F.eks. mente en tredjedel af de børn og unge, som deltog i undersøgelsen, at de i nogen eller høj grad ville dyrke en anden slags sport eller motion, hvis der fandtes andre faciliteter i nærområdet (Pilgaard 2008). I denne del af rapporten ser vi nærmere på, hvad forskningen viser vedr. de fysiske rammers (især idrætsfaciliteters) betydning for idræts- og motionsdeltagelsen med et særligt fokus på pigerne. I hvilket omfang benytter piger forskellige facilitetstyper, adskiller det sig fra drengenes benyttelse, og har afstand og tilgængelighed samme betydning for piger som for drenge?

Analysen bygger på en kombination af a) resultater fra nylige spørgeskemaundersøgelser af børns deltagelse i idræt, hvilke fysiske rum/steder som anvendes dertil, og en analyse af betydningen af afstand og tilgængelighed til idrætsfaciliteterne, og b) en gennemgang af relevant udenlandsk forskning og litteratur på området. I bilag 1 er der redegjort for metoder og datagrundlag for de danske undersøgelser.

Piger og drenges benyttelse af idrætsfaciliteter

Idrætsvaneundersøgelsen fra 2011 viser, at drenge generelt færdes mere i landets idrætshaller og på udendørs baner og anlæg (primært fodboldbaner), end pigerne gør (se figur 6). Omvendt bruger piger i større omfang end drenge særlige haller/lokaler og gymnastiksale, hvilket hænger sammen med kønsforskelle på de mest populære aktivitetstyper. Med alderen stiger brugen af fitnessfaciliteter og udendørs områder som stier, skove, parker mv., mens de egentlige idrætsfaciliteter benyttes i mindre omfang.

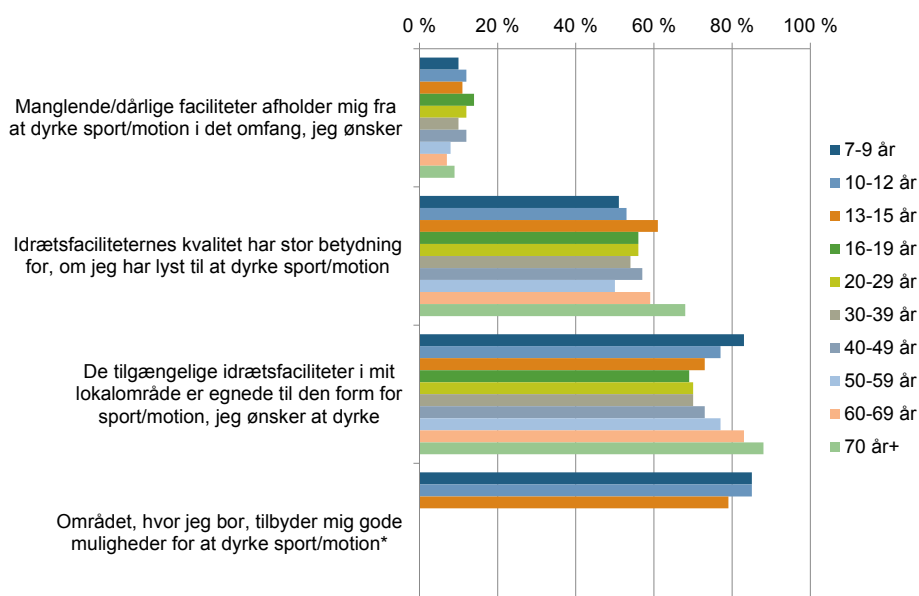
Figur 6: Andel af 7-15 årige, der bruger forskellige facilitetstyper til sport og motion opdelt på køn (pct.) (n=2.035)

Idrætsvaneundersøgelsen giver også mulighed for at belyse kønsforskelle i oplevelserne af lokalområdets muligheder for at dyrke sport eller motion og derunder vurderingen af idrætsfaciliteterne i lokalområdet. Generelt er både børn, unge og voksne meget tilfredse med lokalområdets idrætsfaciliteter, men teenagernes holdninger skiller sig lidt ud på nogle interessante områder. Figur 7 er ikke opdelt på drenge og piger, da der kun er små kønsforskelle på holdningen til faciliteterne. Teenagere oplever i mindre grad end såvel yngre som ældre befolkningsgrupper, at de tilgængelige faciliteter i lokalområdet er egnede til den form for sport/motion, de ønsker at dyrke, og omvendt oplever de i højere grad end andre aldersgrupper, at idrætsfaciliteternes kvalitet har stor betydning for deres lyst til at dyrke sport/motion. Selv om ganske få mener, at manglende/dårlige faciliteter afholder dem fra at dyrke sport/motion i det omfang, de ønsker det, ser man alligevel den største tilslutning til dette udsagn

blandt 16-19-årige med 14 pct., som angiver, at dette er en medvirkende årsag til, at de ikke dyrker idræt.

Figur 7. Andel der er helt enig eller enig i forskellige udsagn om faciliteter opdelt på aldersgrupper

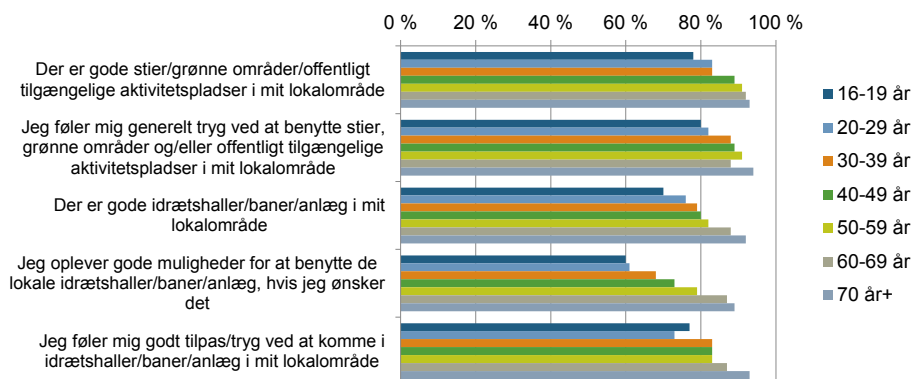

*Spørgsmålet er kun stillet i spørgeskemaet til børn mellem 7 og 15 år.

En række udsagn om idrætsfaciliteter blev kun stillet til de voksne (16 år og ældre), og af figur 8 fremgår det, at teenagere generelt er mindre enige end de voksne i de forskellige udsagn. Teenagere synes i mindre grad end de ældre aldersgrupper, at der er gode muligheder for at benytte de lokale idrætshaller/ baner/anlæg, hvis de ønsker det. Det er måske ikke så underligt, da de fleste idrætsfaciliteter kun kan bruges i foreningsregi, hvor det kræver medlemskab til en specifik aktivitet og deltagelse på bestemte dage og tidspunkter under de vilkår, som foreningerne foreskriver. Men det er interessant, at teenagerne svarer mere negativt eller kritisk på dette udsagn, end ældre aldersgrupper gør. Skyldes det, at teenagerne i større omfang end voksne ønsker at benytte faciliteterne på andre måder og tidspunkter, end det er muligt? Eller er det et udtryk for, at de ikke har så godt kendskab til, hvilke muligheder de egentlig har for at benytte faciliteterne?

Svarene kan også tolkes på den måde, at de unge er mere kvalitetsbevidste – eller kritiske – i forhold til faciliteterne. Det gælder både drenge og piger, men på ét område adskiller de 13 til 15-årige piger sig fra drengene. Pigerne svarer i større omfang end drengene, at idrætsfaciliteternes kvalitet har stor betydning for, om de har lyst til at dyrke sport eller motion. Svarene giver desværre ikke mere udtømmende svar på, hvad de mener med kvalitet? Om det har at gøre med faciliteternes bygningsmæssige stand, rengøringsniveau, indretning til særlige aktiviteter eller noget helt fjerde (figur 8).

Figur 8. Andel der er helt enig eller enig i forskellige udsagn om faciliteter opdelt på aldersgrupper

Sammenhæng mellem holdninger til faciliteter og deltagelse i sport og motion

Man kan diskutere, hvorvidt og hvordan holdninger til og benyttelse af idrætsfaciliteter påvirker hinanden. Er man mere tilbøjelig til at dyrke idræt i lokalområdets faciliteter, hvis man er meget tilfreds med faciliteterne? Eller forholder man sig omvendt mere positivt til faciliteterne, hvis man benytter og kender de lokale faciliteter? Der vil formentlig være tale om en gensidig relation, og man bør være forsigtig med at konkludere en direkte sammenhæng mellem holdninger til faciliteter og aktiv deltagelse/eller ikke deltagelse i sport og motion. Analyserne viser under alle omstændigheder et statistisk sammenfald (om end begrænset) på fire områder mellem oplevelse af faciliteter i nærområdet og tilbøjeligheden til at dyrke sport og motion.

For det første ser man, at børn og unge der svarer, at 'manglende/dårlige faciliteter afholder dem fra at dyrke sport/motion i det omfang, de ønsker', også er mindre idrætsaktive end de børn og unge, der ikke er enige i udsagnet. Sammenfaldet er tydeligere blandt piger end blandt drenge, men som nævnt er der generelt meget få (mellem 10 og 14 pct. af børnene mellem 7 og 15 år), som svarer, at de er begrænset af manglende eller dårlige faciliteter.

For det andet ser man en højere idrætsdeltagelse blandt de drenge og piger, som oplever, at de tilgængelige faciliteter i lokalområdet er egnede til den sport/motion, de ønsker at dyrke.

For det tredje finder man flere idrætsaktive blandt piger, der svarer, at lokalområdet tilbyder gode muligheder for at dyrke sport eller motion. Sammenfaldet gælder ikke for drenge, hvilket kan hænge sammen med drenge og pigers forskellige præferencer for valg af aktiviteter. Selvom analyserne viser, at fåtallet er uenig i udsagnet om lokalområdets muligheder, peger det på nogle overvejelser over, hvorvidt de eksisterende faciliteter bedre matcher drengenes idrætspræferencer end pigernes ønsker om sport og motion.

Endelig finder man for det fjerde ingen forskelle på andelen, som dyrker idræt, mellem dem som tillægger idrætsfaciliteternes kvalitet stor betydning for deres lyst til at dyrke sport eller motion og dem, som ikke tillægger det så stor betydning. Pigernes større fokus på kvalitet har altså tilsyneladende ingen indflydelse på deres aktive deltagelse.

Generelt viser disse analysen altså, at mulighederne for at dyrke sport eller motion i de

nærmeste omgivelser kan spille en – om end begrænset – rolle for aktiv deltagelse. Selvom drenge og piger har samme holdninger til lokalområdets faciliteter, kunne det tyde på, at vurderingen af idrætsfaciliteterne i højere grad har betydning for pigernes idrætsmæssige adfærd, end det har for drengenes.

Tilgængelighed til idræt i udsatte boligområder

'Tilgængelighed' er et bredt begreb, der dækker over meget mere end adgangen til fysiske steder, hvor man kan dyrke idræt og være fysisk aktiv. Tilgængeligheden afhænger også af, om og hvordan aktiviteterne på den konkrete facilitet er organiseret, og af hvordan barnet oplever stedet. Man kan skelne mellem tre former for tilgængelighed (Ibsen og Fehsenfeld 2013):

1. Den fysiske tilgængelighed, dvs. om der findes faciliteter eller steder til idrætsaktivitet i det konkrete boligområde eller lokalområde, hvilke faciliteter der findes, afstanden dertil mv.
2. Den organisatoriske tilgængelighed, dvs. hvordan og hvor meget børnene kan få adgang til faciliteterne.
3. Den psykiske tilgængelighed hvormed forstås børnenes oplevelse af, hvor trygt det er at dyrke idræt på den enkelte facilitet.

I undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder blev alle tre sider af den samlede tilgængelighed til idræt for børn og unge belyst. Den samlede analyse kan dels læses i rapporten 'Idræt i udsatte boligområder' (Ibsen et al 2012) og i artiklen 'Tilgængelighed til idræt for børn i udsatte boligområder' (Ibsen og Fehsenfeld 2013). Her nøjes vi med at referere konklusionerne af analysen.

Hvad angår den fysiske tilgængelighed kunne analysen ikke påvise en entydig sammenhæng mellem antallet af faciliteter i boligområdet (og tæt derpå) og andelen af børnene, som dyrker idræt og går til forskellige idrætsgrene. Derimod synes fysisk nærhed til store faciliteter som svømmehal og multifunktionelle indendørs faciliteter at have væsentlig betydning for, hvor mange der dyrker idræt, og især deltagelse i de idrætsaktiviteter, man kan dyrkes i de pågældende faciliteter. Det synes heller ikke at være størrelsen af de bolignære grønne områder og parker, der har betydning for anvendelsen deraf til idræt, men snarere at området 'inviterer' til idrætsaktivitet; at der er tradition for at benytte området til at lege, spille bold og på anden måde være fysisk aktiv; og at området – ligesom faciliteterne – opfattes som en integreret del af boligområdet.

Analysen af den organisatoriske tilgængelighed viser meget tydeligt, at deltagelsen i idræt i en forening afhænger af tilstedeværelsen af idrætsforeninger, som tilbyder de idrætsgrene, som børnene især interesserer sig for. Det er måske ikke så overraskende, men det har sandsynligvis meget større betydning for børn af forældre, som ikke har så mange ressourcer, ikke kender foreningslivet og derfor ikke formår at hjælpe børnene til idrætsforeninger udenfor boligområdets nærhed. Dette kan også være en medvirkende årsag til, at idrætsfaciliteter i boligområder, der er åbne for børnenes frie benyttelse uden medlemskab af en forening, i så høj grad benyttes og en medvirkende årsag til den relativt høje idrætsdeltagelse blandt børnene i de områder, hvor sådanne faciliteter findes.

Den psykiske tilgængelighed, dvs. oplevelsen af en idrætsfacilitet som tryk, synes at af-

hænge af, om stedet eller området, som faciliteten er beliggende, opleves som trygt. På steder, der ikke opleves så trygge, er benyttelsen af faciliteter lavere end på steder, hvor der er en større følelse af tryghed. Faciliteter ved fx skoler, som børnene føler stor tryghed ved, opleves som mere trygge, end steder og faciliteter, børnene ikke kender så godt, og som primært anvendes til selvorganiserede aktiviteter. Analysen af børnenes svar på, hvor trygt en konkret idrætsfacilitet (fx den svømmehal, som findes i området) eller et konkret naturområde (fx en nært beliggende park) opleves viser store forskelle mellem drengene og pigerne. På næsten alle de ca. 10 faciliteter eller naturområder i hvert af de seks undersøgelse boligområder, som børnene skulle forholde sig til deres tryghedsoplevelse ved, svarede en signifikant og klart større andel af drengene end af pigerne, at de oplevede stedet, som et trygt sted. Det kunne hænge sammen med, at der er flere drenge end piger, som dyrker idræt og derfor kender de forskellige idrætsfaciliteter, men hvis analysen afgrænses til de børn og unge, som dyrker idræt, finder vi den samme tydelige tendens for næsten alle idrætsfaciliteter. Det tyder på, at der er behov for i højere grad at tænke over, hvordan man kan øge især pigernes oplevelse af tryghed på idrætsfaciliteterne.

Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser, at god tilgængelighed til idræt kan kompensere betydeligt for manglende støtte fra børnenes nærmeste familie. Analysen peger imidlertid på, at tilgængelighed skal forstås bredere end fysisk nærhed til idrætsfaciliteter. Det er nødvendigt i fremtiden i højere grad end hidtil at tænke i områdebaserede indsatser, hvor alle tre sider af tilgængelighed inddrages – til forskel fra de hidtidige – som regel ukoordinerede – forsøg på at skabe alternative idrætstilbud (= organisatorisk tilgængelighed) og nye idrætsfaciliteter (= fysisk tilgængelighed) uden for alvor at medtænke den psykiske tilgængelighed og derunder betydningen af beboernes forståelse af og tryghed ved de sociale koder.

Betydningen af fysisk nærhed til idrætsfaciliteter for idrætsdeltagelsen

I kommune-undersøgelserne fra Slagelse, Ringsted, Syddjurs og Høje-Taastrup blev børnene spurgt, om de ville være mere idrætsaktive, hvis der var andre muligheder i de områder, hvor de bor. Til dette svarede 50 %, at det ville de, 19 % svarede nej, mens 31 % svarede 'ved ikke' til spørgsmålet (Høyer-Kruse 2013). Dette stemmer som beskrevet ovenfor overens med svarene i undersøgelsen Danskernes motions- og sportsvaner 2007, hvor det bl.a. konkluderes, at tilgængeligheden til idrætsfaciliteter i nærområdet har stor betydning for valget af idrætsaktivitet. En tredjedel af børn og unge i denne undersøgelse svarede, at de i nogen eller høj grad ville dyrke en anden slags sport eller motion, hvis der fandtes andre faciliteter i nærområdet (Pilgaard 2008). Er dette således et udtryk for, at det er muligt at påvirke idrætsdeltagelsen ved hjælp af en alsidig facilitetspolitik i lokalområderne?

De fundne sammenhænge mellem valget af idrætsaktivitet og tilgængeligheden til idrætsfaciliteter i nærområdet bygger imidlertid på børnenes subjektive vurdering. Undersøgelserne i kommunerne Slagelse, Ringsted, Syddjurs og Høje-Taastrup giver også mulighed for at belyse, om der er en sammenhæng mellem den objektive afstand til idrætsfaciliteter og deres benyttelse.

Bilag 4 viser resultaterne fra en multilevel logistisk regressionanalyse, hvor sociodemografiske variable (køn, alder, familiebaggrund mv.), den objektive afstand til idrætsfaciliteterne samt facilitetstæthed og befolkningstæthed blev testet som prædiktorer for børnenes

deltagelse i organiseret idræt. Analysen er både gennemført på piger og drenge som univariat model (dvs. hvor hver variabel testes enkeltvis) og som multivariat model (hvor alle variable testes sammen).

Den univariate analyse viser, at minimumsafstanden til tennisbaner har signifikant betydning for drenges deltagelse i organiseret idræt generelt, mens minimumsafstanden til gymnastiksale og tilgængeligheden af idrætsfaciliteter inden for 1.000 m og 3.000 m er signifikante prædiktorer for organiseret idrætsdeltagelse blandt pigerne. Med hensyn til minimumsafstanden gælder det således, at når denne øges burde deres idrætsdeltagelse ifølge andre studier falde. Men i begge nævnte tilfælde kan der ikke påvises en effekt af den øgede afstand (se bilag 4). Omvendt forholder det sig med tilgængeligheden, idet hver gang denne stiger, burde idrætsdeltagelsen for piger stige tilsvarende. Men den univariate analyse viser, at der er en negativ sammenhæng, da pigernes idrætsdeltagelse falder når tilgængeligheden øges, om end effekten er meget svag.

Men når der tages højde for de forskellige variables indbyrdes sammenhæng i den multivariate analyse ændres betydningen af afstanden til idrætsfaciliteterne. For pigernes vedkommende er minimumsafstanden til boldbaner og idrætshaller såvel som tilgængeligheden af idrætsfaciliteter inden for 2.000 m prædiktorer for deres deltagelse i organiseret idræt, men der er tale om en lille – men positiv - effekt af en høj tilgængelighed til idrætsfaciliteter. Hvad angår drengene er facilitetstæthed en signifikant prædiktor for drenges idrætsdeltagelse. Dvs. at jo flere borgere, der skal deles om en facilitet i kommunen, desto lavere er drengenes idrætsdeltagelse. Effekten er dog også her meget svag. Der er ikke en signifikant sammenhæng mellem facilitetstæthed og pigers idrætsdeltagelse (se bilag 4).

Ud fra objektivt målte afstande mellem børnenes hjem og de specifikke idrætsfaciliteter og -anlæg, som de benytter til organiserede idrætsaktiviteter, tyder disse analyser altså på, at afstand og fysisk tilgængelighed har forholdsvis lille betydning for både piger og drenges idrætsdeltagelse.

I Breddeidrætsudvalgets rapport fra 2009 'Idræt og alle' forsøgte man at koble deltagelsen i de fem største idrætsgrene for 7-12-årige børn (fodbold, gymnastik, badminton, håndbold og svømning) med adgangen til faciliteterne i nærområdet. Rapporten konkluderede, at adgang til boldbaner, idrætshaller og evt. svømmehal i nærområdet er uhyre væsentligt for børns idrætsdeltagelse (Kulturministeriet, 2009). Men også denne konklusion udfordres af resultaterne fra undersøgelserne i de fire kommuner. Ud fra de objektive målinger af afstandene mellem børnenes hjem og de konkrete faciliteter, de benytter, viser det sig, at de færreste børn benytter den nærmeste idrætshal eller boldbane til deres aktiviteter. Opdelt på kønne viser det sig, at drenge i højere grad end piger benytter boldbaner og gymnastiksale, der ligger længere væk end den nærmeste respektive facilitet. For idrætshaller vedkommende er der ikke stor forskel – her benytter mindre end 40 % af både piger og drenge den nærmeste hal. Billedet er omvendt for svømmehaller og motionscentre, hvor flertallet af både piger og drenge benytter den nærmeste facilitet (som generelt også ligger spredt med større afstande end almindelige idrætshaller og boldbaner) (tabel 11)

Tabel 11. Børns brug af nærmeste idrætsfaciliteter til deltagelse i idræt

	DRENGE				PIGER			
	Bruger nærmeste		Bruger ikke nærmeste		Bruger nærmeste		Bruger ikke nærmeste	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Boldbaner	130	30	309	70	84	34	160	66
Idrætshaller	129	39	204	61	145	39	232	61
Gymnastiksale	38	43	50	57	54	50	54	50
Tennisbaner	23	44	29	56	19	49	20	51
Svømmehaller	95	70	41	30	117	68	56	32
Ridebaner	1	20	4	80	81	61	51	39
Motionscentre	36	67	18	33	25	64	14	36

Kilde: Undersøgelser af børns idrætsdeltagelse og benyttelse af idrætsfaciliteter i Slagelse, Ringsted, Syddjurs og Høje-Taastrup.

En forklaring på forskellen på valget af nærmeste facilitet mellem facilitetstyperne idrætshaller og svømmehaller kan muligvis være udbredelsen af disse. Da dækningsgraden af idrætshaller i Danmark er meget større end for svømmehaller, er der således ikke meget længere at transportere sig, hvis man ønsker at benytte den anden eller tredje idrætshal i forhold til, hvor man bor (de ligger alle inden for en acceptabel afstand). Omvendt er dækningen af svømmehaller ikke så stor, så i dette tilfælde vælger man givetvis i højere grad den nærmeste, fordi der vil være forholdsvis langt til den næst nærmeste.

Men der kan også være andre vigtige årsager til dette mønster, hvoraf de mest sandsynlige er betydningen af udbuddet af aktiviteter for forskellige målgrupper (fx at en bestemt fodboldklub henvender sig mest til drenge, mens en anden klub har et godt og attraktivt pigehold), en bestemt træner, det sociale aspekt (at barnet fx gerne vil gå til idræt sammen med klassekammeraterne), eller at faciliteten har særlige eftertragtede forhold (f.eks. en springgrav, hvis man dyrker springgymnastik).

I spørgeskemaundersøgelserne blev børnene også spurgt om, hvilke faciliteter og steder der findes inden for fem minutter på cykel eller 15 minutter til fods i forhold til deres bopæl. Deres svar underbygger i høj grad ovenstående, idet hovedparten af eleverne mener, at de bor i umiddelbar nærhed til især idrætshaller, gymnastiksale og boldbaner, men længere væk fra f.eks. svømmehaller.

Tabel 12 viser eksempelvis, at drenge i højere grad end piger vurderer, at de bor tæt på udendørs boldbaner og skateboardbaner. Pigerne vurderer til gengæld i højere grad end drengene, at de bor tæt på bl.a. legepladser, gymnastiksale/idrætshaller, skove og vand. Forklaringen på forskellen mellem drenge og pigers opfattelse af udbuddet af faciliteter og aktivitetssteder i deres lokalområde kan måske være adfærdspsykologisk, idet mennesker ofte ubevidst fordrejer afstande, dvs. at afstande til attraktive steder vil blive undervurderet, mens afstande til mindre attraktive steder ofte overvurderes (Balcutis et al. 2010). På den måde vil bestemte idrætsfaciliteter, der er attraktive på grund af fx funktionelle eller æstetiske kvaliteter, opleves som tættere på bopælen end mindre attraktive faciliteter, og det kan der være forskelle på mellem drenge og piger. Noget tyder også på, at personer, der dyrker idræt, opfatter steder, hvor man kan være fysisk aktiv, som tættere på, end folk der er fysisk inaktive. Med tanke på at pigerne i højere grad end drengene ønsker legepladser, kan det være en forklaring på,

at piger i højere grad end drenge angiver en legeplads i lokalområdet, som vist i tabel 12. Tidligere studier (Wallmann-Sperlich 2014) har vist, at de inaktive børn ikke i samme grad som de fysisk aktive børn er klar over mulighederne for fysisk aktivitet i deres lokalområde og derfor overvurderer afstanden til disse steder.

Tabel 12. Andel af drenge og piger, som vurderer, at en række facilitetstyper og aktivitetssteder findes i deres nærområde (fem minutter på cykel og 15 minutter til fods)

	DRENGE				PIGER			
	Nej		Ja		Nej		Ja	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Gymnastiksal / Idrætshal	933	48	993	52	829	44	1052	56
Svømmehal	1299	67	627	33	1260	67	621	33
Udendørs boldbane	770	40	1156	60	837	45	1044	56
Skateboardbane	1687	88	239	12	1686	90	195	10
Åbent område med græs, grus eller asfalt	859	45	1067	55	717	38	1164	62
Legeplads	937	49	989	51	707	38	1174	62
Motionssti	1546	80	380	20	1491	79	390	21
Park	1616	84	310	16	1575	84	306	16
Skov	1228	64	698	36	1105	59	776	41
Vand (hav, sø, å) eller strand	1308	68	618	32	1199	64	682	36
Havn eller havnebassin	1813	94	113	6	1774	94	107	6

Kilde: Undersøgelse af børns idrætsdeltagelse i Slagelse, Ringsted, Syddjurs og Høje-Taastrup.

Modsat børnenes subjektive tilkendegivelser tyder analyserne af de objektive målinger i denne undersøgelse på, at faktorer som afstand og tilgængelighed i forhold til idrætsfaciliteter måske ikke spiller så stor en rolle, som de i mange – særligt politiske – sammenhænge ofte bliver tillagt. Det understøttes af, at det kun er to pct. af de fysisk inaktive børn, der på spørgsmålet, hvorfor de ikke går til idræt, svarede, at 'der er for langt hen til idrætsfaciliteterne'. Samlet tyder analyserne altså på, at det ikke alene er afstanden til faciliteter, der er en stor barriere for de mindst aktive.

Denne type undersøgelse med objektive målinger af afstand til idrætsfaciliteter er ikke tidligere blevet gennemført Danmark, og det er sparsomt med sammenlignelige studier i Skandinavien, der kan understøtte resultaterne. Den internationale videnskabelige litteratur inden for dette område er dog omfattende. Én af de centrale skikkelser er den amerikanske forsker James F. Sallis. Sammen med kolleger har Sallis dokumenteret, at det fysiske aktivitetsniveau har sammenhæng med fysiske miljømæssige forhold såsom adgang til motionstilbud og faciliteter, muligheder for at være fysisk aktiv og tid brugt udendørs (Sallis et al. 2000). Langt de fleste studier inden for området har en bred tilgang til de fysiske og miljømæssige forhold, der har indflydelse på fysisk aktivitet og idrætsdeltagelse. Det drejer sig bl.a. om det bebyggede miljø, urbanisering, tilstedeværelse af parker og idrætsfaciliteter, den opfattede tryghed, trafikforhold, cykel- og gangstier og vejret. Meget få internationale studier koncentrerer sig udelukkende om idrætsfaciliteter og deres betydning til idrætsdeltagelsen.

Udover den ovenfor beskrevne undersøgelse (Høyer-Kruse 2013) er der som nævnt meget få skandinaviske bidrag til dette forskningsområde, hvor den mest kendte er Limstrands oversigtartikel 'Environmental characteristics relevant to young people's use of sports facilities: a review' (2008). I artiklen sammenligner Limstrand en lang række videnskabelige undersøgelser fra både USA, Australien og Europa og konkluderer herudfra, at der er en positiv sammenhæng mellem det fysiske aktivitetsniveau og tilstedeværelsen af og nærheden til faciliteter, der kan bruges til fysisk aktivitet (fx parker, legepladser, rekreative områder og idrætsanlæg).

De fleste af de 43 undersøgelser, som Limstrand gennemgår, baserede sig imidlertid på forældre og børns selvrapporterede subjektive opfattelse af de fysiske omgivelser og deres betydning for dem, og der er kun få studier, hvor afstand til faciliteter og andre steder til fysisk aktivitet er målt objektivt (Weir et al. 2006; Sjolie et al. 2002). Endvidere har de fleste undersøgelser anvendt overordnede og ikke-differentierede data om idrætsfaciliteterne. Respondenterne er typisk blevet spurgt om fx 'aktivitetsmuligheder' i stedet for specifikke typer af faciliteter i deres lokalområde (Hallmann et al. 2012).

På europæisk plan bør dog nævnes Hallmann, Breuer og Wickers undersøgelse af sammenhængen mellem idræts-infrastrukturen i tyske byer og idrætsdeltagelse (Hallmann 2011). Undersøgelsen viste, at afstand til idrætsfaciliteter, både objektivt og subjektivt opfattet afstand, er en signifikant prædikator for anvendelse af idrætsfaciliteter (Wicker et al. 2009). Dette tyske bidrag gjorde brug af geo-kodet data og multilevel statistisk analyse, hvilket er en stor metodisk forbedring i forhold til tidligere studier (Wicker et al. 2013).

Wicker, Hallmann og Breuers undersøgelser er imidlertid imødegået af resultater fra et andet tysk studie af Reimers m.fl. (Reimers et al. 2014), som viser, at der kun er svag sammenhæng mellem deltagelse i fx svømning og tennis for unge i alderen 11-17 år og nærheden til de respektive faciliteter. Dog viser studiet, at nærhed til gymnastiksale og motionscentre har betydning for unge pigers idrætsdeltagelse, når de bor i områder med lav befolkningstæthed. Dette understøttes af et amerikansk studie (Powell et al. 2007), og forklaringen skal muligvis findes i det forhold, at pigerne i højere grad end drengene er afhængige af hjælp til transport og derfor har større besvær med at nå faciliteter, der ligger langt væk fra deres hjem.

Et andet studie fra Portugal kan heller ikke påvise en sammenhæng mellem nærhed til idrætsfaciliteter og unges idrætsdeltagelse (Autran et al. 2012). Studiet omfatter 1.175 13-årige unge og kombinerer spørgeskemadata med geo-kodede oplysninger om de unges bopæl og faciliteternes beliggenhed. Selvom 87 pct. af de unge havde en facilitet inden for kort afstand til deres bolig, var der ikke signifikant sammenhæng mellem nærheden til disse og deres idrætsdeltagelse. Drengene havde dog flere (foretrukne) faciliteter tæt på deres bopæl end pigerne, hvilket forfatterne forklarer ved, at faciliteter til drenge (fodbold og futsal) er langt mere udbredte end faciliteter, der appellerer til pigers præferencer. Dette ændrede ikke ved den overordnede konklusion – men giver måske et godt billede af, at der i udbredelsen af forskellige facilitetstyper er en kønsmæssig ubalance.

I et studie fra Holland har man ligeledes undersøgt, om tilgængeligheden til idrætsfaciliteter og parker (inden for 1.600 m beregnet med GIS) har betydning for idrætsdeltagelsen i fritiden blandt 852 12-13 årige (Prins et al. 2012). I lighed med de ovennævnte studier finder forfatterne ikke sammenhænge mellem tilgængelighed til idrætsfaciliteter og idrætsdeltagelse.

Sammenfattende tegner der sig således et broget billede af den internationale forskning på området. En lang række tidligere studier finder en sammenhæng mellem nærhed og tilgængelighed til idrætsfaciliteter og børn og unges idrætsdeltagelse, men disse studier har overvejende anvendt subjektive vurderinger af fx afstanden til idrætsfaciliteter. Omvendt finder et mindre antal (fortrinsvis nyere) studier, som bl.a. anvender mere objektive mål for afstanden (i form af GIS-analyse), ikke denne sammenhæng.

En sammenligning af resultaterne skal dog også gøres med forsigtighed, da de fleste af de ovenfor gennemgåede undersøgelser undersøgte den samlede fysiske aktivitet og ikke blot deltagelse i organiseret idræt. Dette kan forklare nogle af forskellene i resultaterne mellem undersøgelserne. Tilgængeligheden til idrætsfaciliteter inden for 1.000, 2.000 og 3.000 meter var en signifikant prædikator i tre af de refererede undersøgelser, mens to andre undersøgelser ikke kunne påvise en sådan sammenhæng mellem afstand og deltagelse i organiseret idræt. Én af årsagerne til, at det kan være svært at sammenligne med andre lande (og måske også årsagen til, at afstand og tilgængelighed ikke har større betydning i Danmark) kan være, at vi i Danmark har én af verdens bedste dækninger af idrætsfaciliteter (Rafoss og Troelsen 2010). Både hvad angår antallet af faciliteter pr. indbygger og den geografiske spredning af faciliteterne.

Hvilke faciliteter ønsker pigerne flere af?

Svarene fra undersøgelser af børn og unges idrætsdeltagelse og benyttelse af idrætsfaciliteter i kommunerne Ringsted, Slagelse, Syddjurs, Høje-Taastrup og Skanderborg viser også, hvilke ønsker piger og drenge har til idrætsfaciliteterne. Børnene fik således mulighed for at skrive 'frit fra leveren' om deres ønsker og forslag til steder og idrætsfaciliteter i deres respektive kommuner og lokalområder. På grund af det store antal børn, som har besvaret undersøgelserne i hver af de nævnte kommuner, hvoraf langt de fleste kom med forslag, benyttes en simpel ordtælling for at finde ud af, hvad der rører sig hos børnene vedr. deres muligheder for idræt og motion. Alle børnenes ønsker og forslag blev sorteret mellem drenge og piger og teksterne blev sat ind i Wordle³.

For pigernes vedkommende er de hyppigste ord 'svømmehal' og 'legeplads', som mange af dem godt kunne bruge mange flere af i deres kommune (se figur 9). Flere af pigerne beskriver endda meget detaljeret, hvordan de ønsker legepladserne indrettet med gynger samt bænke eller steder, hvor de kan sidde og snakke og spille med deres veninder. Pigerne efterlyser også større og bedre svømmefaciliteter og flere baner til fodbold, omend ikke i samme grad som drengene. Endelig er der også mange piger, som ønsker flere stier, hvor de kan løbe og ride, samt flere gymnastik- eller multisale, hvor de kan gå til dans og gymnastik.

---

3 Ved hjælp af internetprogrammet 'Wordle'^{TM} (<http://wordle.net>) kan man udføre en slags 'sky' af ord, som man enten selv taster ind eller kopierer fra en anden tekst. Wordle tæller ordene, sorterer de mest almindelige ord væk (i, en, som, at osv.) og genererer et billede, som kan bruges som et slags 'indholdsidentificerende' grafisk element.

Figur 9. Pigernes ønsker og forslag til idrætsfaciliteter (N=1.650).

De hyppigste ord hos drengene er (måske ikke overraskende) 'fodbold' og 'bane' (se figur 10). De fleste af drengene ønsker sig flere baner og faciliteter (mål) til fodbold (som de i forvejen har mange af) men også til andre boldspil. Her er det især bordtennis, hvor de ønsker sig flere borde på skolerne, og basketball, hvor de savner faciliteter og baner. Men også amerikansk fodbold er meget populært – og her er det specielt muligheden for at gå til denne aktivitet, som savnes. Efter boldspillene er ønsket om større og bedre svømmefaciliteter meget stort hos drengene, og endelig nævnes bl.a. ønsket om at kunne dyrke parkour – ofte i sammenhæng med skaterparker, som mange drenge også nævner.

Figur 10. Drengenes ønsker og forslag til idrætsfaciliteter (N=1.590).

Udover at bekræfte forskellene på pigers og drenges foretrukne idrætsaktiviteter, viser ord-tællingen, at både piger og drenge nærer et stort ønske om flere og bedre muligheder for at benytte svømmefaciliteter. Faciliteter til svømning og andre vandaktiviteter er generelt meget efterspurgt både blandt børn og unge – men også i den voksne del af befolkningen. Denne type faciliteter er samtidig mindre udbredt end andre typer faciliteter som idrætshaller, boldbaner og gymnastiksale.

Sammenfatning

Flere undersøgelser har vist, at når det tages højde for forskelle i beboersammensætningen, dvs. børnene og de unges familiemæssige baggrund, er der en signifikant forskel på idrætsdeltagelsen mellem de undersøgte kommuner eller boligområder, som sandsynligvis skyldes, at mulighederne for at dyrke idræt er forskellige. Det har dog hidtil ikke været muligt mere præcist at indkredse, om forskellene skyldes fx udbuddet af idrætsaktiviteter, tilgængeligheden til idrætsfaciliteter eller andre fritidsaktiviteter, som tager de unges tid.

En analyse af data fra undersøgelsen af børn og unges fritids- og kulturvaner viser få og svage sammenhænge mellem tidsforbrug på idræt og tidsforbrug på andre fritids- og kulturaktiviteter. Analysen viser dog en svag tendens til, at børn og unge, som selv skaber musik, film og video (gælder kun for drengene) samt teater (gælder kun for pigerne), er mere idræts- og motionsaktive, end de børn og unge, der ikke deltager i skabelsen af disse kulturaktiviteter.

Drenge færdes mere i landets idrætshaller og udendørs baner og anlæg (primært fodboldbaner), end pigerne gør, mens pigerne i større omfang end drengene bruger særlige haller/lokaler og gymnastiksale, hvilket hænger sammen med kønsforskelle på andelen, som dyrker de mest populære aktivitetstyper. Med alderen stiger brugen af fitnessfaciliteter og udendørs områder som stier, skove, parker mv., mens de egentlige idrætsfaciliteter benyttes i mindre omfang.

Såvel børn som voksne tillægger tilgængeligheden til idrætsfaciliteter stor betydning for deres idrætsdeltagelse, og de er generelt meget tilfredse med lokalområdets idrætsfaciliteter. Teenagerne er dog lidt mere kritiske og synes i mindre grad end såvel yngre som ældre, at de tilgængelige faciliteter i lokalområdet er egnede til den form for idræt, de ønsker at dyrke, og omvendt oplever de i højere grad end andre aldersgrupper, at idrætsfaciliteternes kvalitet har stor betydning for deres lyst til at dyrke idræt. På ét område adskiller de 13 til 15-årige piger sig fra drengene, idet pigerne i højere grad end drengene svarer, at idrætsfaciliteternes kvalitet har stor betydning for, om de har lyst til at dyrke sport eller motion. Endvidere viser analyserne, at vurderingen af idrætsfaciliteterne i højere grad har betydning for pigernes idrætsmæssige adfærd, end det har for drengenes.

Tilgængelighed er mere end 'fysisk tilgængelighed'. Det drejer sig også om 'organisatorisk tilgængelighed' og 'psykisk tilgængelighed'. Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser, at der ikke er en entydig sammenhæng mellem antallet af faciliteter i boligområdet (og tæt derpå) og andelen af børnene, som dyrker idræt og går til forskellige idrætsgrene. Derimod synes fysisk nærhed til store faciliteter som svømmehal og multifunktionelle indendørs faciliteter at have væsentlig betydning for, hvor mange der dyrker de idrætsaktiviteter, man kan dyrke i de pågældende faciliteter. Endvidere har det betydning for idrætsdeltagelsen, at grønne områder 'inviterer' til idrætsaktivitet; at der er tradition for at benytte området til at lege, spille bold og på anden måde være fysisk aktiv; og at området – ligesom faciliteterne – opfattes som en integreret del af boligområdet. Hvad angår den 'organisatoriske tilgængelighed' bekræfter analysen, at deltagelse i idræt i en forening afhænger af, om der i boligområdet og dets umiddelbare nærhed findes idrætsforeninger, der tilbyder de idrætsgrene, som børnene især interesserer sig for. 'Den psykiske tilgængelighed' synes at afhænge af, om stedet hvor børnene går til idræt, opleves som trygt. Pigerne svarer i meget højere grad end drengene, at de ikke føler det trygt at opholde sig ved de forskellige idrætsfaciliteter og grønne områder, der kan anvendes til idræt, i det boligområde, hvor de bor. Analysen peger

på, at tilgængelighed skal forstås bredere end nærhed til idrætsfaciliteter. Det er nødvendigt i fremtiden i højere grad end hidtil at tænke i områdebaserede indsatser, hvor alle tre sider af tilgængelighed inddrages.

Når børn og unge bliver spurgt, om de ville dyrke mere idræt, hvis der var andre og flere muligheder derfor, der hvor de bor, svarer en stor andel ja. Men når det undersøges, hvilken betydning den objektivt målte afstand har for deres deltagelse i organiseret idræt, viser analyserne, at der kun er en meget svag positiv sammenhæng mellem kort afstand faciliteter og pigers deltagelse i flere idrætsaktiviteter. Langt hovedparten af børnene benytter ikke den nærmeste idrætshal eller boldbane til deres aktiviteter bortset fra de idrætsaktive piger, som benytter svømmehal og motionscenter.

Den internationale forskning på området finder også en stærk sammenhæng mellem nærhed og tilgængelighed til idrætsfaciliteter og børn og unges idrætsdeltagelse, når analysen bygger på børnenes subjektive vurderinger af afstanden til idrætsfaciliteter, men flere fortrinsvis nyere studier, som anvender mere objektive mål for afstanden, finder ikke denne sammenhæng.

Når pigerne får mulighed for at skrive, hvilke idrætsfaciliteter de gerne vil have mere af, nævner pigerne især 'svømmehal' og 'legeplads' og dernæst stier til at løbe og ride på samt gymnastik- eller multisale

Samlet tyder den foreliggende forskning på, at pigernes idrætsdeltagelse i lidt højere grad end drengenes afhænger af tilgængeligheden til visse facilitetstyper. Det betyder ikke nødvendigvis, at piger er mindre mobile end drenge – men snarere at de facilitetstyper, som drengene især benytter, er mere udbredte end de facilitetstyper, som pigerne især benytter. I et planlægningsperspektiv kan det have betydning for, hvordan idrætsfaciliteter og -anlæg placeres i fremtiden. Skal man således fokusere mere på at placere faciliteterne i byerne og i mindre grad i udkanten af kommunerne under hensyntagen til nærhedens forholdsvis lille betydning? Og kan man i højere grad øge udbredelsen eller synligheden af facilitetstyper, som bedre passer til pigernes interesser, end vi finder i dag?

6. Betydningen af trivsel og gode oplevelser og erfaringer med idrætten

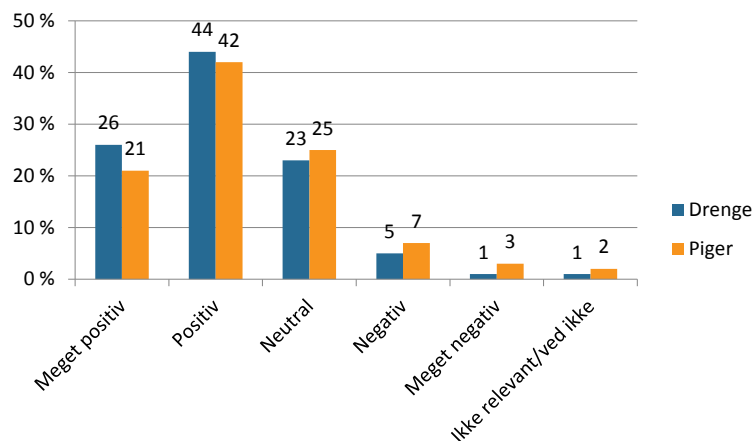
Det må antages, at gode oplevelser og erfaringer med idræt i enten skolen eller fritidsidrætten har betydning for børnene og de unges lyst til at fortsætte med at gå til idræt. Endvidere kan det antages, at børnenes trivsel – generelt og i idrætten – samt deres oplevelse af egen krop også har betydning for deres lyst til at dyrke idræt. I det følgende skal vi se på, hvad den begrænsede forskning på disse områder har fundet frem til.

Skolens og skoleidrættens betydning for børns idrætsdeltagelse

Idrætsvaneundersøgelsen i 2011 spurgte børnenes og de unge om deres holdning til idrætstimerne i skoleregion. Langt de fleste børn og unge forholder sig enten positivt (43 pct.) eller meget positivt (23 pct.) til idrætstimerne med en lille overvægt af drenge, som godt kan lide idrætstimerne. De resterende 24 pct. forholder sig neutralt, mens 10 pct. af pigerne og 6 pct. af drengene udtrykker negative holdninger til idræt i skolen (figur 11).

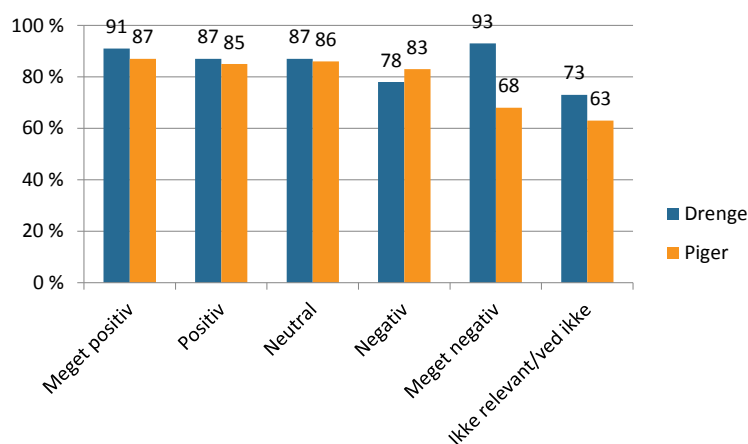
Andelen som ser negativt på idrætstimerne stiger dog med alderen blandt både drenge og piger. Blandt 13-15-årige piger angiver 18 pct. negative holdninger til skoleidrætten, blandt 16-19-årige er andelen steget til 22 pct..

Figur 11: Skoleelevers vurdering af idrætstimerne opdelt på drenge og piger (pct.) (n=538)

Samtidig finder man blandt pigerne et sammenfald mellem holdningen til skoleidræt og idrætsdeltagelse i fritiden. Især piger med en meget negativ holdning til idræt i skolen er mindre tilbøjelige til at dyrke idræt i fritiden (figur 12). Dette sammenfald finder vi ikke blandt drengene, og der er naturligvis tale om en lille respondentgruppe i og med langt de fleste både drenge og piger er positive overfor skoleidrætten. Det er dog svært at afgøre, om det er negative erfaringer med idræt i skolen, som får nogle piger til at afstå fra at deltage i idræt i fritiden, eller om det skyldes en generel negativ holdning til idræt, som både præger deres holdning til skoleidræt og deltagelse i fritidsidræt.

Figur 12: Andel af skoleelever som går til idræt i fritiden opdelt efter elevernes holdning til idrætstimerne i skolen opdelt på drenge og piger (pct.)

Børnene og de unges oplevelse af træning, konkurrence mv.

Deltagelsen i organiseret idræt og især frafaldet derfra kan tænkes at skyldes karakteristika ved den pågældende idrætsgren og klub. Her tænkes bl.a. på normerne i sportskonkurrencer og den måde, der trænes på. Der er dog forbausende få gode undersøgelser af dette, men her skal vi nævne et par studier, som har beskæftiget sig dermed.

Børn og unge dyrker som regel idræt i en gruppe, som har næsten samme alder. Da børn og unge udvikler sig meget i løbet af et år, kan det tænkes, at barnets relative alder inden for en aldersgruppe eller et klassetrin har indvirkning på, om barnet fortsætter med at dyrke idræt, fordi det kan være sværere at klare sig i forhold til ældre børn i samme aldersgruppe. En tysk undersøgelse har undersøgt dette ved at analysere data fra et studie fra 1995, hvor 2.612 unge deltog (Nick et al. 2014). Analysen viste, at der for drengenes vedkommende ikke var en sammenhæng mellem deres relative alder og frafald fra såvel holdsport som individuel sport. For pigernes vedkommende var der imidlertid en sammenhæng mellem relativ alder og dropout, men omvendt af det forventede, idet relativt ældre piger var mere tilbøjelige til at stoppe end de yngre i samme aldersgruppe. Men det synes især at ske i bestemte idrætsgrene og kontekster.

En anden undersøgelse søgte svar på frafaldet fra konkurrencefodbold på højt niveau blandt unge. Undersøgelsen bestod af interviews med 22 unge (og deres forældre) med en gennemsnitsalder på 16 år, der havde spillet fodbold siden de var omkring fem år. Halvdelen havde forladt sporten omkring to år tidligere, og halvdelen havde fastholdt deres deltagelse. Analysen af interviewene viste, at pigerne var mere tilbøjelige end drengene til at begrunde beslutningen om at stoppe med de negative træneroplevelser, og pigerne var mere tilbøjelige end drengene til at se de sociale gevinster ved fodbold, hvilket tyder på en stærkere relationel orientering blandt piger end drenge (Keathley et al. 2013).

Kvalitative studier peger på, at yngre børn synes, at det er sjovere at dyrke idræt, når de ikke presses til at vinde og konkurrere, men opmuntres til at eksperimentere med forskellige aktiviteter. Som de fleste kvantitative studier har vist, finder de kvalitative studier også, at

forældrenes støtte er afgørende. Ikke mindst i perioder, hvor der sker forandringer i børnenes og de unges liv. Et af disse studier viser, at forældre i højere grad støtter op om børnenes deltagelse i fysiske aktiviteter, hvis der er en let adgang til fysiske aktiviteter, sikre legesteder og hvis aktiviteterne giver mulighed for at andre familiemedlemmer kan være med (Allender et al. 2006).

Andre kvalitative studier peger også på, at mange piger keder sig i den traditionelle idræt (her fra et studie af skoleidræt) og synes at der mangler variation i undervisningen i idræt i skolen. Aktiviteter, hvor færdigheder er vigtige, bryder mange børn sig ikke om, hvis de ikke er gode til aktiviteten. De kan bedre lide aktiviteter, hvor det i højere grad er det sjove end konkurrence og mestring af færdigheder, der er det afgørende (Allender et al. 2006).

Endelig har et studie påpeget, at i skiftet fra 'barn' til 'ung' bryder mange unge sig ikke om at deltage i aktiviteter, som de beskriver som 'barnlige' og foretrækker i stedet aktiviteter, som de i højere grad forbinder med en identitet som ung og voksen (Allender et al. 2006).

Pigers trivsel i idræt

Selvom langt de fleste drenge og piger trives godt og har et godt helbred, så anslås det, at 15 til 20 procent af danske børn og unge under 18 år udviser tegn på fysisk, psykisk eller social udsathed (SFI 2013). Forskningen viser, at piger generelt er mindre fysisk aktive og trives dårligere end drenge, og at trivslen blandt de yngre børn ser ud til at være faldende fra 6 til 12 år (ibid.).

De seneste år har der været en markant vækst i antallet af publikationer og undersøgelser, som beskæftiger sig med børn og unges trivsel. I tillæg hertil har der været en tilsvarende stigende interesse for børn og unges sundhed og opvækstvilkår. Der er dog kun få undersøgelser, der specifikt sætter fokus på sammenhængen mellem børn og unges fysiske aktivitet, deres deltagelse i fritidsaktiviteter og deres trivsel. Trivselsdata fra de såkaldte HBSC-undersøgelser⁴ viser, at drenge trives bedre end piger på en række vitale faktorer for mental sundhed som fx ensomhed, 'være ked af det dagligt' og 'føle sig presset af skolearbejdet' (Sundhedsstyrelsen 2012).

Der er næppe tvivl om, at puberteten er en vanskelig tid for mange piger og drenge på grund af de kognitive, følelsesmæssige og kropslige forandringer, der følger med. Ser man nærmere på, hvordan identitetsudviklingen foregår for unge i dag, er det tydeligt, at der er kamp om de unges opmærksomhed fra mange sider. Kultur- og fritidsvaneundersøgelsen fra 2012 og Trivsel og Velfærdsundersøgelsen 2014 viser, at børn og unge har et kraftig forøget forbrug af computer og internettet (Bak et al. 2012; Ottesen 2014: 152). Hastigheden og omfanget af de sociale medier og digital underholdning er i dag en central del af unges virkelighed, hvor det at have status i gruppen og 'være på' er vigtigere end nogensinde før. Nyere observationsstudier af legemønstre og aktivitetspræferencer blandt skolebørn viser endvidere, at der er betydelige forskelle på, hvad drenge og piger bruger deres skolefrikvarterer på. Sat lidt på spidsen spiller drengene fodbold, mens pigerne foretrækker at gå tur, snakke og bruge mobiltelefon (Støckel 2013; Pawlovski et al. 2014). Drengenes fodboldspil foregår ofte på tværs af alder og klassetrin og med stort fokus på aktiviteten og konkurrence. Pigerne går ikke tur for at konkurrere eller motionere, men for at snakke.

---

4 HBSC-undersøgelsen er det danske bidrag til det internationale skolebørns-forskningsprojekt, Health Behaviour in School-aged Children

Pigegrupperingerne kan være temmelig mangfoldige selv inden for det enkelte klassetrin. Man ser således opdelinger af pigegrupperne, der i høj grad er bestemt af accept af hinandens status. De to køn lever tilsyneladende vidt forskellige ungdomsliv og orienterer sig fundamentalt forskelligt i teenageårene, når det gælder idrætsaktiviteter og tidsforbrug på andre aktiviteter (Domazet et al. 2014; Pawlowski et al. 2014). I HBSC undersøgelserne konkluderes det - for de 11-15 årige - at deltagelse i fysisk aktivitet, motion og idræt generelt bidrager positivt til trivsel, velvære og selvtillid, sociale handlekompetencer og opgaveløsning, samt at det styrker deres sociale relationer (Jensen & Due 2004). Som opfølgning på denne undersøgelse gennemførtes i 2006 studie, hvor man ønskede at belyse, om der er en sammenhæng mellem fysisk aktivitet og trivsel. Forskersteamet udvalgte en særlig population af de mest udsatte unge for at teste, om der er trivselsmæssige forskelle på de fysisk aktive vs. fysisk inaktive. Selvom man i dette studie ikke fandt systematiske sammenhænge mellem en række helbredsmaal, køn, alder og fysisk aktivitet, så er det en meget udbredt antagelse, at fysisk aktivitet har en positiv effekt på selvtillid, helbred, indlæringssevner, sociale kompetencer og mange andre faktorer (Ommundsen 2000).

I det følgende forsøger vi at belyse, om piger generelt trives dårligere end drengene og om trivselsforskelle kan forklares af forskelle i fysisk aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse. Analysen bygger på data fra den undersøgelse af 9 til 17 årige skoleelevers idrætsdeltagelse, som Høyer-Kruse har gennemført i fire kommuner. Fremgangsmåde og besvarelsesprocent for undersøgelsen er beskrevet i Høyer-Kruse 2013.

Trivsel er indkredset ved et overordnet trivselsmål for, hvor godt barnet har det. Skalaen går fra 0-10 og betegnes som the 'Canthrill Ladder'. 0 på skalaen modsvarer 'det værste tænkelige liv' og 10 'det bedst tænkelige liv'. Endvidere omfattede spørgeskemaet et spørgsmål om, hvorvidt barnet føler sig ensomt. Begge spørgsmål tilsigter en her-og-nu vurdering, der antages at afhænge af den aktuelle livssituation og altså ikke trivselsforhold, der rækker flere år tilbage ⁵. I bilag 5 kan man læse en uddybende beskrivelse af trivselsbegrebet, og hvordan det måles.

Målene for idrætsdeltagelse og foreningsidræt er afdækket via brede spørgsmål om selvrapporteret aktivitetsniveau samt uddybende spørgsmål til aktivitetstyper (idrætsdiscipliner), organisatorisk sammenhæng mm. ⁶.

---

5 For de nærværende analyser er der foretaget omkodninger af trivsel til en dikotom variabel, der inddeler trivsel i god og dårlig. Ensomhed er omkodet fra to positive og to negative svar til en dikotom variabel.

6 For aktivitetsniveau er der spurgt således: Hvilken sætning passer bedst på dig?

- Jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen hvor jeg træner hårdt.
- Jeg går til idræt, sport eller motion en gang om ugen og derudover bevæger jeg mig meget i fritiden.
- Jeg er aktiv (går, cykler, spiller bold, danser mm) men går ikke til noget fast i en forening/fitnesscenter.
- Jeg deltager i andre aktiviteter, men ikke idræt, sport eller motion.
- Jeg ser tv, spiller computer, lytter til musik, læser eller andre stillesiddende aktiviteter.

En regressionsanalyse, hvor der tages højde for de forskellige variables indbyrdes sammenhæng, viser, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem trivsel på den ene side og køn, idrætsaktivitet og foreningsdeltagelse på den anden side:

- Drengene har en bedre trivsel end piger.
- Foreningsaktive børn og unge har en dobbelt så stor sandsynlighed for god trivsel, end ikke foreningsaktive børn og unge har.
- Børn og unge, der dyrker idræt flere gange om ugen, har en dobbelt så stor sandsynlighed for god trivsel end børn og unge, der ikke dyrker idræt.

En sådan analyse kan dog ikke fortælle, om det er deltagelsen i idræt, som giver mange børn en bedre trivsel, eller om børn med god trivsel i højere grad begynder – og fortsætter med – at gå til idræt. Undersøgelsen har ikke oplysninger om en række forhold i familien og skolen, som kan være en medvirkende forklaring på, at nogle børn har en dårlig trivsel. Det er således muligt, at pigernes dårligere trivsel end drengene er en medvirkende årsag til, at de i en periode af deres ungdomsliv er mindre idrætsaktive, end drengene er.

Et andet studie giver grund til at tro, at piger med dårlig trivsel i højere grad er fysisk inaktive, end drenge med dårlig trivsel er. I forbindelse med projekt Tryk og Sikker Skolecykling blev knap 2.500 elever i 4. og 5. klasse både spurgt om deres fysiske aktivitetsniveau og deres trivsel. Analysen af svarene viste, at henholdsvis 4 pct. og 7 pct. af drengene med det laveste og næstlaveste aktivitetsniveau svarede, at de havde følt sig ked af det på daglig basis de seneste seks måneder. De tilsvarende tal for pigerne var betydeligt højere med henholdsvis 4 pct. og 20 pct.

Det er dog ikke alle studier, der har fundet en sammenhæng mellem fysisk aktivitetsniveau og trivsel. Som et led i en evaluering af DGI Byens børne- og ungeprojekt 'GO-Active' på Vesterbro blev knap 600 børn adspurgt i to omgange om både deres trivsel og deres fysiske aktivitetsniveau. Trods forskelle i piger og drenges selvrapporterede aktivitetsniveau og idrætsdeltagelse var der ingen kønsforskelle på trivslen (Ibsen et al. 2012).

På tværs af en række kvantitative undersøgelser er der altså ikke fundet entydighed i sammenhængene mellem pigers trivsel og fysisk aktivitetsniveau, og i de tilfælde, hvor der er fundet en sammenhæng, er det svært at afgøre, om deltagelse i idræt har ført til god trivsel, eller om det er dårlig trivsel, som får nogle piger til at stoppe med at gå til idræt.

Kropsimage, fysisk udvikling og modning samt sociale relationer

Det er en nærliggende antagelse, at kropsidealer påvirker pigers interesse for idræt og især, hvordan de gerne vil være fysisk aktive. Derfor er det også overraskende, at der er så få gode studier af, hvilken betydning kropsimage, fysisk udvikling og modning har på pigers lyst til at dyrke idræt.

Kvalitative studier peger på, at kropsfigur og vægt er væsentlige grunde til teenagepigers deltagelse i fysisk aktivitet. Men både kvalitative og kvantitative studier viser også, at forholdet til kæresten og vennerne har større betydning for pigerne i teenageårene end det at være fysisk aktiv. Et studie fra Sydafrika undersøgte betydningen af at være i fysisk form ('fit') blandt de unge i sammenligning med den betydning, de tillægger sociale relationer til venner. Undersøgelsen omfattede svar fra 880 drenge og piger på 15 til 17 år. Undersøgelsen viste,

at både hvide og farvede tillagde det meget større betydning at være 'in' i forhold til venner (peers) end at være i fysisk form, men både drenge og piger tillagde det større betydning for dem at se godt ud ('looking good') end at klare sig godt i skolen (being academically good) (Malan and Van Deventer 2013). Et studie finder endvidere, at der er en modsætning mellem ønsket om at fremstå feminin og attraktiv og det svedige muskel image, som ofte forbindes med sport (Allender et al. 2006).

En undersøgelse fra Skotland har undersøgt, hvilken effekt absolut og relativ (fysisk) modning samt ændringer i kropsstørrelse har på fysisk aktivitet og derunder belyst, hvilken betydning fysisk selv-opfattelse har for dette. Undersøgelsen omfattede 208 piger på omkring 12 år, som blev undersøgt tre gange med et halvt års mellemrum. Standardiserede spørgeskemaer om såvel fysisk aktivitet og fysisk modning (pubertet) blev anvendt. Analysen viste, at 'absolut modning' (ud fra objektive mål derfor), 'body mass' og andre mål for fysisk størrelse og udvikling ikke kunne forklare forskelle i fysisk aktivitet. Men modsat, hvad forskerne havde forventet, viste analysen, at *'relatively more mature girls may, in fact, be more active than their less mature peers. However, neither changes in absolute maturation nor physical size appear to directly influence changes in physical activity in adolescent girls'* (Fawkner et al. 2014). Denne undersøgelse kunne altså ikke bekræfte en formodning om, at pubertet og kropslige forandringer kan forklare ændringer i pigernes fysiske aktivitet.

Sammenfatning

Den i dette kapitel præsenterede forskning peger på, at erfaringer og oplevelser med idræt i såvel skolen som fritidsidrætten kan have indvirkning på pigernes lyst til at dyrke idræt. De refererede undersøgelser viser,

- at piger med en meget negativ holdning i idræt i skolen er mindre tilbøjelige til at dyrke idræt i fritiden, end piger med positive oplevelser er, hvilket man ikke finder blandt drengene,
- at negative træneroplevelser i højere grad får pigerne at stoppe med idræt (undersøgt i fodbold),
- at piger tillægger de sociale sider af idrætsdeltagelsen større betydning for deres deltagelse, end drengene gør,
- at især pigerne godt kan lide aktiviteter, hvor det i højere grad er det sjove end konkurrence og mestring af færdigheder, der er det afgørende, men samtidig peger undersøgelsen også på, at man skal undgå aktiviteter, som de unge opfatter som 'barnlige', fordi de foretrækker aktiviteter, de kan forbinde med en identitet som ung og voksen,
- at der ikke er fundet en entydig sammenhæng mellem pigers trivsel og idrætsdeltagelse / fysisk aktivitetsniveau, og samtidig er det svært at afgøre, om deltagelse i idræt har ført til god trivsel, eller om det er dårlig trivsel, som får nogle piger til at stoppe med at gå til idræt,

For det andet viser en undersøgelse, at der for pigernes vedkommende er en sammenhæng mellem relativ alder og frafald fra idrætten, idet relativt ældre piger er mere tilbøjelige til at stoppe end de yngre i samme aldersgruppe, hvilket ikke har kunnet registreres hos drengene, men det gælder også kun bestemte idrætsgrene og kontekster.

For det tredje viser forskningen, at kroppsfigur og vægt er væsentlige grunde til teenagepigens deltagelse i idræt og fysisk aktivitet, men studier viser også,

- at forholdet til kæresten og vennerne har større betydning for pigerne i teenageårene end det at være fysisk aktiv,
- at der er en modsætning mellem ønsket om at fremstå feminin og attraktiv og det svedige muskel image, som ofte forbindes med sport,
- og at pubertet og kropslige forandringer i teenagerårene ikke kan forklare ændringer i pigernes fysiske aktivitet.

7. Pigers egen vurdering af, hvorfor de ikke dyrker idræt

Vi skal her til sidst se på, hvad pigerne selv svarer, når de bliver spurgt, hvorfor de ikke dyrker idræt, og om disse begrundelser adskiller sig fra andre ikke-idrætsaktive befolkningsgruppers svar på samme spørgsmål. I det følgende refereres der til tre undersøgelser, hvor de idræts-inaktive børn og unge har svaret på, hvorfor de ikke dyrker idræt:

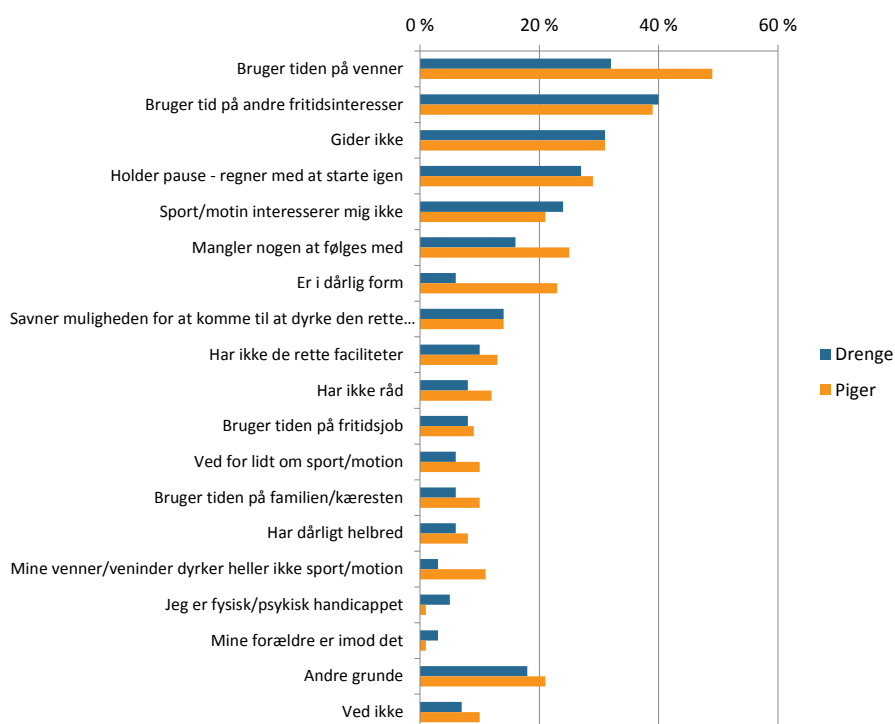
- Idrætsvaneundersøgelsen fra 2011.
- Kulturvaneundersøgelsen fra 2012.
- Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder fra 2011.

Idrætsvaneundersøgelsen

Spørgeskemaerne til børn og voksne fra undersøgelsen af befolkningens motions- og sportsvaner 2011 indeholder en række udsagn som svar på, hvad der har afholdt ikke-idrætsaktive respondenter fra at dyrke sport/motion regelmæssigt inden for det seneste år. I mange tilfælde indgår de samme udsagn til både børn og voksne, mens nogle udelukkende har været relevante at stille til hhv. børn eller voksne.

Generelt varierer oplevede barrierer i forhold til både køn og alder, og det kan være lidt vanskeligt at overskue de mange svar opdelt på køn og alder. For en oversigt over svar på alle spørgsmål i forskellige køns- og aldersgrupperinger blandt børn og voksne henvises til Laub (2013 s. 106-120). I figur 13 herunder vises svarfordelinger for drenge og piger for aldersgruppen 7-15 år.

Figur 13: Piger og drenges svar på, hvorfor de ikke dyrker sport og motion (n = 220) (pct.)

Generelt nævner piger flere barrierer end drenge, hvorfor de i større omfang har angivet årsager som: 'bruger tiden på venner' (49 vs. 32 pct.), 'mangler nogen at følges med' (25 vs. 16 pct.) og 'er i dårlig form' (23 vs. 6 pct.). Særligt teenagepigerne mellem 13 og 15 år svarer meget oftere end drenge, at de ikke dyrker idræt, fordi de er i dårlig form (36 vs. 2 pct.). Kønsforskellene er mindre udtalte blandt 16-19-årige, hvor drenge også er mere tilbøjelige til dette svar.

Piger – uanset alder – oplever også i større omfang end drenge, at de mangler nogen at følges med. Samtidig angiver de oftere end drenge, at deres venner/veninder heller ikke dyrker sport/motion (11 vs. 3 pct.). Omvendt angiver de sjældnere, at manglende tilbud eller faciliteter forhindrer dem i at dyrke sport eller motion, og udsagn som 'jeg har ikke råd' bliver kun nævnt af omkring hver tiende ikke-idrætsaktive barn.

Udsagnene indikerer, at især teenagepiger forbinder deltagelse i sport og motion med at kunne præstere (være i form) på forhånd, og måske har de i denne aldersperiode svært ved at sætte sig selv og kroppen på spil i de sociale fællesskaber, som betyder utrolig meget i denne alder. Pigerne er også meget orienteret mod vennerne, og nogle piger ser det ud til at have svært ved at forening sport og motion med dyrkelsen af fællesskaber. Pigerne mangler nogle muligheder for at dyrke sport og motion i et trygt miljø, som tilgodeser deltagelse med vennerne.

I analysen af de lidt ældre teenagere mellem 16 og 19 år, som indgår i voksendelen af idrætsvaneundersøgelsen, er de største barrierer udsagn omkring tidsforbrug på arbejde (59 pct.), 'Holder pause' (31 pct.) og 'Er i dårlig form' (31 pct.). Her ser man især pigerne adskille sig fra drengene i forhold til udsagnet: 'Jeg har ikke råd' (20 vs. 0 pct.⁷). De savner også i større omfang end drenge passende tilbud /konkrete muligheder (20 vs. 5 pct.), eller oplever, at de ikke har de rette faciliteter til rådighed i nærområdet (17 vs. 0 pct.). Kravene til de fysiske omgivelser/faciliteter ser altså ud til at få en lidt større betydning for de ældre teenagepiger, men betyder dog stadig mindre end andre udsagn omkring tid, pause fra idrætten eller dårlig form (Laub, 2013).

Konkrete bud på, hvad der ligger bag disse udsagn omkring faciliteter og muligheder, finder man ikke i de tilgængelige data, men pigernes interesse for fitness-relaterede aktiviteter i teenagealderen kunne indikere, at det er sådanne typer af faciliteter, de efterspørger. Det kan muligvis også forklare, hvorfor 20 pct. af pigerne ikke oplever at have råd til at dyrke sport eller motion, fordi de gerne vil dyrke fitness, som ofte foregår i private centre med en fast månedlig udgift.

Mere dybdegående analyser af børn og unges oplevede barrierer baseret på idrætsvane-dataene fra 2007 kan findes i Pilgaard, 2012. Artiklen henter inspiration fra en frafaldsanalyse af norsk idræt fra 2005 (Seippel, 2005). Seippel kigger på begrundelser for at stoppe i frivilligt organiseret idræt, og finder ingen overraskende resultater i forhold til de danske, men opererer med nogle lidt anderledes udsagn. Særlig interessant i den norske analyse er udsagnet: 'Laget havde ikke noe godt tilbud til meg lenger', som mere end 35 pct. af personer, der er stoppet, angiver. Det er med til at understrege de danske analyser, som antyder, at unge – særligt de unge piger – oplever, at foreningerne ikke har aktiviteter, som passer til tilværelsen som teenager.

---

7 Få n inden for de enkelte kategorier giver i nogle tilfælde ekstreme resultater som eksempelvis 0 pct.

Kulturvaneundersøgelsen

Den danske kulturvaneundersøgelse fra 2012 kigger også på begrundelser for ikke at dyrke idræt. Her er de vigtigste begrundelser for ikke at gå til idræt, at 'Det interesserer mig ikke' og 'Jeg har ikke tid'. Udsagnene er ikke identiske med idrætsvaneundersøgelserne, men giver alligevel et tilsvarende billede af oplevede barrierer, som handler om manglende interesse og tid. Der er meget små forskelle mellem drengene og pigerne på, hvad de begrundet idrætslig inaktivitet med, men drengene svarer i højere grad end pigerne, at det er fordi det ikke interesserer dem.

Der er meget små aldersforskelle på tilslutningen til begrundelserne, men der sker hos pigerne en markant stigning i andelen, som svarer, at 'Jeg bryder mig ikke om at motionere, hvor andre kan se mig', mens stigningen er lidt mindre hos drengene, hvor der til gengæld er en stærk stigning i takt med alderen på andelen, som tilslutter sig, at 'Det interesserer mig ikke'.

Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder

Svarene fra de ikke-idrætsaktive i undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser, at ikke-idrætsaktive tydeligvis ikke har klare svare på, hvorfor de ikke går til idræt. Hver fjerde svarer 'ved ikke', og 11 pct. satte kryds ved 'andre årsager' end de i spørgeskemaet nævnte svarmuligheder.

Den vigtigste begrundelse blandt de ikke-idrætsaktive skoleelever er, at de hellere vil noget andet (18 pct.) eller ikke synes, at idræt er sjovt (15 pct.). Dernæst begrundet de inaktiviteten med, at tidspunktet ikke passer (14 pct.), at de mangler tid (11 pct.), eller at de har et fritidsarbejde (5 pct.).

Mellem drengene og pigerne er der kun små forskelle på begrundelserne for, hvorfor de ikke dyrker idræt. Drengene svarer dog i noget højere grad end pigerne, at de hellere vil gå til noget andet, mens pigerne i lidt højere grad end drengene svarer, at de ikke må gå til idræt for deres mor og far. Endvidere er det naturligt nok kun piger, der svarer, de ikke går til idræt, fordi der ikke findes steder, hvor det kun er piger, som må deltage.

Ser vi på den etniske baggrunds betydning, viser analysen, at piger af forældre med anden etnisk baggrund end dansk i højere grad end piger af forældre med en dansk baggrund svarer, at de hellere vil gå til noget andet, mens det er lige omvendt for drengenes vedkommende. Det er også i meget højere grad piger af forældre med anden etnisk baggrund end dansk, som svarer, at de ikke dyrker idræt, fordi tidspunktet ikke passer dem, mens denne forskel ikke findes hos drengene. Såvel piger som drenge af forældre med en dansk baggrund svarer i højere grad end piger og drenge af forældre med en udenlandsk baggrund, at de mangler tid til at dyrke idræt. Endelig er det især piger af forældre med en dansk baggrund, som angiver 'andre årsager' til, at de ikke dyrker idræt. Hos drengene findes denne forskel ikke.

Der er derimod små og ikke signifikante forskelle på svarmønstret mellem idræts-inaktive skoleelever, hvis forældre har et arbejde, og idræts-inaktive elever, hvis forældre ikke har et arbejde. Det gælder både for piger og drenge.

Sammenligner vi de idræts-inaktive skoleelever, hvis forældre dyrker idræt, med de idræts-inaktive skoleelever, hvis forældre ikke dyrker idræt, finder vi flere interessante forskelle. For det første svarer piger af idrætsaktive forældre i højere grad, at de ikke går til idræt, fordi de ikke kan finde steder, hvor kun piger må deltage, og fordi der ikke er en idrætsgren, de kan

lide, i nærheden af hvor de bor, end børn af idræts-inaktive forældre svarer. Omvendt svarer de idræts-inaktive børn, hvis forældre heller ikke dyrker idræt, i højere grad end de idræts-inaktive børn af idrætsaktive forældre, at det bl.a. skyldes, at det ikke er sjovt. Det skyldes dog alene drengene, mens vi ikke finder denne forskel hos pigerne.

Den logistiske regressionsanalyse viser, at de idræts-inaktive pigers vigtigste begrundelser for, at de ikke er idrætsaktive især hænger sammen med deres alder. Sandsynligheden for at pigerne begrundet det med, at de hellere vil gå til noget andet, er mindre hos de ældste piger end hos de yngste piger. Til gengæld er sandsynligheden for at bruge tidsbegrundelser meget større hos de ældste piger end hos de yngste piger. Det gælder både begrundelsen, at tidspunkter passer dem dårligt, og at de ikke har tid til at gå til idræt.

Pigernes etniske og kulturelle baggrund har en vis – men svagt signifikant – betydning for tilslutningen til begrundelsen 'jeg vil hellere gå til noget andet', idet piger af forældre, der er født i et andet land i højere grad benytter denne begrundelse, end piger af forældre, der er født i Danmark, gør. Til gengæld benytter de i mindre grad begrundelsen, at de ikke har tid.

Piger af forældre, der ikke har et arbejde, er mindre tilbøjelige til at begrunde deres idræts-inaktivitet med, at tidspunkterne, hvor de kan gå til idræt, ikke passer dem.

Sammenfatning

Analyserne fra de tre undersøgelser af de ikke-idrætsaktive pigers egen oplevelse og vurdering af, hvorfor de ikke går til idræt viser, at piger generelt oplever flere barrierer end drenge i forhold til aktiv deltagelse i sport og motion. Alder spiller også en stor rolle, og især de ældre teenagepiger oplever barrierer, som dels relaterer sig til kropslige, fysiske forhold, til ydre hverdagsforhold omkring manglende tid og andre interesser, samt en orientering mod vennerne, hvilket de ikke oplever muligt at forene med aktiv deltagelse i sport og motion.

De barrierer, som ofte trækkes frem i debatten om, hvad man skal gøre for at få flere idræts-svage og fysisk inaktive til at dyrke idræt, tillægges forholdsvis lille betydning af de idræts-inaktive unge drenge og piger. Det gælder især økonomiske barrierer, at der ikke er tilstrækkelige faciliteter og aktivitetsmuligheder, samt kulturelle barrierer eller normer.

Internationale undersøgelser finder lignende resultater. Casper et al. (2011) undersøger årsager til frafald fra idræt i 6. til 8. klasse og finder, at manglende tid er den hyppigst nævnte årsag, mens manglende kendskab til muligheder er mindst relevant af de opstillede udsagn. Undersøgelsen finder også, i tråd med de danske, at piger oplever flere barrierer end drenge, og at de især scorer højere end drenge på udsagn omkring tilgængelighed, kendskab, venner og forskellige psykologiske begrænsninger.

Et longitudinelt studie af svenske teenagere peger på, at vedvarende deltagelse i organiseret foreningsidræt kræver udvikling af en særlig form for kulturel kapital (Engström et al. 2012). Deltagelse afhænger altså ikke kun af fysisk formåen og interesser, men af at man kan indgå på særlige vilkår, som foreningsidrætten udstikker. Dermed er den traditionelle organiserede foreningsidræt ikke udviklet til at tilgodese teenageres meget varierede ønsker og behov, og er dermed i høj grad ekskluderende – og som mange af analyserne i det foregående viser – i særlig grad ekskluderende for de unge piger.

8. Sammenfatning og opmærksomhedspunkter

I dette sidste kapitel sammenfattes resultaterne af forskningen i pigers idrætsdeltagelse, som er gennemgået i kapitel 2 til 7. Afslutningsvis reflekteres der over, hvordan man generelt kan stimulere pigernes idrætsdeltagelse. Gennemgangen af den danske og den internationale forskning i pigers idrætsdeltagelse kan sammenfattes i ni punkter:

1. *Mange teenagepiger holder pause fra idrætten*

Børn og unges deltagelse i idræt har et højt niveau i Danmark og højere end i de fleste lande, men der er væsentlige forskelle mellem drenge og pigers idrætsdeltagelse. Blandt de yngre børn er der ingen forskelle mellem de to køn på, hvor meget de går til idræt, men fra 10 til 12-års alderen halter pigerne efter drengene i regelmæssig deltagelse i sport eller motion. Det er dog først i de sene teenageår mellem 16 og 19 år, at andelen af piger, der er idrætsaktive, er markant lavere end hos både drenge og kvinder i andre aldersgrupper. Teenagepigerne er den eneste aldersgruppe, hvor idrætsdeltagelsen i dag er lavere, end den var for tyve år siden, og udviklingen adskiller sig også fra udviklingen i drengenes idrætsdeltagelse, hvor der ikke er sket et fald over de seneste tyve år. Pigernes frafald fra foreningsorganiseret idræt er også større end drengenes, og samtidig sker der en mere markant udvikling blandt pigerne i deltagelsen i aktiviteter, der foregår på egen hånd. Tendenserne til en relativt lav idrætsdeltagelse i teenageårene bekræftes i flere danske og mange internationale studier. Svarene i de danske idrætsvaneundersøgelser tyder imidlertid på, at mange af de idræts-inaktive teenagepiger 'holder pause' fra idrætten. En stor del af de inaktive piger svarer nemlig 'ja, men ikke for tiden' på spørgsmålet, om de dyrker idræt, og fra 20 års alderen er andelen af kvinder, der dyrker idræt eller motion, på samme niveau som mændenes idrætsdeltagelse. Overgangen fra barn over teenager til voksenliv ser ud til at have større konsekvenser for den måde, piger/kvinder dyrker idræt, end for den måde drenge/mænd gør det.

2. *Store forandringer i pigernes aktivitetsvalg med stigende alder*

I takt med at børnene bliver ældre sker der store ændringer i, hvilke idrætsaktiviteter de foretrækker. Men ændringerne er større hos pigerne end hos drengene. Det gælder både i faldende deltagelse og i stigende deltagelse. Blandt pigerne er det næsten en total ændring i idrætsvaner, mens det ikke er helt så radikalt hos drengene. Det ser derfor ud til, at det ganske enkelt tager nogle år for pigerne at tilpasse sig kvinders idrætsmønster. Der er også betydelige forskelle på, hvor meget pigerne og drengene deltager i flere af de selvorganiserede aktiviteter. Fodbold har deltagelse af omkring dobbelt så stor en andel af drengene som af pigerne. Drengene spiller også mere bordtennis og basketball, er mere i svømmehallen og cykler mere BMX, end pigerne gør. Men pigerne er til gengæld mere aktive end drengene i andre aktiviteter. Det gælder især dans til musik, som mere end tre gange så mange piger som drenge har gjort inden for den seneste uge, men pigerne er også mere ude i naturen og på legeplads, og de deltager mere i diverse lege og løber mere på rulleskøjter eller skateboard.

3. *Især piger af anden etnisk herkomst end dansk afholder sig fra sport og motion*

Dette generelle billede af piger og unge kvinders idrætsdeltagelse dækker imidlertid over væsentlige forskelle på idrætsdeltagelsen mellem piger med en dansk baggrund og piger med en anden etnisk og kulturel baggrund og mellem piger af forældre med forskellig socioøkonomisk baggrund. En undersøgelse af idræt i udsatte boligområder - hvor der bor mange, der ikke har et arbejde, og som har en anden etnisk baggrund end dansk - viser således meget større forskelle på idrætsdeltagelsen mellem drenge og piger: Mere end dobbelt så mange piger end drenge er forholdsvis fysisk inaktive; fire ud af fem af drengene dyrker idræt mod halvdelen af pigerne; mere end tre gange så stor en andel af drengene end pigerne svarer, at de går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor de træner hårdt; og mens 59 pct. af drengene dyrker idræt i en forening eller idrætsklub, gælder det samme kun for 18 pct. af pigerne. Fra 4. og 5. klassetrin til ældste klassetrin vokser andelen af pigerne, som svarer, at de ikke bevæger sig ret meget, og andelen som ikke går til idræt vokser tilsvarende. Blandt drengene er det næsten uændret.

4. *Pigernes familiemæssige baggrund – kulturelt og socialt – har stor betydning for idrætsdeltagelsen*

Uligheden i pigernes idrætsdeltagelse skyldes dels pigernes familiemæssige baggrund, dvs. forældrenes socioøkonomiske position, etniske og kulturelle baggrund, idrætsinteresse samt egen påbegyndte uddannelsesbane, dels mulighederne for at gå til idræt. De multivariate analyser af idrætsdeltagelsen blandt børn og unge i udsatte boligområder bekræfter, at alder, etnisk baggrund, socioøkonomisk baggrund og forældrenes idrætsinteresse har en signifikant betydning for idrætsdeltagelsen, hvilket overvejende bekræftes af den internationale forskning på området:

- *Alder:* Sandsynligheden, for at pigerne ikke er idrætsaktive og ikke er fysisk aktive, er signifikant større hos piger på 8. og 9. klassetrin end hos piger på 4. og 5. klassetrin. Deltagelse i kommunale idrætstilbud og selvorganiserede aktiviteter hænger også i høj grad sammen med pigernes alder.
- *Etnisk baggrund:* Sandsynligheden for at pigerne er idrætsaktive eller fysisk aktive er større blandt piger af forældre, der begge er født i Danmark, end hos piger af forældre der er født i et andet land. Mens drenge fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark, er lidt mere idrætsaktive end drenge fra familier, hvor én eller begge forældre er født i Danmark, gælder det stik modsatte blandt pigerne, idet piger med en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk er meget mindre idrætsaktive, end piger med en dansk baggrund er. Deltagelse i idræt i forening hænger også stærkt sammen med pigernes etniske baggrund. Men den etniske baggrund har ingen statistisk signifikant betydning for, om pigerne er fysisk aktive.
- *Forældrenes socioøkonomiske position:* Der er svag tendens til, at børn af forældre, der har et arbejde, er mere idrætsaktive end børn af forældre, hvoraf begge ikke har et arbejde. Det gælder dog især målet for fysisk aktivitetsniveau, mens der ikke er forskel på sandsynligheden for deltagelse i organiseret idræt. Deltagelse i idræt i forening og deltagelse i kommercielle idrætstilbud hænger også sammen med forældrenes socioøkonomiske position. Adskillige studier fra andre lande finder også en sådan sammenhæng mellem forældrenes økonomiske og kulturelle kapital og børnenes

idrætsdeltagelse. En svensk undersøgelse kommer dog frem til, at det snarere er brede erfaringer med idræt og fysisk aktivitet og et deraf afledt større bevægelsesrepertoire kombineret med forældrenes støtte og interesse for idræt, som har afgørende betydning for, at børn og unge fortsætter med at dyrke idræt i en forening, og undersøgelsen kan ikke bekræfte den socioøkonomiske positions betydning, når der i analyserne er taget højde for de andre forholds indvirkning.

- *Forældrenes idrætsinteresse:* Piger af forældre, der ikke er idrætsaktive, er meget mindre idrætsaktive, end piger af forældre, der er idrætsaktive. Denne sammenhæng gælder også for drengene, men er mindre stærk. Sammenhængen gælder for alle mål for idrætsdeltagelse og fysisk aktivitet. Deltagelse i idræt i forening og deltagelse i kommunale idrætstilbud hænger ligeledes sammen med, om forældrene er idrætsaktive. Familiens idrætsinteresse har dog størst betydning for pigernes idrætsdeltagelse, når det gælder idræt i forening og større betydning, end det har for drengenes deltagelse i foreningsidræt.
- *De unges påbegyndte uddannelse:* Inden for alle uddannelseskategorier er pigernes idrætsdeltagelse lavere end drengenes med undtagelse af lang videregående uddannelse. Den største kønsforskel finder man blandt unge, som stadig går i folkeskole.

De danske undersøgelser tyder imidlertid på, at der også er andre forhold end den familiemæssige baggrund, som har indvirkning på pigernes idrætsdeltagelse i 13-15 års alderen, dvs. at familiens socialiserende betydning for idrætsdeltagelsen er mindre blandt teenagepigerne end blandt teenagedrengene. Det modsatte gør sig dog gældende blandt piger af anden etnisk herkomst end dansk, hvor familien synes at have en større indflydelse på pigernes idrætsdeltagelse end på drengenes idrætsdeltagelse.

Resultaterne af de danske undersøgelser bekræftes af flere udenlandske undersøgelser. En tysk undersøgelse viser, at når der tages højde for forældrenes socioøkonomiske baggrund, er idrætsdeltagelsen hos pigerne med en indvandrerbaggrund signifikant lavere end hos pigerne med en tysk baggrund, mens det er lige omvendt hos drengene. Graden af kulturel integration har tilsyneladende mindre betydning for idrætsdeltagelsen hos drenge med en indvandrerbaggrund, end det har for pigernes idrætsdeltagelse. Samtidig finder den tyske undersøgelse, at kulturen fra nogle af de lande, hvor indvandrerne kommer fra, på den ene side forstærker drengenes deltagelse i sport (pga. en maskulin kultur som sport ofte forbindes med), mens den modsat svækker pigernes idrætsdeltagelse. Endvidere viser undersøgelsen, at jo større den økonomiske / materielle og kulturelle kapital er (primært forældrenes uddannelsesniveau), jo højere er deltagelsen i idrætsforeninger, og det gælder både unge med en tysk baggrund og unge med en indvandrerbaggrund. Og samtidig falder forskellen mellem andelen af drengene og andelen af pigerne, som er idrætsaktiv i en forening.

Andre udenlandske undersøgelser viser, at den lavere idrætsdeltagelse blandt piger med en indvandrerbaggrund ikke skyldes manglende lyst til at dyrke idræt. Nogle af studierne peger på, at pigernes lave deltagelse i idræt hænger sammen med de mere patriarkalske familiestrukturer og traditionelle kønsrolleforventninger til især pigerne, som i højere grad findes i nogle af de samfund, hvor indvandrerne kommer fra, men at dette i høj grad afhænger af forældrenes socioøkonomiske og uddannelsesmæssige baggrund.

Der er også studier, som finder, at muslimske værdier, traditioner og leveregler spiller en rolle for pigernes deltagelse i idræt og fysisk aktivitet. På den ene side afstår nogle af pigerne og kvinderne fra at dyrke sport, fordi det ikke anses for respektabelt for en kvinde inden for deres etniske identitet. På den anden side er der også kvinder, for hvem religion spiller en større rolle for deres identitet end etnicitet gør, og inden for denne identitetsramme anses det at være fysisk aktiv for vigtigt med henvisning til muslimske sundhedsforskrifter.

5. *Begrænset viden om hvad de organisatoriske og fysiske rammer betyder for pigers idrætsdeltagelse*

Idrætsdeltagelsen afhænger naturligvis også af pigernes muligheder for at gå til idræt og især hvilken form for idræt, de går til. I sammenligning med det store antal studier af den familiemæssige baggrunds betydning for idrætsdeltagelsen er der forbavsende lidt forskning i, hvilken betydning fx udbuddet af idrætsaktiviteter, tilgængeligheden til idrætsfaciliteter mv. har for idrætsdeltagelsen. Flere undersøgelser tyder dog på, at det har en væsentlig betydning. Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viste således, at boligområdet har signifikant betydning for, hvor mange piger, der går til idræt. Tilsvarende har en undersøgelse af børns idrætsdeltagelse i fire kommuner vist, at noget af forskellen i idrætsdeltagelsen skyldes nogle forhold ved den enkelte kommuner, men det har ikke været muligt at indkredse, om forskellene skyldes fx udbuddet af idrætsaktiviteter, tilgængeligheden til idrætsfaciliteter eller andre fritidsaktiviteter, som tager de unges tid. Et af de forhold, som ofte trækkes frem som en mulig forklaring på, at børn og unge visse steder ikke dyrker så meget idræt, er, at der er så meget andet børnene kan gå til, og især at tiden til computer, internet mv. tager tiden fra idræt. En analyse af data fra undersøgelsen af børn og unges fritids- og kulturvaner fra 2011 kan imidlertid ikke bekræfte den udbredte forestilling, at et stort tidsforbrug på andre fritids- og kulturaktiviteter, der i blandt tidsforbrug på computer og TV, har væsentlig betydning for, om børnene går til idræt. Analysen viser dog en svag tendens til, at børn og unge, som selv skaber musik, film og video (gælder kun for drengene) samt teater (gælder kun for pigerne), er mere idræts- og motionsaktive, end de børn og unge, der ikke deltager i skabelsen af kulturaktiviteter.

6. *Pigerne savner i højere grad end drengene velegnede og trygge idrætsfaciliteter*

Den kommunale idrætspolitik går først og fremmest ud på at anlægge og drive idrætsfaciliteter og give økonomisk støtte til foreningers benyttelse af ikke-kommunale idrætsfaciliteter. Det er en udbredt antagelse, at tilgængeligheden til idrætsfaciliteter har afgørende betydning for især børn og unges idrætsdeltagelse. Forskningen viser, at både piger og drenge i teenageårene er lidt mere kritiske i vurderingen af idrætsfaciliteterne. De synes i mindre grad end såvel yngre som ældre, at de tilgængelige faciliteter i lokalområdet er egnede til den form for idræt, de ønsker at dyrke, og omvendt oplever de i højere grad end andre aldersgrupper, at idrætsfaciliteternes kvalitet har stor betydning for deres lyst til at dyrke idræt. Det sidste gælder især for pigerne, som også i højere grad end drengene mener, at deres vurdering af idrætsfaciliteterne har betydning for, hvor de ønsker at gå til idræt. Når børn og unge bliver spurgt, om de ville dyrke mere idræt, hvis der var andre og flere muligheder derfor, der hvor de bor, svarer en stor andel 'ja'. Men når det undersøges,

hvilken betydning den objektivt målte afstand har for deres deltagelse i organiseret idræt, viser analyserne, at der kun er en svag positiv sammenhæng mellem pigers deltagelse i flere idrætsaktiviteter og kort afstand til faciliteter dertil. Langt hovedparten af børnene og de unge benytter ikke den nærmeste idrætshal eller boldbane til deres aktiviteter bortset fra de idrætsaktive piger, som benytter svømmehal og motionscenter. Den internationale forskning på området finder også en stærk sammenhæng mellem nærhed og tilgængelighed til idrætsfaciliteter og børn og unges idrætsdeltagelse, når analysen bygger på børnenes subjektive vurderinger af afstanden til idrætsfaciliteter, men flere fortrinsvis nyere studier, som anvender mere objektive mål for afstanden, bekræfter de danske analyser.

Tilgængelighed er dog mere end 'fysisk tilgængelighed'. Det drejer sig også om 'organisatorisk tilgængelighed' og 'psykisk tilgængelighed'. Undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder viser, at der ikke er en entydig sammenhæng mellem antallet af faciliteter i boligområdet (og tæt derpå) og andelen af børnene, som dyrker idræt og går til forskellige idrætsgrene. Derimod synes fysisk nærhed til store faciliteter som svømmehal og multifunktionelle indendørs faciliteter at have væsentlig betydning for, hvor mange der dyrker idrætsaktiviteter, man kan dyrke i de pågældende faciliteter. Endvidere har det betydning for idrætsdeltagelsen, at grønne områder 'inviterer' til idrætsaktivitet. Hvad angår den 'organisatoriske tilgængelighed' bekræfter analysen, at deltagelse i idræt i en forening afhænger af, om der i boligområdet og dets umiddelbare nærhed findes idrætsforeninger, der tilbyder de idrætsgrene, som børnene især interesserer sig for. 'Den psykiske tilgængelighed' afhænger bl.a. af, om stedet, hvor børnene går til idræt, opleves som trygt. Pigerne svarer i meget højere grad end drengene, at de ikke føler det trygt at opholde sig ved de forskellige idrætsfaciliteter og grønne områder, der kan anvendes til idræt, i det boligområde, hvor de bor.

Samlet tyder den foreliggende forskning på, at pigernes idrætsdeltagelse i lidt højere grad end drengenes afhænger af tilgængeligheden til visse facilitetstyper, og at pigerne i højere grad end drengene tillægger faciliteternes kvalitet og oplevelsen af tryghed på stedet en betydning for deres lyst til at gå til idræt det pågældende sted. Pigerne har også andre ønsker til idrætsfaciliteterne, end drengene har. Når pigerne får mulighed for at skrive, hvilke idrætsfaciliteter de gerne vil have mere af, nævner pigerne især 'svømmehal' og 'legeplads' og dernæst stier til at løbe og ride på samt gymnastik- eller multisale. Drengene vil først og fremmest gerne have fodboldbaner.

Analyserne viser, at forskellene i mulighederne for at dyrke idræt mellem boligområder og mellem kommuner kun kan forklare en mindre del af uligheden i idrætsdeltagelsen. Forklaringen skal i højere grad findes i pigernes familiemæssige baggrund og deres erfaringer med idræt og fysisk aktivitet i skole og fritid.

7. *Forskningen tyder på at sociale faktorer og dårlig trivsel fører til frafald hos pigerne*
Som nævnt er der i højere grad et frafald fra idrætten blandt pigerne end blandt drengene. Det er tænkeligt, at det bl.a. kan tilskrives pigernes erfaringer med idræt i såvel skolen som fritidsidrætten. De forholdsvis få undersøgelser af dette peger på, at
  - at piger med en meget negativ holdning til idræt i skolen er mindre tilbøjelige til at dyrke idræt i fritiden, end piger med positive oplevelser er, hvilket man ikke finder

blandt drengene,

- at negative træneroplevelser i højere grad får pigerne at stoppe med idræt,
- at piger tillægger de sociale sider af idrætsdeltagelsen større betydning for deres deltagelse, end drengene gør,
- at især pigerne godt kan lide aktiviteter, hvor det i højere grad er det sjove end konkurrence og mestring af færdigheder, som vægtes, og
- at der ikke er fundet en entydig sammenhæng mellem pigers trivsel og idrætsdeltagelse / fysisk aktivitetsniveau, og samtidig er det svært at afgøre, om deltagelse i idræt har ført til god trivsel, eller om det er dårlig trivsel, som får nogle piger til at stoppe med at gå til idræt.

8. *Usikkerhed omkring kropslige forandringer og kvindelig identitet kan være årsag til pigernes frafald*

Når pigerne i højere grad stopper med at dyrke idræt eller holder pause i teenageårene, er det nærliggende at tænke, at det hænger sammen med fysiske og kropslige forandringer. En undersøgelse viser, at der for pigernes vedkommende er en sammenhæng mellem relativ alder og frafald fra idrætten, idet relativt ældre piger er mere tilbøjelige til at stoppe end de yngre piger i samme aldersgruppe, hvilket ikke har kunnet registreres hos drengene (den refererede undersøgelse har dog kun kunnet påvise en sådan sammenhæng i bestemte idrætsgrene). Andre studier finder, at kropsfigur og vægt nok er væsentlige grunde til teenagepigens deltagelse i idræt og fysisk aktivitet, men studier viser også, at forholdet til kæresten og vennerne har større betydning for pigerne i teenageårene end det at være fysisk aktiv; og at der er en modsætning mellem ønsket om at fremstå feminin og attraktiv og det svedige muskel image, som ofte forbindes med sport. Men der er også studier, som viser, at pubertet og kropslige forandringer i teenagerårene ikke kan forklare ændringer i pigernes fysiske aktivitet.

9. *Økonomiske og facilitetsmæssige barrierer tillægges lille betydning af pigernes selv*

Men hvad er de idræts-inaktive pigers egne forklaringer på, at de (for en periode) ikke dyrker idræt. Generelt oplever pigerne flere barrierer end drengene i forhold til aktiv deltagelse i sport og motion. Det er dog især de ældre teenagepiger, der oplever barrierer, som dels relaterer sig til kropslige og fysiske forhold, dels til ydre hverdagsforhold omkring manglende tid og andre interesser og derunder især ønsket om at være sammen med venner, og at det opleves som svært at forene med aktiv deltagelse i sport og motion. De barrierer, som ofte trækkes frem i debatten om, hvad man skal gøre for at få flere idræts-svage og fysisk inaktive til at dyrke idræt, tillægges forholdsvis lille betydning af de idræts-inaktive unge drenge og piger. Det gælder især økonomiske barrierer, at der ikke er tilstrækkelige faciliteter og aktivitetsmuligheder, samt kulturelle barrierer eller normer. Internationale undersøgelser finder lignende resultater.

Opmærksomhedspunkter: Hvordan kan pigernes idrætsdeltagelse øges

Gennemgangen af forskningen i pigers idrætsdeltagelse indkredser dels, hvor pigernes idrætsdeltagelse afviger fra drengenes, og hvad der kan forklare, at piger i nogle sammenhænge dyrker mindre idræt. Men undersøgelserne giver ikke præcise anvisninger på, hvad der kan gøres for at fremme pigernes idrætsdeltagelse, og det er også vanskeligt på baggrund af den gennemgåede forskning at give 'opskrifter' på, hvad der kan få pigerne til at dyrke mere idræt. Vi må derfor her til sidst nøjes med at reflektere over, hvordan der kan sættes ind, hvis man ønsker at styrke pigernes idrætsdeltagelse. Det er ikke præcise forslag men snarere opmærksomhedspunkter.

De danske undersøgelser har vist, at pigernes idrætsdeltagelse er markant lavere end drengenes i teenageårene, og så dyrker piger i udsatte boligområder, hvor hovedparten af forældrene har en anden etnisk herkomst end dansk og også ofte en lav socioøkonomisk position, meget mindre idræt end drengene med en tilsvarende etnisk og socioøkonomisk baggrund. Men er det overhovedet et (større) problem? For det første er idrætsdeltagelsen blandt pigerne meget høj i sammenligning med de fleste lande, vi normalt sidestiller os med, og det gælder også piger af anden etnisk herkomst. For det andet er det kun i nogle få år i teenageårene, at idrætsdeltagelsen afviger fra drengenes og de unge mænds idrætsdeltagelse, hvorefter den er på samme eller højere niveau end idrætsdeltagelsen hos det andet køn. For det tredje viser studier af børns fysiske aktivitetsniveau, at selvom pigerne er markant mindre idrætsaktive i visse boligområder, så er de – i gennemsnit – lige så fysisk aktive som dem, der går til idræt (vi ved dog ikke, om dette også gælder teenagepigerne).

Der kan dog være gode grunde til at mene, at det er et væsentligt problem, men det er givetvis vanskeligt at gøre noget ved på kort sigt. Såvel de danske som de internationale studier viser samstemmende, at den væsentligste årsag til, at pigerne i teenageårene og i udsatte boligområder dyrker mindre idræt end drengene, skal findes i kulturen i bred forstand, dvs. i værdier, holdninger, normer og traditioner for, hvad en 'pige' er, mens det i lille grad kan tilskrives, at der ikke findes muligheder for at dyrke idræt. Blandt de yngre piger afhænger idrætsdeltagelsen i høj grad af forældrenes interesse for og holdning til idræt samt værdier for, hvordan piger skal være, og hvad piger må gøre. Nogle studier peger på, at den lave deltagelse i idræt blandt piger med en muslimsk baggrund har religiøse årsager, men andre peger på, at idrætsdeltagelsen også er lav blandt piger fra familier med en anden religion, og at forklaringen snarere skyldes, at idræt opfattes som noget maskulint, der fremmer drenges idrætsdeltagelse og det modsatte for pigerne. Når idrætsdeltagelsen falder så markant blandt pigerne i teenageårene, så kan det ikke i samme grad tilskrives forældrenes holdninger og værdier, men snarere pigenkulturen. Meget tyder på, at mange piger har svært ved at indpasse idrættens værdier, udtryksformer og praksisser i den ændrede identitet fra 'pige' til 'kvinde'. Lidt forenklet er der to måder at forholde sig til værdier og holdninger, der er hæmmende for fremme af 'gode formål'. Den først måde er at påvirke kulturen ved informationer, undervisning, oplysningskampagner mv. Vi ved fra mange sundhedsfremmende kampagner, at det har en lille eller tvivlsom effekt. Den anden måde går ud på at inddrage de grupper, som man ønsker en ændret adfærd hos, i udviklingen og tilrettelæggelsen af aktiviteter, som de kunne tænke sig at gå til, så aktiviteterne i højere grad er i overensstemmelse med gruppens værdier og traditioner. Det er en besværlig og langsommelig proces, men givetvis den mest effektive på lang sigt.

Som nævnt er det kun i nogle få år, at pigernes idrætsdeltagelse er markant lavere end drengenes, og en stor del af pigerne svarer da også, 'Ja, men ikke for tiden' på spørgsmålet, om de dyrker idræt. Piger holder altså pause fra idræt. Svaret kan være et positivt udtryk for, at de unge piger ikke fraskriver sport og motion som en del af deres tilværelse. Teenagealderen er generelt en livsfase, hvor pigerne oplever store forandringer med opbrud i hverdagslivets rutiner og en oplevelse af nye udfordringer i forhold til skole, fritidsbeskæftigelse, venner, kærestere og familie. Samtidig sker der store kropslige forandringer, og noget tyder på, at denne livsfase udfordrer piger mere end drenge i forhold til aktiv deltagelse i sport og motion. Når teenagepigerne i meget større omfang end både yngre og ældre piger/kvinder angiver 'dårlig form', som en årsag til, at de ikke dyrker idræt, kunne det skyldes, at kropslige forandringer og blufærdighed omkring egne kropslige udfoldelsesevner i puberteten afholder teenagepigerne fra aktiv deltagelse i sport og motion. Forskningen har dog ikke kunnet påvise, at det er puberteten og kropslige forandringer i teenageårene, der er årsagen til ændringerne i pigernes fysiske aktivitet. Men måske er 'pausestadiet' en form for 'copingstrategi' i en livsfase, hvor pigerne forsøger at prioritere blandt de mange krav og ambitioner, som de oplever fra sig selv og omverdenen i de forskellige sfærer af skoleliv, fritidsliv, familieliv og venneliv. I nogle tilfælde fører det til en selvforstærkende effekt af frafald, da pigerne har brug for at orientere sig mod vennerne, og derved kan pigernes frafald føre til hele grupper af piger, der stopper med sport og motion. Når pigerne i højere grad end drengene holder pause fra idræt, når de kommer i teenageårene, kan det hænge sammen med, at ændringen fra pige-idræt til kvindeidræt er meget mere markant end ændringen fra drenge-idræt til mande-idræt. Pigerne skifter i meget højere grad til en anden idrætsaktivitet, når de bliver teenager og endnu ældre, og det er især den foreningsorganiserede idræt ikke indrettet efter. Dels er nogle af de aktiviteter, som pigerne skifter til, ikke særligt udbredte i foreningsregi (styrketræning, andre fitnessaktiviteter, motionsløb mv.), dels er foreningerne organiseret i forhold til idrætsgrene, som den enkelte forening eller afdeling af forening organiserer, og i lille grad organiseret efter skiftende idrætsinteresser og behov med alderen. Påstanden er altså, at det er begrænset, hvor meget man kan reducere pigernes frafald fra idrætsforeningerne ved at tilpasse og udvikle de aktiviteter, de i stort tal strømmer til, når de er børn (fx fodbold, gymnastik, svømning og badminton), men stopper med, når de bliver teenager, mens pigerne i højere grad ville fortsætte, hvis de i samme forening kunne skifte til andre måder at dyrke idræt og motion på.

Det er især den foreningsorganiserede idræt, som oplever et stort frafald, når pigerne kommer i teenagealderen, og det er først og fremmest idrætsforeningerne, som pigerne i de udsatte boligområder er mindre aktive i end drengene. Selve organiseringsformen kan være en barriere for piger af forældre, som ikke kender foreningskulturen i Danmark. Det danske studie af idræt i udsatte boligområder fandt, at forældre med en anden etnisk herkomst end dansk ofte er utrygge ved fx fodboldklubben eller svømmeklubben. Primært pga. manglende kendskab. Derimod har forældrene kendskab og tillid til skolen, som i højere grad opfattes som et acceptabelt sted at gå til idræt, og samtidig kan skolen være en brobygger til foreningen for børn af forældre, som ikke kender kulturen i foreningerne. For teenagepigerne er det næppe foreningen som organiseringsprincip, der er en barriere, men snarere den måde, man kan gå til idræt, der er problemet. I stedet for den meget styrede træning, som en træner står for, vil mange piger givetvis gerne kunne dyrke idræt og motion på egne – og veninders – betingelser uden for mange krav til, hvordan og hvor meget, man skal træne. Undersøgelserne

viser i hvert fald, at pigerne i teenageårene i stort tal skifter foreningsidræt ud med selvorganiseret eller kommercielt organiseret sport og motion, som typisk er mindre bundet til krav om fast trænings- og fremmødedisciplin.

Dansk idrætspolitik går først og fremmest ud på at etablere og drive faciliteter og anlæg til idræt og motion ud fra en antagelse om, at hvis de rigtige faciliteter er tilgængelige, så vil såvel børn, unge som voksne også dyrke idræt. Dette er uden tvivl rigtigt, hvis vi ser på deltagelsen i mange idrætsaktiviteter. Etableringen af en skøjtebane, vil givetvis få flere fra nærområdet til at skøjte. Men i en moderne idrætskultur, hvor man dyrker idræt på mange måder, er sammenhængen mellem faciliteter og idrætsdeltagelse mindre entydig. Analyser af befolkningens selvvalgte fysiske aktivitetsniveau kan ikke påvise, at facilitetsdækningen har en signifikant betydning for det gennemsnitlige fysiske aktivitetsniveau i en kommune. I denne rapport fremlægges endvidere forskning, som peger på, at geografisk nærhed til en idrætsfacilitet ikke er så afgørende, som man tidligere har ment. Vi har i Danmark en meget varieret og høj idrætsfacilitetsdækning, hvor de fleste borgere har mulighed for at benytte faciliteter til de mest udbredte facilitetsafhængige idrætsaktiviteter forholdsvis tæt på, hvor de bor. Undersøgelserne viser også, at borgerne generelt er meget tilfredse med idrætsfaciliteterne. Pigerne er dog lidt mere kritiske overfor idrætsfaciliteterne end øvrige grupper, de tillægger kvalitative sider ved faciliteterne lidt større betydning for deres idrætsdeltagelse, de føler sig mindre trygge på faciliteterne, end drengene gør, og fysisk nærhed til faciliteterne har lidt større betydning for pigerne end drengene. Disse svar kan udlægges på den måde, at det har større betydning for pigerne – og måske også for deres lyst til at dyrke idræt – hvordan idrætsfaciliteterne er indrettet, og at de opleves som trygge at opholde sig i (og komme til). Det kendetegner fortsat hovedparten af idrætsfaciliteterne i Danmark, at der især er lagt vægt på, at den enkelte facilitet er optimal til de idrætsaktiviteter, der kan dyrkes der (hvilket også tillægges stor betydning), mens der er lagt mindre vægt på æstetikken, omklædningsrummenes indretning, mulighederne for at snakke sammen før og efter træning mv. Det er givetvis disse sider ved idrætsfaciliteterne, som pigerne tillægger større betydning end drengene. Men forskningen har endnu ikke påvist, at sådanne mere kvalitative sider af de fysiske omgivelser vil føre til øget idrætsdeltagelse blandt pigerne. En anden refleksion, som forskningen dog i mindre grad giver belæg for, er, at idrætsfaciliteterne først og fremmest tilgodeser idrætsformer, som det primært er drenge og mænd, som dyrker, mens de idrætsformer, som piger og kvinder først og fremmest dyrker, slet ikke i samme grad tilgodeses ved oprettelse af nye faciliteter og ved reovering af gamle. Her tænkes først og fremmest på lokaler til holdbase-rede aktiviteter som gymnastik, dans og anden kropslig-æstetisk træning til musik, hvor forholdsvis små, 'intime' rum er at foretrække fremfor store lokaler, der primært er indrettet til andre idrætsgrene. Omvendt har en – i dansk kontekst – klassisk 'mandeidræt' som fodbold haft stor succes med rekruttering af pigefodboldspillere ved at målrette træning, bolde og hele tilgangen til fodboldtræningen til pigernes behov for fokus på de sociale og sjove sider af træningen. Hvorvidt det også bærer frugt, når pigerne bliver lidt ældre, er uvist på nuværende tidspunkt.

Som beskrevet ovenfor viser forskningen, at negative oplevelser med idræt – i såvel skole som fritid – i højere grad påvirker pigernes end drengenes lyst til at fortsætte med at gå til idræt. Noget tyder altså på, at negative træneroplevelser i højere grad påvirker pigerne end drengene (dog kun et enkelt studie, der finder dette). Studierne viser endvidere, at de sociale

sider af idrætsdeltagelsen har større betydning for pigerne end for drengene, og især i teenageårene har forholdet til vennerne og kæresten større betydning for pigerne end det at være fysisk aktiv, samtidig med at nogle piger kan have vanskeligt ved at få 'svedige kroppe' til at passe ind i ønsket om at fremstå som feminin og attraktiv. Endelig har konkurrence og mestring af færdigheder ikke samme betydning for mange piger, som det har for drengene. Pigerne er meget orienteret mod venner, og i teenagealderen sker det givetvis ofte, at hele grupper af piger stopper med at gå til idræt i en forening, og både rekrutterings- og fastholdelsesstrategier kan formentlig drage fordel af at have fokus på sådanne aktivitetsfællesskaber frem for en individuel tilgang til motiver/barrierer for sport og motion. Hvis man skal sætte handling bag denne analyse, må det betyde, at foreningerne i større omfang giver piger mulighed for at dyrke idræt på hold og grupper, der i højere grad er defineret af, hvem pigerne gerne vil dyrke idræt sammen med, end hvem de 'præsterer' bedst sammen med, og at træningen i højere grad lægger vægt på de sociale og sjove sider af idrætten end dygtiggørelse og mestring. Det er dog en misforståelse, hvis man tror, at det bare handler om 'hygge'. Hvis ikke den idrætslige aktivitet har en kvalitet, der gør det spændende og meningsfuldt at deltage, og hvor pigerne oplever en udvikling i deres færdigheder eller fysiske form, vil de finde andre steder og aktiviteter for fællesskabet.

Det er imidlertid vigtigt at huske, at selvom mange piger i en periode stopper med at gå til idræt, og mange skifter til andre idræts- og motionsformer, så er der rigtigt mange piger, som fortsætter med at spille håndbold eller gå til gymnastik eller svømning, og som gerne vil træne for at blive bedre og deltage i konkurrencer og opvisninger. Pigerne dyrker idræt på meget forskellige måder med varierende intensitet, og ud fra forskellige interesser og motiver, og mange af disse tilgodeses fint i det eksisterende idrætssystem i Danmark. Analysen viser imidlertid, at der er grupper af piger, som de eksisterende idrætsmuligheder ikke passer særlig godt til. Det handler derfor mere om at gøre idrætsmulighederne bredere og mere mangfoldige, end at man grundlæggende ændrer på den måde, piger kan gå til idræt.

Litteratur

Alamri, A.A. (2013). Participation of muslim female students in sporting activities in Australian public High Schools: The impact of religion. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33(3), 418-429.

Allender S, Cowburn G and Foster C (2006): Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health Education Research*, Volume 21, Issue 6, 826-835.

Atkins, Matthew R.; Johnson, Dustin M.; Force, Erica C.; Petrie, Trent A, (2013). "Do I Still Want to Play?" Parents' and Peers' Influences on Girls' Continuation in Sport. *Journal of Sport Behavior*. Vol. 36 Issue 4, p329.

Autran RG, Ramos E, Pina MdFd, Santos MP (2012). A associação entre a proximidade a equipamentos desportivos e a prática de atividade desportiva em adolescentes de 13 anos de idade do Município do Porto, Portugal. *Cadernos de Saúde Pública*, 28:549-558.

Bak, Lene; Madsen, Anne Sophie; Henrichsen, Bettina og Troldborg, Søren (2012). *Danskernes kulturvaner 2012*. Kulturministeriet

Balcetis E, Dunning D (2010). Wishful Seeing. *Psychological Science*, 21:147-152.

Baur, Jürgen; Burrmann, Ulrike og Krysmanski, Katharina (2002). *Sportpartizipation von Mädchen und jungen Frauen in ländlichen Regionen*. Bundesinstitut für Sportwissenschaft. Sport & Buch Strauss.

Biddle SJH, Atkin AJ, Cavill N, Foster C (2011). Correlates of physical activity in youth: a review of quantitative systematic reviews. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 4:25-49.

Breuer, C., Hallmann, K., and Wicker, P. (2011): Determinants of sport participation in different sports. *Managing Leisure*, 16, 269-286.

Casper, Jonathan M.; Bocarro, Jason N.; Kanters, Michael A.; Floyd, Myron F., (2011). "Just Let Me Play!"-Understanding Constraints That Limit Adolescent Sport Participation. *Journal of Physical Activity & Health*, Jan 2011 Supplement 1, Vol. 8, p32

De Knop, P.; Theeboom, M.; Van Engeland, E.; Van Puymbroeck, L; De Matelaer, K.; Wittock, H. (1995). *Journal for Comparative Physical Education and Sport*. vol. 17 Issue 1, p. 12-13.

Domazet, S., Toftegaard-Stöckel, J., Møller, N.-C. & Larsen, M. (2014). Objectively Measured Physical Activity in Danish After School Cares – Does Sport Certification Matter? *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*.

Downward P, Hallmann K, Pawlowski T. (2014). Assessing parental impact on the sports participation of children: a socio-economic analysis of the UK. *Eur J Sport Sci.*, 14(1):84-90.

Eime, Rochelle M.; Harvey, Jack T.; Sawyer, Neroli A.; Craike, Melinda J.; Symons, Caroline M.; Polman, Remco C. J.; Payne, Warren R. (2013). Understanding the Contexts of Adolescent Female Participation in Sport and Physical Activity. *Research Quarterly for Exercise & Sport*, Vol. 84 Issue 2, p 157

Eime, RM., Harvey, JT., Craike, MJ., Symons, CM., Payne, WR (2013). Family support and ease

of access link socio-economic status and sports club membership in adolescent girls: A mediation study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*,10:50.

Engel, Claudia og Nagel, Siegfried (2011). Sports participation during the life course. *European Journal for Sport and Society*, 8, p. 45-63.

Engström, Lars Magnus (1999). *Idrott som social markör*. Stockholm: HLS Förlag.

Fawkner, S.; Henretty, J.; Knowles, A.; Nevill, A.; Niven, A. (2014). The influence of maturation, body size and physical self-perceptions on longitudinal changes in physical activity in adolescent girls. *Journal of Sports Sciences*, Vol. 32 Issue 4, p392-400.

Fredricks, Jennifer A.; Eccles, Jacquelynne S. (2005). Family Socialization, Gender, and Sport Motivation and Involvement. *Journal of Sport & Exercise Psychology*. Vol. 27 Issue 1, p3

Fridberg, Torben (2000). *Kultur- og fritidsaktiviteter 1975-1998*. København: Socialforskningsinstituttet.

Giles-Corti, Billie (2006). People or places: What should be the target? *J. of Science and Medicine in sport*, 9: 357-366.

Hallmann K, Wicker P, Breuer C, Schönherr L (2012). Understanding the importance of sport infrastructure for participation in different sports - findings from multi-level modeling. *European Sport Management Quarterly*,1-20.

Hallmann, Kirstin; Breuer, Christoph, (2014). The influence of socio-demographic indicators economic determinants and social recognition on sport participation in Germany. *European Journal of Sport Science*, Vol. 14, p324.

Høyer-Kruse, Jens (2013). *Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter*. Ph.D.-afhandling. Syddansk Universitet. Institut for Idræt og Biomekanik.

Høyer-Kruse J. & Tofft-Jørgensen L. (2014): *Undersøgelse af idrætsvaner og brug af faciliteter i Skanderborg Kommune*. Syddansk Universitet.

Ibsen, Bjarne & Eichberg, Henning (2006): *Dansk idrætspolitik: mellem frivillighed og statslig styring*. Idrættens Analyseinstitut, København.

Ibsen, Bjarne; Simovska, Venka og Henrik M. Larsen (2012). *Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro*. Movements 2012: 8. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.

Ibsen, B., Fehsenfeld, M., Nielsen, L.B., Boye, A.M., Malling, R., Andersen, L.G., Jørgensen, I.M.L., Davidsen, R. & Sørensen, L. (2012). *Idræt i udsatte boligområder*. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund og Bascon. Publikationen kan downloades på www.sdu.dk/cisc.

Ibsen, Bjarne og Michel Fehsenfeld (2013). Tilgængelighed til idræt for børn i udsatte boligområder. *Forum for Idræt. Bevægelse i rum og rammer*. Syddansk Universitetsforlag. Side 93 – 107.

Jakobsson, Britta Thedin; Lundvall, Suzanne; Redelius, Karin and Engström, Lars-Magnus (2012). Almost all start but who continue? A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports. *European Physical Education Review*. February 2012, 18: 3-18.

- Jakobsson, Britta Thedin (2014). What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 19(3), 239-252.
- Kay, T (2006). Daughters of Islam: Family Influences on Muslim Young Women's Participation in Sport International *Review for the Sociology of Sport*. December 2006, 41: 357-373.
- Keathley, K.; Himelein, MJ.; Srigley, G. (2013). Youth Soccer Participation and Withdrawal: Gender Similarities and Differences. *Journal of Sport Behavior*. Vol. 36 Issue 2, p 171.
- Knez, K.; Macdonal, D. and Abbott, R. (2012). Challenging stereotypes: Muslim girls talk about physical activity, physical education and sport. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, Volume 3, Issue 2, 2012.
- Kulturministeriet (2009). *Idræt for alle, Breddeidrætsudvalgets rapport - baggrund og analyse*. København.
- Larsen, Knud (2003). *Den tredje bølge - på vej mod en bevægelseskultur*. København: Lokale og Anlægsfonden.
- Lau, Patrick W.C.; Cheung, Mike W.L.; Ransdell, Lynda (2007). Entity and Sport Participation: A Cultural Comparison Between Collective and Individualistic Societies. *International Journal of Sport & Exercise Psychology*, Mar 2007: Vol. 5 Issue 1. p. 66-81
- Laub, Trygve (2012). *Danskernes motions- og sportsvaner*. Idrættens Analyseinstitut.
- Limstrand T (2008). Environmental characteristics relevant to young people's use of sports facilities: a review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 18:275-287.
- McCormack G, Giles-Corti B, Lange A, Smith T, Martin K, Pikora TJ (2004). An update of recent evidence of the relationship between objective and self-report measures of the physical environment and physical activity behaviours. *J Sci Med Sport*, 7:81-92.
- Malan PE and Van Deventer KJ (2013). Perceived physical characteristics, personal and social reasons for adolescent sports participation among 15- and 17-year-old boys and girls in the Western Cape Province, South Africa. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation & Dan*, Vol. 19 Issue 4-1, p 937.
- Mutz, Michale (2009). Sportbegeisterte Jungen, sportabstinente Mädchen? Eine quantitative Analyse der Sportvereinszugehörigkeit von Jungen und Mädchen mit ausländischer Herkunft. *Sport und Gesellschaft*, Vol. 6 issue 2, p 95.
- Nick, W.; Tietjens, M.; Cogley, S.; Schorer, J.; Baker, J. And Kurz, D. (2014). Relative age-related participation and dropout trends in German youth sports clubs. *European Journal of Sport Science*. January 2014, Supplement, Vol. 14.
- Nielsen, Glen; Grønfeldt, Vivian; Toftegaard-Støckel, Jan; Andersen, Lars Bo (2012). Predisposed to participate? The influence of family socio-economic background on children's sports participation and daily amount of physical activity. *Sport in Society*, Vol. 15 Issue 1, p 1.
- Nielsen, Glen; Hermansen, Bianca; Bugge, Anna; Dencker, Magnus; Andersen, Lars Bo (2013). *European Journal of Sport Science*, Vol. 13, Issue 3, p. 321.

- Nielsen, Glen; Pfister, Gertrud; Bo Andersen, Lars (2011). Gender differences in the daily physical activities of Danish school children. *European Physical Education Review*. Vol. 17 Issue 1, p69.
- Oliveira AF, Moreira C, Abreu S, Mota J, Santos R (2014). Environmental determinants of physical activity in children: A systematic review. *Archives of Exercise in Health & Disease*, 4:254-261.
- Ommundsen, Y. (2000). Kan idrett og fysisk aktivitet fremme psykososial helse blant barn og ungdom? *Tidsskr Nor Lægeforen* (120), 7.
- Ottesen, MH; Andersen D; Dahl, KM; Hansen AT og Østergaard, SV (2014). *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Pawlowski, C., Tjørnhøj-Thomsen, T., Schipperijn, J. & Troelsen, J. (2014). Barriers for recess physical activity: a gender specific qualitative focus group exploration. *Bmc Public Health*, 14(6), 10.
- Pilgaard, Maja (2008). *Danskernes motions- og sportsvaner 2007*. Idrættens Analyseinstitut, København.
- Pilgaard, Maja (2009). *Sport og motion i danskernes hverdag*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Pilgaard, Maja (2010). Når sport og motion bliver et spørgsmål om fysisk aktivitet. *Forum for Idræt*, 26. årg., nr. 2. 113:128.
- Powell LM, Chaloupka FJ, Slater SJ, Johnston LD, O'Malley PM (2007). The Availability of Local-Area Commercial Physical Activity-Related Facilities and Physical Activity Among Adolescents. *American Journal of Preventive Medicine*, vol. 33. s. 292-300.
- Prins RG, Mohnen SM, van Lenthe FJ, Brug J, Oenema A (2012). Are neighbourhood social capital and availability of sports facilities related to sports participation among Dutch adolescents? *The international journal of behavioral nutrition and physical activity*, 9:90.
- Rafoss, Kolbjørn and Troelsen, Jens (2010). Sports facilities for all? The financing, distribution and use of sports facilities in Scandinavian countries. *Sport in Society*, 13: 4, 643-656
- Reimers AK, Wagner M, Alvanides S, Steinmayr A, Reiner M, Schmidt S, Woll A (2014). Proximity to Sports Facilities and Sports Participation for Adolescents in Germany. *PLoS ONE*, 9:e93059.
- Riiskjær Søren, Bøje, Claus, Haslov, Dan B. (1986): *Idræt – kulturpolitik og planlægning, et debatoplæg om idrættens placering i lokalsamfundet*. Planstyrelsen, Miljøministeriet.
- Scheerder, Jeroen; Taks, Marijke og Lagae, Wim (2007). Teenage girls' participation in sports. An intergenerational analysis of socio-cultural predictor variables. *European Journal for Sport and Society*. Vol 4., Issue 2. P. 133-150.
- Seippel, Ørnulf (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke? Om frafallet i norsk idrett*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Sjolie AN, Thuen F (2002). School journeys and leisure activities in rural and urban adolescents

in Norway. *Health Promotion International*, 17:21-30.

Sallis JF, Prochaska JJ, Taylor WC (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Med Sci Sports Exerc*, 32:963-975.

Stahl T, Rutten A, Nutbeam D, Bauman A, Kannas L, Abel T, Loschen G, Rodriguez DJA, Vinck J, van der Zee J (2001). The importance of the social environment for physically active lifestyle -- results from an international study. *Social Science & Medicine*, 52:1-10.

Taks, Marijke og Scheerder, Jeroen (2006). 'Youth Sport Participation Styles and Market Segmentation Profiles: Evidence and Applications'. *European Sport Management Quarterly*, Vol. 6, No. 2, pp. 85-121.

Timperio A, Crawford D, Telford A, Salmon J (2004). Perceptions about the local neighborhood and walking and cycling among children. *Prev Med*, 38:39-47.

Ulseth, Anne-Lene Bakken (2007). *Mellom tradisjon og nydannelse – Analyser av fysisk aktivitet blant voksne i Norge*. Oslo: Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

Wallmann-Sperlich B, Froboese I, Schantz P (2014). Physical Activity and the Perceived Neighbourhood Environment — Looking at the Association the Other Way Around. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 11:8093-8111.

Walseth, Kristin (2006). Young Muslim Women and Sport: The Impact of Identity Work. *Leisure Studies*, Vol. 25 issue 1, p 75.

Vella SA, Cliff DP and Okely AD (2014). Socio-ecological predictors of participation and dropout in organised sports during childhood. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11:62. <http://www.ijbnpa.org/content/11/1/62>

Weir LA, Etelson D, Brand DA (2006). Parents' perceptions of neighborhood safety and children's physical activity. *Preventive Medicine*, 43:212-217.

Wicker, P., Breuer, C., & Pawlowski, T. (2009). Promoting Sport for All to Age-specific Target Groups: the Impact of Sport Infrastructure. *European Sport Management Quarterly*, 9[2], 103-118.

Wicker P, Hallmann K, Breuer C (2013). Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. *Sport Management Review*, 16:54-67.

Wøllekær, Johnny (2007): *Tidens krav er sportens krav – et studie af lokal idrætspolitik i Odense, Århus og Ålborg, 1900-1950*. Ph.d. afhandling, Institut for Idræt og biomekanik, Syddansk Universitet.

Bilag 1 Beskrivelse af metoderne for de undersøgelser, som er benyttet i analysen

1. Danskernes idræts- og motionsvaner

Analyserne i kapitel 1 er primært baseret på data fra undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011'. Undersøgelsen blev gennemført i november-december 2011. Indsamling af data blev foretaget af SFI Survey via postenquete med telefonisk rykker af to omgange. Der blev sendt et spørgeskema til børn mellem 7 og 15 år og et spørgeskema til voksne fra 16 år og ældre. De to spørgeskemaer er ikke ens, men en række af spørgsmålene er stillet i både børne- og voksenskemaet. Skemaet blev sendt til i alt 4.076 børn og 9.074 voksne med en svarprocent på 49,9 pct. blandt børnene og 43,6 pct. blandt de voksne. Nogle af analyserne i kapitel 1 refererer også til en tilsvarende motions- og sportsvaneundersøgelse fra 2007 (Pilgaard 2008).

Centrale spørgsmål omkring overordnet idrætsdeltagelse, aktivitetsformer og organisering af idrætten kan sammenlignes med tidligere kulturvaneundersøgelser, hvor samme spørgsmål er stillet. I kapitel 1 indgår enkelte analyser af disse tidligere data fra kulturvaneundersøgelserne i 1964, 1975, 1987, 1993 og 1998. Svarprocenter og metoder fra disse undersøgelser er beskrevet i Pilgaard (2008).

2. Danskernes kulturvaner 2012

Undersøgelsen af danskernes kulturvaner fra 2012 var bestilt af Kulturministeriet og udført af konsulentfirmaerne Epionion og Pluss Leadership i samarbejde. Undersøgelsen belyser både voksne og børns (7 – 14 år) kultur- og fritidsvaner. Dataindsamlingen er baseret på et spørgeskema med et stort antal detaljerede spørgsmål om udøvelse eller forbrug af musik, teater, film, museer, bibliotek, bøger, sport og motion, andre fritidsaktiviteter, computer, TV, radio, aviser, internet mv. Spørgeskemaet til de voksne blev besvaret af 3.628, spørgeskemaet til børn blev besvaret af 1.502 (Bak et al. 2012). Data til de særskilte analyser i denne rapport er stillet til rådighed af Dansk Data Arkiv.

3. Undersøgelse af idræt i udsatte boligområder

Undersøgelsen blev gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse på 4. til 9. klassetrin i de skoler, hvor børnene i de boligområder, der er udvalgt til undersøgelsen, overvejende går. Det betyder på den ene side, at undersøgelsen ikke omfatter alle børnene på de nævnte klassetrin fra de seks boligområder, fordi nogle børn går på skoler, som ikke har deltaget i undersøgelsen (fordi forholdsvis få af børnene fra boligområdet går på den pågældende skole). På den anden side giver undersøgelsen mulighed for at sammenligne idrætsdeltagelsen mellem børn, der bor i boligområdet, og børn der ikke bor i boligområdet (fordi en del børn på de pågældende skoler bor andre steder end de undersøgte boligområder). Bortset fra én muslimsk friskole er alle skoler, der har deltaget i undersøgelsen, folkeskoler⁸. Undersøgelsen var planlagt til at finde sted i de to første uger af september 2011. Det viste sig dog, at flere af skolerne havde svært ved at få alle klasserne til at besvare spørgeskemaet inden for denne

⁸ På Klostervej skole på Nørrebro, hvor en stor del af børnene fra Aldersrogade går, måtte spørgeskemaundersøgelsen gennemføres sammen med en anden undersøgelse, som var igangsat før denne undersøgelse blev planlagt. Derfor måtte enkelte spørgsmål fra denne undersøgelse udgå, fordi spørgeskemaet ellers ville blive for stort.

periode. Bl.a. pga. andre aktiviteter på skolerne, folketingsvalget og skolernes computer-kapacitet. Derfor strakte besvarelsesperioden sig for nogle af skolerne til midten af oktober. For at opnå en høj besvarelsesprocent havde forskergruppen løbende kontakt med de forskellige skoler, mens undersøgelsen gennemførtes, hvor de forskellige skoleledere fx blev informeret om, hvilke klassetrin der ikke havde besvaret spørgeskemaet.

Spørgeskemaet til skoleeleverne blev besvaret af 1.882 elever ud af 2.658 mulige besvarelser, hvilket giver en besvarelsesprocent på 70,8 pct. De største besvarelsesprocenter er opnået på skolerne ved de tre mindste boligområder, Sundparken i Horsens, Stengårdsvej i Esbjerg og Aldersrogade på Nørrebro i København, hvor elevtallene på skolerne også er mindst. Den laveste besvarelsesprocent blev opnået i Tingbjerg, hvor det kun var 46 pct. af børnene på de til undersøgelsen udvalgte skoler og de deltagende alderstrin, som besvarede spørgeskemaet.

En tredjedel af svarene kommer fra skoler i Vollsmose i Odense, men deraf er 191 svar fra gymnasieelever på Mulernes Legatskole, som ikke indgår i de fleste af analyserne. Næst flest svar kom fra Tingbjerg i København og tredje flest fra Gellerup i Aarhus. Der er kun svar fra 68 elever fra kvarteret omkring Aldersrogade i København. Forskellene på antallet af besvarelser skyldes først og fremmest, at det er forskelligt, hvor mange elever der går på de skoler, som det har været relevant at inddrage i undersøgelsen. Mange børn fra de undersøgte boligområder går på skoler, hvor de kun udgør en lille del af det samlede antal elever, og af den grund var det ikke rimeligt at bede disse skoler om at medvirke i undersøgelsen. Der er væsentlige forskelle på besvarelsesprocenten mellem skolerne – også inden for samme by / område – og der er også forskelle på besvarelsesprocenterne på de forskellige klassetrin. På en af skolerne fra Tingbjerg-området er det kun 21 pct. af eleverne fra 4. til 9. klassetrin, som har besvaret spørgeskemaet, mens 79 pct. af eleverne har besvaret spørgeskemaet på en anden skole.

De 1.882 elever, der har besvaret spørgeskemaet, omfatter både elever, der bor i de seks udvalgte boligområder, og elever der bor uden for de seks boligområder. 60 pct. af eleverne, der har besvaret spørgeskemaet, bor i et af de seks boligområder, mens 40 pct. bor udenfor et af disse boligområder (de fleste givetvis tæt på boligområdet).

Lidt flere drenge (55 pct.) end piger (45 pct.) besvarede spørgeskemaet. 52 pct. af eleverne er mellem 9 og 12 år, 43 pct. er mellem 13 og 15 år, mens 5 pct. er 16 år eller ældre.

De udsatte boligområder er bl.a. karakteriseret ved, at en forholdsvis stor del af beboerne har en anden etnisk og kulturel baggrund end dansk. 30 pct. af eleverne, der besvarede spørgeskemaet, taler kun dansk i hjemmet, mens 33 pct. taler dansk og mindst ét fremmedsprog. 13 pct. taler kun arabisk, 4 pct. taler kun tyrkisk, og 5 pct. taler kun somalisk. De sidste 14 procent taler et ud af en række sprog, som færre end 4 pct. taler. Cirka halvdelen af elevernes mødre og fædre er født i et andet land uden for Europa, mens knap en tredjedel er født i Danmark, og 14 pct. er født i et andet land i Europa.

40 pct. af skoleeleverne svarer, at 'begge deres forældre arbejder', mens 40 pct. svarer, at kun 'én af deres forældre arbejder', og 20 pct. svarer, at 'ingen af deres forældre arbejder'.

4. Beskrivelse af datagrundlag og metoder for facilitetsundersøgelser

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne stammer fra henholdsvis ph.d.-projektet 'Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter'⁹, hvor der gennemførtes undersøgelser af børn i kommunerne Ringsted, Slagelse, Syddjurs og Høje-Taastrup, samt undersøgelser af børn og unges facilitetsbrug i Skanderborg Kommune¹⁰.

I de fem nævnte kommuner blev der sendt spørgeskemaer ud til børn i 4.-10 klassetrin for at afdække deres idræts- og motionsvaner, samt hvilke idrætsfaciliteter og -anlæg der benyttes hertil. Børnene blev også spurgt om deres oplevelse og vurdering af de idrætsfaciliteter, de benyttede, og hvilke ønsker og behov de havde i forhold til aktivitetsmuligheder og -anlæg i deres kommune. Endelig skulle de svare på en række baggrundsspørgsmål om køn, alder, trivsel, familieforhold, transportmuligheder og andre baggrundsvARIABLE.

Spørgeskemaundersøgelserne blev gennemført ved hjælp af SurveyXact¹¹, som er et internet-baseret system til styring, udarbejdelse af spørgeskemaer, dataindsamling og analyse. I samarbejde med kommunernes forvaltninger blev spørgeskemaet sendt ud til alle elever fra 4.-10. klassetrin på kommunernes skoler. Til hver skole blev der sendt en udførlig vejledning sammen med et internetlink til undersøgelsen, som eleverne skulle gå ind på via en computer.

Spørgeskemaundersøgelsen i de fire første kommuner blev sendt ud i midten af april 2010 og blev afsluttet sidst i maj måned 2010. Spørgeskemaundersøgelsen i Skanderborg Kommune blev gennemført i november til december 2013. I tabellen herunder fremgår deltagelsen samt besvarelsesprocenten i de fem kommuner (se Tabel 1).

Tabel 1 Deltagelsen og besvarelsesprocenten i de seks kommuner.

Kommune	Antal besvarelser	Besvarelsesprocent
Slagelse	1.642	37 %
Ringsted	526	22 %
Syddjurs	594	20 %
Høje-Taastrup	1.511	49 %
Skanderborg	2.023	44 %

For at identificere hvilke specifikke idrætsfaciliteter og anlægstyper, som børnene benyttede og deres afstand til samme, blev der foretaget en præcis kortlægning af anlæg, lokaler og rum, der anvendtes til idræt og motion i kommunerne. Denne geografiske analyse er kun foretaget i data fra ph.d.-projektet 'Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter' (dvs. Ring-

9 Høyer-Kruse, Jens (2013): Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter, ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet

10 Høyer-Kruse J. & Tofft-Jørgensen L. (2014): Undersøgelse af idrætsvaner og brug af faciliteter i Skanderborg Kommune. Syddansk Universitet. Udarbejdet i samarbejde mellem Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civijsamfund (CISC) og Idrættens Analyseinstitut (Idan).

11 <http://www.surveyxact.dk>

sted, Slagelse, Syddjurs og Høje-Taastrup), mens data fra Skanderborg ikke indeholder oplysninger om afstand og tilgængelighed.

Ved at slå adresserne op i Kort- og Matrikelstyrelsens officielle adressedatabase¹² som reference er det muligt at 'geokode'¹³ og placere de forskellige typer af idrætsfaciliteter på et kort over kommunerne. Geokodning er den proces, hvor ikke-geografisk data (såsom adresser) bliver knyttet til geografiske koordinater (x og y koordinater) og omdannet til kortdata (punkter på et kort, der viser adressepositioner). I undersøgelserne i de fire første kommuner var respondenternes adresse imidlertid ikke kendt. Derfor var det nødvendigt at indhente adresse-oplysninger på respondenterne i spørgeskemaet. Af det samlede antal respondenter, der gennemførte spørgeskemaet, angav ca. 60 % deres adresse. Disse børn blev derefter også 'geokodet', og geokodningen var således med til at synliggøre fordelingen af idrætsfaciliteter i kommunerne – både i forhold til børnenes bopæl, kommunens infrastruktur, byer og naturområder men også i forhold til den indbyrdes geografiske fordeling af forskellige facilitetstyper.

Med børnenes og idrætsfaciliteternes placering på plads er det muligt at beregne afstanden mellem dem, og tilgængeligheden af forskellige facilitetstyper inden for en bestemt afstand fra børnenes adresse. Resultaterne fra denne geografiske analyse blev derefter sorteret og kodet om til afstandsvariable, der skulle anvendes i de statistiske modeller. Afstandsvariablerne omfattede bl.a. minimumsafstanden til idrætshaller, gymnastiksale, boldbaner, tennisbaner, svømmehaller og fitnesscentre, afstanden til den specifikke facilitet som børnene benyttede, og tilgængeligheden af bestemte facilitetstyper inden for bestemte afstande. Endelig gjorde afstandsvariablerne det også muligt at belyse, hvorvidt børnene benyttede de nærmeste idrætsfaciliteter til deres aktiviteter. De beregnede afstandsvariable blev derefter lagt sammen med data fra spørgeskemaundersøgelserne og blev inkluderet i de statistiske analyser.

Alle de nævnte spørgeskemaundersøgelser har haft nogenlunde lige fordeling mellem piger og drenge blandt deltagerne.

---

12 Adressedatabase fra Kort- og Matrikelstyrelsen dateret juni 2011.

13 Vha. computerprogrammet ArcGIS (ESRI 2010).

Bilag 2: Børn og unges deltagelse i de mest dyrkede idrætsaktiviteter opdelt på køn (pct.) (2011)

	Dreng				Piger			
	7-9 år	10-12 år	13-15 år	16-19 år	7-9 år	10-12 år	13-15 år	16-19 år
Fodbold	73	61	56	41	27	30	31	15
Svømning	61	39	16	11	56	40	18	18
Gymnastik	27	14	12	12	50	37	24	20
Jogging/motionsløb	17	19	24	37	13	13	31	43
Håndbold	20	20	17	16	20	22	20	13
Rulleskøjter/skateboard	20	22	10	5	23	15	11	8
Badminton	14	20	23	11	11	13	15	2
Dans (alle former)	3	2	2	2	25	24	22	17
Ridning	2	2	1	1	18	19	18	7
Styrketræning	1	8	25	48	1	4	15	39
Aerobic/zumba/step/pump eller lignende træning på hold	1	1	1	2	4	4	11	26

Andel, der har dyrket forskellige aktiviteter regelmæssigt inden for det seneste år. Idrætsvaneundersøgelsen 2011 (Laub 2013)

Bilag 3: Regressionsanalyser af pigers idrætsdeltagelse af data fra undersøgelsen af idræt i udsatte boligområder

Går til idræt / er fysisk aktiv

	Går til idræt			Går til idræt (Ja i udsagn 1 eller 2 i spørgsmålet: Hvilken sætning passer bedst på dig?)			Er fysisk aktiv (Ja i udsagn 1, 2 eller 3 i spørgsmålet: Hvilken sætning passer bedst på dig?)		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,003			,046			,003	
6. og 7. klasse	-,614	,002	,541	-,496	,016	,609	-,780	,001	,458
fra 8. og opefter	-,049	,801	,952	-,180	,380	,836	-,366	,082	,694
Begge født i Danmark		,109			,009			,888	
Én forælder født i Danmark	-,468	,044	,626	-,625	,005	,535	-,065	,811	,938
Begge født i et andet land	-,288	,312	,750	-,519	,062	,595	-,154	,644	,857
Begge forældre arbejder		,344			,050			,116	
Én forælder arbejder	-,144	,526	,865	-,514	,029	,598	-,509	,048	,601
Ingen forældre arbejder	,131	,514	1,140	-,126	,557	,882	-,131	,545	,877
Begge forældre idrætsaktiv		,000			,000			,004	
Én forælder idrætsaktiv	-1,277	,000	,279	-,849	,000	,428	-,896	,001	,408
Ingen forældre idrætsaktiv	-,465	,008	,628	-,239	,193	,787	-,291	,139	,748
Sundparken		,000			,004			,010	
Stengårdsvej	,543	,037	1,721	,673	,010	1,960	,474	,110	1,606
Vollsmose	1,362	,000	3,905	1,163	,001	3,198	,983	,002	2,672
Gellerup	-,052	,815	,949	,417	,058	1,518	,002	,993	1,002
Tingbjerg	,475	,047	1,608	,466	,055	1,594	,238	,391	1,269
Konstant	,313	,234	1,368	1,010	,000	2,746	-,498	,087	,608

Idrætsgrene

	Fodbold			Svømning			Dans		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,450			,253			,258	
6. og 7. klasse	,298	,232	1,346	,285	,282	1,329	,322	,236	1,380
fra 8. og opefter	,088	,724	1,092	-,121	,654	,886	-,076	,783	,926
Begge født i Danmark		,669			,855			,739	
Én forælder født i Danmark	-,245	,389	,783	,012	,967	1,012	,204	,485	1,226
Begge født i et andet land	,018	,959	1,018	-,213	,593	,808	,189	,609	1,208
Begge forældre arbejder		,668			,195			,830	
Én forælder arbejder	,241	,398	1,273	,380	,214	1,463	,034	,912	1,035
Ingen forældre arbejder	,078	,763	1,081	-,066	,814	,936	-,113	,688	,893
Begge forældre idrætsaktiv		,060			,000			,004	
Én forælder idrætsaktiv	,584	,018	1,793	,851	,001	2,343	,895	,001	2,447
Ingen forældre idrætsaktiv	,194	,390	1,215	-,115	,655	,891	,622	,014	1,863
Sundparken		,001			,011			,124	
Stengårdsvej	-,933	,014	,394	-,592	,129	,553	,158	,646	1,171
Vollsmose	-1,268	,011	,281	-1,864	,013	,155	-2,274	,028	,103
Gellerup	,222	,377	1,249	,340	,227	1,404	,341	,247	1,407
Tingbjerg	-,347	,243	,707	,200	,519	1,221	,100	,764	1,105
Konstant	-1,725	,000	,178	-2,052	,000	,128	-2,427	,000	,088

	Gymnastik			Styrketræning			Kampsport		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,464			,024			,637	
6. og 7. klasse	-,370	,367	,691	-2,454	,023	,086	,598	,343	1,819
fra 8. og opefter	-,472	,240	,624	-1,183	,057	,306	,400	,528	1,492
Begge født i Danmark		,334			,890			,469	
Én forælder født i Danmark	,483	,270	1,621	-,354	,690	,702	,646	,274	1,908
Begge født i et andet land	-,579	,450	,561	-,370	,733	,691	,678	,340	1,970
Begge forældre arbejder		,558			,318			,086	
Én forælder arbejder	,305	,527	1,357	,668	,353	1,951	-,414	,498	,661
Ingen forældre arbejder	-,133	,765	,876	-,356	,627	,701	-1,579	,029	,206
Begge forældre idrætsaktiv		,110			,994			,054	
Én forælder idrætsaktiv	,810	,048	2,249	-,072	,925	,931	1,176	,036	3,242
Ingen forældre idrætsaktiv	,165	,687	1,179	,005	,994	1,005	,065	,917	1,067
Sundparken		,086			,596			,895	
Stengårdsvej	-,720	,284	,487	1,089	,251	2,972	,362	,558	1,437
Vollsmose	-18,158	,997	,000	,040	,975	1,040	-,471	,671	,625
Gellerup	,790	,073	2,203	,965	,274	2,624	-,298	,665	,743
Tingbjerg	-,151	,786	,860	,073	,944	1,076	-,227	,761	,797
Konstant	-3,097	,000	,045	-3,705	,000	,025	-3,899	,000	,020

Bilag

	Ridning			Basketball		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,197			,030	
6. og 7. klasse	,705	,187	2,024	-1,423	,023	,241
fra 8. og opefter	,954	,071	2,597	-1,168	,042	,311
Begge født i Danmark		,006			,459	
Én forælder født i Danmark	1,309	,001	3,704	-,898	,212	,407
Begge født i et andet land	,854	,122	2,349	-17,717	,997	,000
Begge forældre arbejder		,263			,123	
Én forælder arbejder	,537	,439	1,711	2,129	,056	8,409
Ingen forældre arbejder	,938	,147	2,556	2,163	,042	8,696
Begge forældre idrætsaktiv		,594			,085	
Én forælder idrætsaktiv	,099	,812	1,105	,245	,649	1,277
Ingen forældre idrætsaktiv	-,331	,423	,718	-1,559	,050	,210
Sundparken		,558			,858	
Stengårdsvej	-,872	,092	,418	,231	,758	1,260
Vollsmose	-,452	,496	,636	-17,964	,997	,000
Gellerup	-,308	,482	,735	,069	,912	1,071
Tingbjerg	-18,434	,995	,000	-,662	,386	,516
Konstant	-4,108	,000	,016	-4,081	,000	,017

Selvorganiseret fysisk aktivitet – i den seneste uge

	Fodbold			I svømmehal			Danser til musik		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,142			,000			,000	
6. og 7. klasse	,376	,058	1,456	-1,050	,000	,350	,683	,000	1,980
fra 8. og opefter	,101	,596	1,106	,123	,652	1,131	,726	,000	2,066
Begge født i Danmark		,243			,267			,344	
Én forælder født i Danmark	,374	,106	1,453	,356	,206	1,428	,052	,811	1,053
Begge født i et andet land	-,027	,923	,974	-,227	,484	,797	,400	,145	1,492
Begge forældre arbejder		,147			,632			,295	
Én forælder arbejder	-,325	,149	,722	-,117	,679	,890	-,339	,125	,712
Ingen forældre arbejder	,031	,878	1,031	,104	,688	1,109	-,141	,470	,869
Begge forældre idrætsaktiv		,265			,136			,209	
Én forælder idrætsaktiv	-,234	,255	,791	-,508	,047	,602	-,357	,079	,699
Ingen forældre idrætsaktiv	,115	,522	1,122	-,238	,287	,788	-,147	,392	,863
Sundparken		,081			,546			,003	
Stengårdsvej	-,082	,754	,922	-,519	,098	,595	-,661	,008	,516
Vollsmose	,161	,599	1,175	-,260	,482	,771	,526	,082	1,692
Gellerup	-,046	,836	,955	-,298	,280	,742	-,364	,087	,695
Tingbjerg	-,542	,022	,581	-,147	,630	,863	-,391	,092	,676
Konstant	,587	,026	1,798	2,252	,000	9,505	,019	,940	1,019

	Cykler en tur med familien			Cykler en tur			Rundbold ol.		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,473			,019			,032	
6. og 7. klasse	-,350	,233	,705	,323	,168	1,381	-,510	,051	,601
fra 8. og opefter	-,272	,346	,762	-,279	,194	,756	-,653	,009	,520
Begge født i Danmark		,542			,009			,338	
Én forælder født i Danmark	-,322	,274	,725	-,689	,004	,502	,360	,213	1,433
Begge født i et andet land	-,050	,900	,952	,091	,781	1,095	,376	,310	1,457
Begge forældre arbejder		,658			,271			,170	
Én forælder arbejder	-,203	,555	,816	-,389	,139	,678	,077	,790	1,080
Ingen forældre arbejder	-,282	,361	,754	-,115	,631	,891	-,317	,204	,729
Begge forældre idrætsaktiv		,016			,062			,508	
Én forælder idrætsaktiv	-,814	,004	,443	-,512	,025	,599	-,185	,464	,831
Ingen forældre idrætsaktiv	-,423	,108	,655	-,059	,777	,943	,128	,568	1,137
Sundparken		,269			,000			,350	
Stengårdsvej	-,147	,673	,864	-,671	,018	,511	-,535	,089	,586
Vollsmose	,514	,321	1,672	-1,113	,001	,328	-,522	,144	,593
Gellerup	-,297	,325	,743	-,648	,012	,523	-,108	,701	,897
Tingbjerg	,356	,344	1,427	,208	,508	1,231	-,228	,449	,796
Konstant	2,764	,000	15,869	1,970	,000	7,168	2,167	,000	8,731

Bilag

	Forskellige fysiske lege			Aktiviteter i naturen		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,000			,022	
6. og 7. klasse	-,935	,000	,392	,548	,006	1,730
fra 8. og opefter	-,777	,001	,460	,337	,080	1,400
Begge født i Danmark		,797			,002	
Én forælder født i Danmark	-,111	,646	,895	-,748	,001	,474
Begge født i et andet land	-,177	,556	,838	-,564	,040	,569
Begge forældre arbejder		,592			,312	
Én forælder arbejder	-,266	,306	,766	,257	,268	1,293
Ingen forældre arbejder	-,153	,520	,859	-,031	,880	,970
Begge forældre idrætsaktiv		,648			,124	
Én forælder idrætsaktiv	-,063	,782	,939	-,409	,050	,664
Ingen forældre idrætsaktiv	,145	,473	1,156	-,238	,184	,788
Sundparken		,963			,508	
Stengårdsvej	,078	,781	1,081	-,395	,125	,674
Vollsmose	-,017	,958	,983	-,102	,745	,903
Gellerup	,166	,499	1,180	-,202	,372	,817
Tingbjerg	,031	,907	1,032	-,348	,154	,706
Konstant	1,881	,000	6,559	,784	,004	2,190

Organiseringsform

	Forening			Kommunalt tilbud		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,577			,028	
6. og 7. klasse	,149	,524	1,160	,902	,013	2,466
fra 8. og opefter	-,076	,746	,926	,345	,363	1,412
Begge født i Danmark		,000			,957	
Én forælder født i Danmark	,950	,000	2,586	,105	,767	1,111
Begge født i et andet land	,557	,068	1,745	,029	,952	1,029
Begge forældre arbejder		,025			,820	
Én forælder arbejder	,727	,010	2,068	,197	,620	1,218
Ingen forældre arbejder	,309	,247	1,361	,012	,973	1,012
Begge forældre idrætsaktiv		,055			,107	
Én forælder idrætsaktiv	,550	,019	1,733	,474	,136	1,606
Ingen forældre idrætsaktiv	,333	,117	1,395	-,232	,470	,793
Sundparken		,025			,000	
Stengårdsvej	-,775	,011	,461	-1,601	,011	,202
Vollsmose	-,771	,047	,462	-2,248	,030	,106
Gellerup	-,047	,850	,954	,275	,385	1,316
Tingbjerg	-,435	,132	,647	-1,103	,023	,332
Konstant	-1,894	,000	,150	-2,637	,000	,072

	Kommercielt tilbud			Anden organisering		
	B	Sig.	Exp(B)	B	Sig.	Exp(B)
4. og 5. klasse		,408			,001	
6. og 7. klasse	-,305	,443	,737	,758	,002	2,134
fra 8. og opefter	,167	,643	1,182	,049	,844	1,050
Begge født i Danmark		,526			,185	
Én forælder født i Danmark	-,163	,681	,850	-,467	,107	,627
Begge født i et andet land	,387	,380	1,473	-,441	,241	,643
Begge forældre arbejder		,020			,492	
Én forælder arbejder	,730	,090	2,076	-,323	,249	,724
Ingen forældre arbejder	-,234	,600	,792	-,104	,661	,901
Begge forældre idrætsaktiv		,177			,000	
Én forælder idrætsaktiv	,635	,101	1,886	1,102	,000	3,011
Ingen forældre idrætsaktiv	,570	,106	1,768	,101	,657	1,106
Sundparken		,163			,008	
Stengårdsvej	,435	,283	1,545	,152	,653	1,164
Vollsmose	-,729	,267	,483	-1,099	,049	,333
Gellerup	-,223	,584	,800	,593	,027	1,810
Tingbjerg	-,869	,110	,420	,568	,049	1,764
Konstant	-3,010	,000	,049	-2,017	,000	,133

Bilag 4. Odds ratios fra logistisk regressionsanalyse af sammenhængen mellem deltagelse i organiseret idræt og miljømæssige determinanter (opdelt på køn).

	Univariat model - Drengene			Univariat model - Piger			Multivariat model - Drengene			Multivariat model - Piger		
	OR	95 % CI	p	OR	95 % CI	p	OR	95 % CI	p	OR	95 % CI	p
Individuelt niveau												
<i>Sociodemografiske faktorer</i>		N=1.832			N=1.788			N=1.069			N=1.154	
Alder	0,93	0,87-0,99	0,024	0,89	0,83-0,95	< 0,001	0,93	0,85-1,02	ns	0,91	0,83-0,99	0,028
Forældres ethnicitet												
- begge danske	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-
- den ene dansk	0,89	0,65-1,24	ns	0,58	0,41-0,82	0,002	0,90	0,57-1,44	ns	0,68	0,44-1,06	ns
- ingen danske	0,69	0,52-0,93	0,013	0,33	0,25-0,45	< 0,001	0,70	0,46-1,07	ns	0,40	0,26-0,61	< 0,001
Forældres arbejde												
- begge	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-
- den ene	0,53	0,42-0,67	< 0,001	0,39	0,30-0,49	< 0,001	0,67	0,48-0,94	0,021	0,54	0,38-0,75	< 0,001
- ingen	0,32	0,19-0,54	< 0,001	0,31	0,20-0,49	< 0,001	0,51	0,24-1,06	ns	0,33	0,17-0,63	0,001
Familie mønster												
- traditionelt	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-
- ikke traditionelt	0,61	0,50-0,75	< 0,001	0,68	0,56-0,84	< 0,001	0,64	0,48-0,84	0,002	0,70	0,52-0,93	0,013
Miljømæssige faktorer		N=1.110			N=1.195			N=1.069			N=1.154	
Befolkningstæthed												
- lav	0,83	0,58-1,18	ns	1,37	0,96-1,97	ns	0,82	0,57-1,18	ns	0,99	0,69-1,44	ns
- medium	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-
- høj	0,66	0,49-0,89	0,007	0,58	0,41-0,82	0,002	0,77	0,56-1,06	ns	0,74	0,53-1,05	ns

Individuelt niveau prædiktorer	N=1.110	N=1.195	N=1.069	N=1.154
Min. afstand				
- boldbaner	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-0,99 0,031
- Idrætshaller	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-0,99 0,020
- Gymnastiksale	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 1,00-1,00 0,015	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns
- Svømmehaller	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns
- Tennis baner	1,00 1,00-1,00 0,033	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns
- Ridebaner	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns
- Fitness- og motions- centre	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-0,99 0,036	1,00 0,99-1,00 ns
Tilgængelighed				
- inden for 1.000 m	0,96 0,91-1,01 ns	0,94 0,89-0,99 0,027	0,97 0,91-1,03 ns	0,99 0,93-1,06 ns
- inden for 2.000 m	0,99 0,97-1,02 ns	0,99 0,96-1,01 ns	0,99 0,96-1,03 ns	1,05 1,01-1,09 0,012
- inden for 3.000 m	0,99 0,98-1,00 ns	0,98 0,96-0,99 0,012	0,99 0,97-1,02 ns	1,03 0,99-1,05 ns
Kommunalt niveau prædiktorer	N=1.832	N=1.788	N=1.069	N=1.154
Facilitets tæthed	1,06 0,62-1,83 ns	0,49 0,23-1,05 ns	0,71 0,42-1,21 ns	1,35 0,63-2,90 ns
Befolkning pr. facilitet	1,00 0,99-1,00 ns	0,99 0,97-0,99 0,035	0,99 0,99-1,00 ns	1,00 0,99-1,00 ns

Kilde: Slagelse, Ringsted, Syddjurs og Høje-Taastrup.

Bilag 5: Trivselsbegrebet

Trivsel er et lige så komplekst og diffust begreb som sundhed og lykke. Vi hører ofte, at danskerne er verdens lykkeligste folk. Undersøgelserne, der ligger bag, medregner en lang række levevilkår samt selvrapporterede mål for livstilfredshed. Der medregnes eksempelvis et helt generelt og overordnet trivselsmål for hvor godt, vi føler, vi har det i vores liv. Skalaen går fra 0-10 og betegnes som the Canthrill Ladder. 0 på skalaen modsvarer 'det værst tænkelige liv' og 10 'det bedst tænkelige liv'. Det er generelt vanskeligt at tage temperaturen på menneskers trivsel, og der findes, i modsætning til målinger af røde blodlegemer eller iltoptagelse, ingen objektive målinger, der præcist kan afdække et individs trivsel. Trivsel på måletidspunktet vil altid afhænge af respondentens evne og vilje til at svare i overensstemmelse med vedkommendes subjektive oplevelse af den aktuelle livssituation. Alder, udvikling og hukommelse spiller derfor en vigtig rolle i undersøgelser, der belyser børn og voksnes trivsel. En af de centrale problemstillinger ved at måle på trivsel er, at den kan opfattes som en meget flygtig og varierende størrelse, der kan være påvirket af en aktuel begivenhed eller sindstilstand. Spørger man eksempelvis et mindre barn, som lige har mistet eller fået et kæledyr, hvordan trivslen er, vil svaret angiveligt være stærkt påvirket heraf.

I den danske og internationale litteratur måles trivsel ved hjælp af mange forskellige batterier af spørgsmål, som rummer delskalaer for 'psychological wellbeing', 'mental health' og 'quality of life'. De tilsvarende begreber er på dansk 'trivsel', 'velbefindende/mental sundhed' og 'livskvalitet'. I en række danske og internationale undersøgelser benytter man et varierende antal faktorer til at afdække trivsel inden for fysisk og mental velbefindende, autonomi, relation til forældre, social støtte blandt jævnaldrende og kammerater samt skolemiljø. Ifølge Keyes (2007) bør mental sundhed beskrives i positive termer og ikke kun som fraværet af problemer, hvilket i det væsentlige afspejler verdenssundhedsorganisationens definition af sundhed.

I en opfølgning på HBSC undersøgelsen fra 2012 tog man et særligt fokus på 11-15 åriges psykiske trivsel (mental health). Pågældende undersøgelse falder primært inden for den kategori af undersøgelser, hvor man kun spørger til de unges følelser af hjælpeløshed, utryghed, ensomhed, sygdom, overvægt, stress og depression. Keyes (ibid.) foreslår derfor en operationalisering inden for a) positive/affektive tilstande af glæde, lykke og tilfredshed b) personlige kompetencer og selvaccept samt evnen til at modstå ydre pres og c) sociale kompetencer i forhold til empati, tillid og accept af andre. HBSC-undersøgelserne har gennem faktor- og korrelationsanalyser fundet, at trivselsstigen (the Cantrill Ladder) har en høj validitet og prædiktabilitet i forhold til mange af de underliggende trivselsfaktorer.

Ifølge Wistoft & Grabowski (2010) bør trivsel ligeledes anskues i forhold til et behov for udvikling og læring. Det betyder, at individets trivsel bør opfattes som foranderlig og afhængig af intrapersonelle, interpersonelle, kulturelle og samfundsmæssige forhold. Eksempelvis kan et barns indlæringsvanskeligheder og oplevelse af mobning være underlagt en lang række betydninger, som spænder fra interaktion med jævnaldrende kammerater, lærere, pædagoger og forældre til skolepolitikker og lovgivning.

Ud fra den eksisterende psykologiske og pædagogiske faglitteratur synes der at være en teoretisk fællesmængde bestående af følgende nøgelfaktorer: Individets opfattelse af autonomi, meningsfuldhed, socialt netværk, anerkendelse, selvværd/selvaccept, udviklingsmuligheder, fysisk sundhed og selveffektivitet. De nævnte trivselsbegreber er ikke ment som en udtømmende liste over trivselsdimensioner, der alle skal være opfyldt for at individet trives. Derimod kan begreberne anskues som forskellige ressourcer, individet tilpasser og sammenstykker for at opnå mening og sammenhæng i sit liv.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2014:15 Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: At mestre livet med et synstab - kursus for nyblinde som led i en rehabiliteringsindsats.
- 2014:14 Peter Mindegaard og Søren Thorgaard Skou: Bedre Liv med Artrose – en folkesygdom med slagside: Patientuddannelse og træning til borgere i Hvidovre Kommune med artrose i knæ og hofter og kort eller ingen uddannelse.
- 2014:13 Peter Mindegaard: Sund i Hømarken.
- 2014:12 Karsten Østerlund: Social kapital i gymnastik og fitness: En undersøgelse for landsudvalget i DGI Gymnastik & Fitness.
- 2014:11 Ejgil Jespersen: Handicapforskning i idræt og bevægelse - Statusnotat om Center for Handicap og Bevægelsesfremme, August 2014.
- 2014:10 Jim Toft og Maja Ahler: Bevægelse, krop & sind: Idræt, sport og motion i socialpsykiatrien i Ringsted, Slagelse og Sorø Kommune.
- 2014:9 Karsten Østerlund, Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: Idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse.
- 2014:8 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af Farum Arena.
- 2014:7 Rikke Agnete Andersen: Stemmer i Idrætshuset.
- 2014:6 Karsten Østerlund: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling' 2012-2013.
- 2014:5 Jens Høyer-Kruse og Lau Tofft-Jørgensen: Undersøgelse af idrætfaciliteter i Skanderborg Kommune.
- 2014:4 Kurt Lüders: Sprækker i ADHD-diskursen.
- 2014:3 Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: Brugerundersøgelse af AquaPunkt-vandtræning.
- 2014:2 Bjarne Ibsen: 10 års forskning i bevægelser - CISC 2004-2014: Staturrapport for Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund - baggrund, undersøgelser og publikationer.
- 2014:1 Anna Staal: Unge, idræt og recovery: Evaluering af udviklingsprojekt om idræt for sindslidende.
- 2013:12 Maja Ahler: Lars Legemester og HandiLeg.
- 2013:11 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Klaus Levinsen: Kontinuitet og forandring i foreningslivet: Analyser af foreningslivets udbredelse, sammensætning og karakteristika i 00'erne.
- 2013:10 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af projektet "Sund Rekrut"
- 2013:9 Peter Mindegaard, Bjarne Ibsen, Anne-Merete Kissow og Jan Sau Johansen: Brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin.
- 2013:8 Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen: Matematik- og læsetræning i en fodboldklub: Evaluering af Projekt Helhed i B 1909.
- 2013:7 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling'
- 2013:6 Michael Fehsenfeld, Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: YOUR GAM3: Gadeidræt i udsatte boligområder.
- 2013:5 Jan Toftegaard Støckel: Fysisk aktivitet i skolefritidsordninger: En analyse af institutionsstrukturer og kulturer under forandring.
- 2013:4 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser.

- 2013:3 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ – Bevægelse i lokalområdet: Samlet evaluering af otte kommunale anlægsprojekter til fremme af rekreativ fysisk aktivitet.
- 2013:2 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Anbragte Børn i Bevægelse.
- 2013:1 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Lau Tofft-Jørgensen: Fritidsfaciliteterne i Fredensborg Kommune.
- 2012:17 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Naturparken Mellem Bakkedrag og Dalstrøg - Evaluering af en omdannet græsmark ved boligbebyggelse i Sønderborg.
- 2012:16 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: En Voldsom Omvej - Evaluering af en omdannet støjvold i Solrød.
- 2012:15 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Pixlpark - En Digital Legeplads - Evaluering af en omdannet plads i en ny bydel i Roskilde.
- 2012:14 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Et bevægelseseksperimentarium - Evaluering af en omdannet park ved Sundhedscentret i Nykøbing Sjælland.
- 2012:13 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Sidesporet - Evaluering af en omdannet asfaltplads ved Nørre Aaby station.
- 2012:12 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Opfordring til udfordring - Evaluering af omdannede restarealer i Kolding Bycentrum.
- 2012:11 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Byens Arena - Evaluering af en omdannet parkeringsplads ved boligbebyggelse i Høje Gladsaxe.
- 2012:10 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Dronningens Bastion - Evaluering af en omdannet bastion på et historisk voldanlæg i Fredericia.
- 2012:9 Thomas Skovgaard, Kurt Lüders, Jesper von Seelen, Mette Munk Jensen, Bjarne Ibsen, Casper Due Nielsen og Tobias Marling: Svømning i den danske folkeskole.
- 2012:8 Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen: Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro: Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active.
- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv: Et litteraturstudie om naturlige omgivers betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Resource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet: Kvalitativ analyse af den kommunale planlægnings- og implementeringsproces forbundet med projektet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.

- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konference rapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idrætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel og Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af "Krop og læring – Mere styr på eget liv".
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.